

MJESEČNA REVIIJA HRVATSKE MATICE ISELJENIKA
MONTHLY MAGAZINE OF THE CROATIAN HERITAGE FOUNDATION

BROJ / NO. 1-2
SIJEČANJ-VELJAČA /
JANUARY-FEBRUARY 2016.

65
GODINA

MATICA

Obljetnica Oca Domovine
120 godina od smrti
Ante Starčevića

ISSN 1330-2140

9 771330 214009

MATICA

Mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LXVI
Broj / No. 1-2/2016

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Marin Knezović

Rukovoditeljica Odjela nakladništva /
Head of Publishing Department
Vesna Kukavica

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print
Znanje, Zagreb

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
www.matis.hr

Naslovnica:

Spomenik Anti Starčeviću ispred Gradske
knjižnice u Zagrebu (foto: Hrvoje Salopek)

Posjetite stranice web portala
Hrvatske matice iseljenika!

www.matis.hr

Web stranice
HMI čitaju se diljem
svijeta, dostupne su na tri
jezika (hrvatski, engleski,
španjolski) i bilježe stalan
porast posjećenosti.

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim
iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim
Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

**Oglašavajte na web portalu
Hrvatske matice iseljenika!**

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

■ BANERI ■ SPONZORIRANI ČLANAK ■ SPONZORIRANE RUBRIKE

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522
mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matis.hr

SADRŽAJ

- 4** Premijer Orešković – povratnik iz Kanade
- 9** Glavni tajnik HSK-a u posjetu Zagrebu
- 10** Posljednji ispraćaj Bernarda Luketicha
- 14** Koprivnica: Zimska škola folklor
- 16** Obljetnica pastoralne skrbi među Hrvatima Melbournea
- 17** Delnice: Donacija Janet Majnarich
- 18** Novi predsjednik Demokratskoga saveza Hrvata u Vojvodini
- 21** U spomen: Antun Vidaković (1947. – 2015.)

- 22** Slavica Božičević, povratnica iz Švedske
- 24** Knjiga Davora Stiera 'Nova hrvatska paradigma'
- 27** Hrvatski internetski tečaj – HiT-1
- 28** Argentina: Obljetnica Studije Croatice
- 31** Zagreb: Širokobriješka večer
- 32** Razgovor s demografom Stjepanom Štercom
- 35** Nova knjiga Adolfa Polegubića
- 37** Obljetnicu NK Posavine Basel
- 40** Znanstveni kolokvij o Stjepanu Krpanu
- 42** Vjera Zlatar Montan (Antofagasta, 1926. - 2015.)
- 45** Skoplje: Obljetnica pjesnikinje Totch Naumove
- 46** SAD: Turneja hrvatskih glazbenika
- 50** Austrija: Nova knjiga o kravati
- 52** Razgovor: Tanja Trošelj Miočević
- 56** Knjiga 'Post scriptum' fra Jakova Rafaela Romića
- 57** Matčin vremeplov
- 58** Intervju: Christiana Uikiza
- 62** Tribina: Istaknuti bački Hrvat Naco Zelić

KOLUMNNE

13
Globalna Hrvatska
(Vesna Kukavica) | 38
Povijesne obljetnice
(Željko Holjevac) | 49
(S)kretanja
(Šimun Šito Ćorić) | 54
Naši gradovi
(Zvonko Ranogajec) | 68
Govorimo hrvatski
(Sanja Vulić) | 69
Djelovanje hrvatskih sestara u inozemstvu
(Jozo Župić) |
|--|--|--|---|---|--|

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiz.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
Običnom poštom / regular mail:
Hrvatska / Croatia 100 kn
ostale europske države / other European countries 25 EUR
Zračnom poštom / airmail:
SAD / USA 65 USD
Kanada / Canada 65 CAD
Australija / Australia 70 AUD
ostale prekomorske države / other overseas countries 70 USD

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
IBAN: HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Radnička cesta 50

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
IBAN: HR80 2390 0011 1000 21305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju MATICU jer MATICA je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

Kanadski Hrvat novi je hrvatski premijer

Naš san je stvoriti modernu Hrvatsku koja će zadržati svoju tradiciju i pružiti bolji život nama i našoj djeci, naglasio je prigodom prisega u Saboru novi hrvatski premijer s višedesetljetnim iseljeničkim iskustvom

Mandatar Tihomir Orešković s
čelnicima Domoljubne koalicije i
MOSTA nezavisnih lista

Tekst: Vesna Kukavica

Povratnik iz Kanade inženjer Tihomir Orešković, odrastao u Hamiltonu, novi je predsjednik Vlade Republike Hrvatske, ponosan što će znanje vrhanskoga poduzetnika stečeno u svijetu iskoristiti u rodnome Zagrebu za boljitak hrvatske nacije. Taj je 49-godišnji inženjer kao nestranački kandidat u Hrvatskome saboru 22. siječnja predstavio program buduće Vlade RH i svoj tim s 20 ministara i dva potpredsjednika, zahvaljujući prepoznavanju njegovih stručnih kompetencija od Domoljubne koalicije - koju zajednički predvođe HDZ i reformistički Most nezavisnih lista, a nakon izbornoga poraza vlade SDP-a i koalici-

je Hrvatska raste. Tako je okončana šestotjedna postizborna kriza bipolarnog apatičnog stranačkog sustava, iznjedriviši vladu stručnjaka.

Orešković je, umjesto klasičnim izlaganjem, Vladin četverogodišnji program predočio u tridesetminutnoj *power point* prezentaciji, zorno istaknuvši ciljeve koje njegov tim planira provesti kako bi ubrzao oporavak zemlje nakon šestogodišnje recesije i uravnotežio socijalno-tržišno gospodarstvo Hrvatske, unatoč

činjenici da on sam dolazi iz korporacijskih krugova tzv. krupnoga kapitala. Stoga je odmah dočekan otporom u dijelu parlamentarne opozicije, sažetom u iskazu - država nije isto što i korporacija, otkud milijunaš u Banskim dvorima! Nakon njegova govora pred saborskim zastupnicima na hrvatskom jeziku obojenom engleskom fonetikom, uslijedila je rasprava od 14 sati pa Oreškovićeva završna riječ u kojoj je poentirao zavidnom razinom kulture slušanja "o usta-

**Citirajući američkoga generala Georgea S. Pattona
Prihvatite izazov tako da možete osjetiti draž pobjede,
Orešković je zapravo nastojao motivirati cjelokupno
građanstvo.**

Hrvatska iz koje su otišli Tihomirovi roditelji, noseći ga u naručju kao jednogodišnjega dječaka 1960-ih, i ova u koju se on vraća dva su različita svijeta.

šama i partizanima", ali i neprijepornim razumijevanjem gospodarskih prilika i rastuće nejednakosti u hrvatskome društvu. Politički početnik i poslovni as mirno je dočekao rezultate glasanja u parlamentu, prošavši vrlo dobro s 83 glasa za, 61 protiv i pet suzdržanih.

HRVATSKU TRANSFORMIRATI U TRI KLJUČNA PODRUČJA

Premijer Orešković drži da će u mandatu svoje vlade do 2020. uspjeti transformirati Hrvatsku u tri ključna područja: gospodarskome rastu, konkurentnosti i kvaliteti života. Citirajući slogan američkoga generala Georgea S. Pattona *Prihvatite izazov tako da možete osjetiti draž pobjede*, Orešković je zapravo nastojao motivirati cjelokupnu političku arenu i naše građanstvo. S tom bi sinergijom postindustrijskog društva Lijepe Naše bilo većeg izgleda ostvariti i naš i Oreškovićev san o osiguranju godišnjega rasta BDP-a za više od tri posto i smanjivanju javnoga duga na manje od 80 posto BDP-a do 2020.; smanjivanju deficita na manje od tri posto BDP-a do 2017.; povećavanju izvoza za 30 posto; smanjivanju nezaposlenosti ispod 14 posto te žuđenom povećanju BDP-a po glavi stanovnika za 2.000 eura. Uz pokretanje

inozemnih investicija, cilj je u iduće četiri godine, ističe Orešković, uložiti milijardu eura kako bi se što bolje iskoristili europski fondovi i povlačilo minimalno milijardu eura godišnje od 10,8 milijardi koje Hrvatskoj stoje na raspolaganju. Udio izvoza u BDP-u najmanji je u usporedbi s drugim tranzicijskim zemljama, konstatira Orešković, pa povećavanje izvoza za 30 posto biva ključnim čimbenikom za rast BDP-a i konkurentnosti, što bi odaslalo pozitivnu poruku našem društvu, rekao je premijer i najavio kako je moguće inovacijama pozicionirati Hrvatsku na ljestvici konkurentnosti u top 50 u svijetu.

VISOK POSTOTAK POTPORE GRAĐANA

"Ispunili smo jedan san prije 25 godina, dobili smo slobodnu Hrvatsku. Naš drugi san je stvoriti modernu Hrvatsku koja će zadržati svoju tradiciju i pružiti bolji život nama i našoj djeci. Na kraju vas pitam: ako ne sada - kada, ako ne mi, a to smo svi, onda - tko", zaključio je Orešković.

Na simpatije u javnosti, iako nije karizmatičan komunikator, Orešković žurno odgovara na svome Facebook profilu: "Zahvaljujem građanima Republike Hr-

Životopis predsjednika Vlade RH

Tihomir Tim Orešković hrvatski je i kanadski poduzetnik, predsjednik trinaeste Vlade RH. Orešković je rođen 1966. godine u Zagrebu. Nakon odlaska s roditeljima u Kanadu (1968.), odrasta u Hamiltonu. Na uglednome ontarijskom sveučilištu *McMaster University* diplomirao je kemiju 1989. Na istom sveučilištu se usavršava te 1991. stječe MBA diplomu (*Master of Business*) iz financija i informacijskih sustava. Godine 1992. počinje raditi za kanadsku farmaceutsku tvrtku *Eli Lilly* na različitim pozicijama. Kasnije prelazi u *Tevu*, a 2009. pridružuje se hrvatskoj tvrtki *Plivi* – koju je prethodno preuzela ta multinacionalna kompanija. Od 2014. je financijski direktor *Teve* za Europu. Predsjednikom Vlade imenovan je u Hrvatskome saboru 22. siječnja 2016. Sa suprugom Zagrepčankom Sanjom, r. Dujmović, otac je četvero djece.

Predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar Kitarović prima potpise saborskih zastupnika za mandatara Oreškovića

vatske na potpori koju su mi iskazali u prvom istraživanju provedenom nakon što je Sabor imenovao novu Vladu kojoj sam na čelu. Ovako visok postotak potpore građana obvezuje me da opravdam povjerenje koje mi je iskazano. Kao i do sada, u dogovoru sa svojim potpredsjednicima i ostalim kolegama ministrima, radit ću ono što mislim da je najbolje za gospodarski oporavak i financijsku stabilnost države te za socijalno pravednije društvo. Ovih dana se čulo da Vlada nema program. Prigovarali su mi zato što moje izlaganje u Saboru nije uvezano u debeli niz papira. Živimo u suvremenome digitalnom svijetu i želio sam to pokazati i svojim predstavljanjem programa. Naš cilj je dići rast BDP-a na razinu od najmanje tri posto, smanjiti nezaposlenost na stopu koja neće biti veća od 14 posto, zaustaviti galopirajuće vanjsko zaduživanje države i uravnotežiti dohodovnu i rashodovnu stranu proračuna bez uvođenja novih interventnih poreza. Sve naše mjere koje ćemo donositi bit

Premijer Orešković primio je hrvatsku rukometnu reprezentaciju nakon osvajanja brončane medalje na EP u Poljskoj

će sistemske i dugoročne. Poslovna klima u Hrvatskoj mora postati stabilna."

Hrvatska iz koje su otišli Tihomirovi roditelji Đurđa i Dane, noseći ga u naručju kao jednogodišnjeg dječaka, šezdesetih godina 20. stoljeća, i ova u koju se on vraća u 21. stoljeću kao afirmirani poslovni i obiteljski čovjek dva su različita svijeta koje razlikuje jedna ključna činjenica - (ne)sloboda kretanja ljudi i robe. Iako bismo voljeli da on sam bolje vlada hrvatskim jezikom, Oreškovićeve poput svih ostalih kanadskih Hrvata nemaju ama baš nikakvog problema s vođenjem uljuđenoga dijaloga između tih dvaju svjetova jer su sudjelovali u svim postignućima hrvatskoga naroda prije i poslije pada Berlinskoga zida te u svakoj etapi nastanka hrvatske države i iznad vlastitih mogućnosti. Pomagali su nesebično i u ljudstvu i materijalno - kad je domovini bilo najteže!

DIJALOG IZMEĐU DVAJU SVJETOVA

Svjedočimo da kanadski Hrvati i danas ne žive u slavnoj prošlosti predvođenoj hrabrim *Norvalovcima* i našim vizionarskim katoličkim misionarima, već na krilima suvremene mobilnosti inovativno šire spoznaje o Hrvatskoj, što se iščitava iz aktualnoga Sporazuma o suradnji između Sveučilišta u Zagrebu i *University of Toronto*, rangiranom među prvih 20 sveučilišta u svijetu. Na temelju toga sporazuma ondje na tri kolegija posvećena hrvatskoj kulturi Mediterana odnedavno studira 150 mladih, što je potvrda kako je kolegij o mediteranskim gradovima RH došao u pravo vrijeme i kako je ideja naših domoljuba iz kanadske AMCA-e pala na plodno tlo zelenih

Tihomirova majka živi u obiteljskoj kući s vrtom, koju je s pokojnim suprugom Danom podigla 1976. Njihov životni put tipična je hrvatska emigrantska priča.

ekonomija. U tom iseljeničkom ozračju razmjene vrlina, što je karakteristično za kanadski multikulturalizam, formirana je čestitost našega novog premijera.

Niti Tihomir uzima mesijansku ulogu oslobađanja domovine, koju je imao naraštaj njegova oca iz doba nastanka neovisne hrvatske države, niti otima profit neoliberalnim domaćim i stranim pohlepnicima koji nam sišu krhku nacionalnu supstanciju. To je zlo začinjeno korupcijom zemlju dovelo do ruba bankrota s vanjskim dugom gotovo većim od bruto domaćega proizvoda i s vrijednosti imovine u nacionalnom vlasništvu manjom u odnosu na vrijeme prije tranzicije. Inženjeru Oreškoviću s višedesetljetnim iseljeničkim iskustvom, koji se u Hrvatsku vratio prije šest godina primamljivom poslovnom prilikom na poziciju čelnoga čovjeka farmaceutske tvrtke *Plive*, zadatak je - srećom suprotan - da sačuva preostalo obiteljsko srebro Lijepe Naše i nastavi gospodarski oporavak daljnjim reformama javnoga sektora te obrazovnoga i pravnoga sustava, nakon neuspjeha SDP-ove ekipe.

Poduzetnik svjetskoga kalibra za kratko je vrijeme u *Plivi*, koja je još prije desetak godina prešla u vlasništvo *Teve*, ostavio dobar dojam na hrvatske poslovne ljude i političare pa hvale nje-

gove kompetencije, poslovne veze, kao i zasluge za domaće farmaceutske tržište. Najzaslužniji je za nedavnu *Tevinu* investiciju od 400 milijuna eura u RH u sklopu osnivanja Centra financijskih aktivnosti Zagreb (*Shared Service Center Zagreb*, SSC Zagreb) za europske lokacije te multinacionalne tvrtke, koji trenutačno zapošljava više od stotinu stručnjaka s tendencijom razvitka projekta. To je najveća *greenfield* investicija u Hrvatsku ovoga desetljeća i mjera patriotizma Tihomira Oreškovića - koji je uvjerio Izraelce da su *Plivini* ljudski resursi na svjetskoj razini.

NAJVEĆA GREENFIELD INVESTICIJA U HRVATSKU

Njegov otac Dane, rođeni Ličanin iz sela Čovića u blizini Ličkoga Lešća, svojodobno se brzo nakon zagrebačkih iskustava u tvrtki Ina Oki - uklopio u kanadsko tržište rada i u hrvatsku zajednicu u Hamiltonu, gdje je bio aktivan u mnogobrojnim hrvatskim društvima i našoj katoličkoj župi Svetoga Križa. Hvale ga kao vrlo odgovornog čovjeka te su mu iseljenici zbog toga često povjeravali poslovne knjige. Dok su se Tihomir i njegov mlađi brat Eddy školovali, otac se, uz rad u tvornici, uspinjao na društvenoj ljestvici hrvatske dijaspore u Kana-

Nova, 13. po redu, Vlada Republike Hrvatske

di postavši predsjednik IO nogometnog kluba Hamilton Croatia 1979., dok početkom devedesetih postaje predsjednik HDZ-ova odbora za Hamilton. Skloniji hokeju od nogometa, učenju od sporta – Oreškovićev stariji sin Tim kreće u drugom smjeru od oca i usavršava se u znanosti i biznisu.

Bogato poslovno iskustvo u kombinaciji s hrvatskim podrijetlom bili su presudni da mu *Teva* pruži priliku da se vrati u Hrvatsku i preuzme vođenje *Plive*. Oreškovićev tim je posao u ovome dijelu svijeta *Tevi* podigao na zavidnu razinu, tj. na prihode od 1,6 milijardi dolara.

U Zagrebu Tihomir pripada utjecajnoj grupi povratnika iz Kanade koji su odlučili svoje znanje i novac uložiti u RH, zapošljavati i razvijati poslove u domovini. Oreškovićev dobar znanac je Joe Bašić, predsjednik Kanadsko-hrvatske komore, domaćoj javnosti najpoznatiji po organiziranju najuglednijega i najunosnijega domaćeg festivala elektroničke glazbe - *Ultra Europe* u Splitu, koji je u Dalmaciju ljetos donio više od pola milijarde kuna. Kaže kako je njegov prijatelj Orešković izniman čovjek.

- Upoznali smo se još osamdesetih u Kanadi dok je Tim bio student. Spojili su nas zajednički korijeni jer obojica imamo ličko podrijetlo. Tim je bio iznimno predan školovanju, vrlo ozbiljan i ambiciozan. Uvijek se htio dokazati u svemu što je radio i to mu je bilo vrlo važno. Htio je ostaviti nešto iza sebe. Ja sam se u Hrvatsku vratio puno prije njega, 1997., ali smo druženje obnovili u Kanadsko-hrvatskoj komori. Fascinirala me njegova karijera, a pogotovo to što je doista domoljub koji ima najbolje namjere za Hrvatsku - kaže Bašić.

Putujući svijetom od Kanade i Portorika do Nizozemske i Hrvatske – Tihomir

Najzaslužniji je za nedavnu *Tevinu* investiciju od 400 milijuna eura u RH osnivanjem Centra financijskih aktivnosti Zagreb za europske lokacije te multinacionalne tvrtke, koji trenutačno zapošljava više od stotinu stručnjaka.

Predsjednica Republike Hrvatske i premijer Republike Hrvatske

nije prekidao kontakte s domovinom te je svake godine od 2003. s obitelji dolazio na ljetovanje u Hrvatsku, posjećujući i rodbinu u Zagrebu, Lici i Međimurju.

OSMERO UNUČADI ĐURĐE OREŠKOVIĆ

Njegova majka, umirovljenica Đurđa Orešković (72), rjeđe posjećuje stari zavičaj jer je u Kanadi posvećena brizi za četvero djece njezina drugog sina Eddyja (46). Baka Đurđa na proljeće planira doći unučadi na zagrebačkoj adresi - Sanjinoj i Tihomirovoj djeci Emi (19) Eli (16), Jakovu (8) i Filipu (6).

- Vijest je jako pozitivno odjeknula, cijela hrvatska zajednica u Kanadi uvjereni su da je to izniman događaj za našu domovinu, ali i za dijasporu. Svi se molimo da Tihomir uspije u onome što je naumio, da napravi najbolje za Hrvatsku te da svima bude bolje. Znanja, snage i odlučnosti za to ima, no svjesni smo da ga na tom putu očekuju mnogi izazovi. Jer politika je sasvim drukčiji svijet od svega s čim se Tihomir dosad susretao - kaže Đurđa Orešković, koja je prva saznala za novost da Tihomir postaje mandatar Vlade RH.

'SAD ĆE BITI PRISILJEN USAVRŠITI ZNANJE HRVATSKOGA'

Majka živi u obiteljskoj kući s vrtom, koju je s pokojnim suprugom Danom podigla 1976. Njihov životni put tipična je hrvatska emigrantska priča. Bračnog suputnika Danu upoznala je u Zagrebu u Graberju iznad Črnomerca, gdje joj se obitelj doselila iz Međimurja iz mjesta Goričana. Radila je u tekstilnoj tvornici DTR-u. Nakon vjenčanja i rođenja sina Tihomira 1966. u zagrebačkoj Petrovoj bolnici, živjeli su pod istim krovom s njezinom obitelji i sanjali bolji život.

Odlučili su se za Kanadu te uz pomoć Caritasa i katoličke misije u Torontu pronašli posao u gradu čelika i teške industrije - Hamiltonu. Nakon dolaska u Ontario snalazili su se kako su najbolje znali, družeći se i s Kanadanima i sa zemljacima. Đurđa je u Kanadi nastavila raditi u tekstilnoj industriji u tvornici čarapa, a nakon toga je do mirovine petnaest godina radila kao čistačica u bolnici. S vremenom su Tim i Eddy preuzeli brigu i osigurali ocu oboljelom od raka medicinsku negu te majci sigurnu starost.

Uz pohađanje redovite nastave, majka je Tihomira upisala i u dopunsku hrvatsku školu jer joj je bilo stalo da joj sin dobro nauči materinski jezik. No, on se nakon četiri razreda odlučio ispisati, a ona ga nije tjerala da nastavi... - To mi i danas zamjera. Kaže kako sam ja kriva što bolje ne govori hrvatski. Kad već nije stigao bolje iskoristiti godine provedene u Plivi, sad će biti prisiljen usavršiti znanje - govori Đurđa Orešković. Sretna je što je njezin sin na najljepši mogući način zaokružio jednu životnu etapu te se iz svijeta vratio u svoj rodni grad. I to na jednu od najodgovornijih pozicija - predsjednika hrvatske Vlade.

Predsjednicu Grabar Kitarović, koja ga je imenovala mandatarom na prijedlog *Domoljubne koalicije* i *Mosta*, poznaje još iz devedesetih u Kanadi, gdje je aktualna predsjednica bila diplomatska savjetnica u hrvatskom veleposlanstvu u Ottawi. Vidjet ćemo kako će se poduzetnik s kompetitivnim sposobnostima zapadnoga kruga snaći u političkoj areni. ■

ENG Tihomir Orešković, a native of Zagreb and a returnee from Canada that grew up in the city of Hamilton is the new Croatian prime minister, proud to put the knowledge he has gained working in the private sector abroad at the service of Croatia.

U PRVOME DIJELU GODINE ODSELILO SE 25.000 HRVATA U NJEMAČKU

NJEMAČKA - Broj stanovnika Njemačke u prošloj godini porastao je zbog useljavanja za gotovo 700.000, a samo u prvoj polovici 2015. u Njemačku se doselilo i oko 25.000 državljana Republike Hrvatske, priopćio je za Hinu Njemački državni zavod za statistiku u Wiesbadenu. "U prvoj polovini 2015. u Njemačku se doselilo 24.782 državlja-

na RH", rekao je glasnogovornik Njemačkoga državnog zavoda za statistiku Reinhold Zahn. On je napomenuo kako je u isto vrijeme 9.317 hrvatskih državljana napustilo Njemačku. Tako je sredinom 2015. u Njemačkoj živjelo 278.812 državljana RH, što je 53.841 više nego krajem 2012., posljednje godine u kojoj Hrvatska nije bila članica

Europske unije. Time je nastavljen trend pojačanog doseljavanja državljana RH u Njemačku, započet ulaskom Hrvatske u Europsku uniju.

Krajem 2012. u Njemačkoj je bilo prijavljeno 224.971 državljana RH. Godinu dana kasnije, krajem 2013., već 240.543, a krajem 2014. godine njih 263.347. Statistike za drugu polovicu 2015. mogle bi pokazati još izraženiji trend doseljavanja u Njemačku jer su sredinom prošle godine uklonjene i posljednje prepreke za državljane Hrvatske prilikom ulaska na njemačko tržište rada.

U prošloj godini je, kada se uzme u obzir broj osoba koje su se uselile u Njemačku i iselile se, zabilježeno 900.000 stranaca više. Time je, s obzirom na to da je primjetan i veći mortalitet, broj stanovnika Njemačke porastao za oko 700.000 ta sada iznosi 81,9 milijuna.

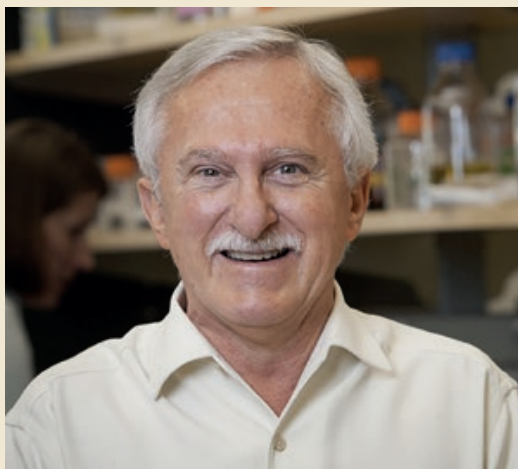
Ove posljednje brojke se, prema navodu Njemačkoga državnog zavoda za statistiku, temelje na procjenama i zasad nije poznato u kojoj mjeri je na njih utjecao izbjeglički val u sklopu kojeg je u Njemačku tijekom 2015. ušlo više od milijun osoba.

Prema posljednjim pouzdanim statističkim podacima s kraja 2014., u Njemačkoj je živjelo 8.152.968 stranaca, što je za 1.425.350 više nego krajem 2008. godine. (Hina)

NOBELOVU NAGRADU ZA KEMIJU PRIMIO AMERIKANAC HRVATSKOG PODRIJETLA

SAD - Jedan od trojice dobitnika ovogodišnje Nobelove nagrade za kemiju Paul Modrich podrijetlom je Hrvat. Modrich je rođen 1946. godine u Novome Meksiku, a njegovi djed i baka s očeve strane došli su u SAD iz Hrvatske. Odrastanje u prirodnom okruženju, uz oca koji je bio srednjoškolski učitelj biologije, u Modrichu je probudilo ljubav prema prirodi.

Modrich je dobio Nobelovu nagradu za kemiju uz Aziza Sancar i Tomasa Lindahla, i to za mehanička istraživanja popravka DNK. Na svečanosti je svaki od njih dobio diplomu i zlatnu medalju, a podijelit će i novčanu nagradu vrijednu 8 milijuna švedskih kruna (oko 6,65 milijuna kuna). Modrich je prije govora zahvalio Kraljevskoj švedskoj

akademiji znanosti koja bira laureate. – Želio bih zahvaliti Kraljevskoj švedskoj akademiji znanosti na njihovom priznanju popravka DNK i na tome što su mi omogućili da sudjelujem u ovoj divnoj časti – rekao je Modrich. Danas je profesor biokemije na *Duke Medical School* koja djeluje pod okriljem *Duke University Medical Centera* koji se iz godine u godinu rangira među 10 najboljih američkih bolnica od njih ukupno 5.700. Također je istraživač u poznatoj neprofitnoj instituciji *Howard Hughes Medical Institute*.

Zanimljivo je da su i Lavoslav Ružička i Vladimir Prelog, dva nobelovca koji se smatraju Hrvatima, ako ne računamo književnika Ivu Andrića, također bili kemičari.

Hrvatske svjetske igre – Zagreb, 18. - 22. srpnja 2017.

Potvrđen je dogovoreni termin održavanja Igara te uspostavljen radni ured Igara u Zagrebu, kojim rukovodi Ivana Perkušić, službena koordinatorica Igara u ime Državnoga ureda, Žana Čorić, Ivana Rora, u ime Domovinskog sjedišta i Mateja Mandić

Glavni tajnik HSK Vinko Sabljlo s ravnateljem HMI-ja Marinom Knezovićem i zamjenikom ravnatelja Željkom Rupićem

Tekst/foto: Ivana Rora

Glavni tajnik Hrvatskoga svjetskog kongresa (HSK) Vinko Sabljlo boravio je 13. i 14. siječnja u radnome posjetu Zagrebu. Tom prigodom glavni tajnik i službeni koordinator Hrvatskih svjetskih igara (HSI), koje će se od 18. do 22. srpnja 2017. godine održati u Zagrebu, susreo se s Darijom Krstičević, predstojnicom Državnoga ureda za Hrvate izvan RH. Sastanku u Državnome uredu nazočili su i Žana Čorić, glasnogovornica, Ivana Perkušić, savjetnica za iseljništvo, Draženka Arar, glavna tajnica, Ivana Rora, ravnateljica Domovinskog sjedišta HSK i Mateja Mandić, tajnica Domovinskog sjedišta.

Dogovoreno je da će Hrvatski svjetski kongres imati i svoj prostor u HMI-ju kako bi još bolje obavljao svoju zadaću krovne udruge iseljenih Hrvata. Također je naglašeno da će i HMI osigurati potporu organizaciji Hrvatskih svjetskih igara 2017.

Tom prigodom potvrđen je dogovoreni termin održavanja Igara te uspostavljen radni ured Igara u Zagrebu, kojim rukovodi Ivana Perkušić, službena koordinatorica Igara u ime Državnoga ureda, Žana Čorić, Ivana Rora, u ime Domovinskog sjedišta i Mateja Mandić. Na taj način uspostavljen je dobar operativni tim u domovini koji će izravno surađivati s koordinatorom HSI-ja u iseljništvu, Vinkom Sabljom. Na sastanku je dogovoreno da će sudionici Igara biti smješteni u Studentskome domu, načelno je dogovoreno službeno otvaranje i zatvaranje Igara, kao i izrada rasporeda događaja na Igrama te način provođenja sportskih natjecanja. Istaknuto je da će biti organizirano i niz kulturnih događaja tijekom Igara kako bi se mladi-

ma iz iseljništva ponudio što kvalitetniji sadržaj tijekom HSI-ja 2017. HSK uz pomoć koordinatorica HSI-ja 2017. Vinka Sablja ima zadaću okupljanja sudionika i organizacije njihova dolaska u domovinu, dok poslove organizacije u domovini obavlja Državni ured i ostale institucije koje će se pojaviti u suoorganizaciji s Uredom. S pripremom i organizacijom Igara u Zagrebu započinje se odmah jer, kako je istaknula predstojnica Krstičević, riječ je o velikom i iznimno važnom projektu hrvatskog iseljništva u domovini.

Drugoga dana radnoga boravka u Zagrebu glavni tajnik HSK Sabljlo susreo se s ravnateljem HMI-ja Marinom Knezovićem i zamjenikom ravnatelja Željkom Rupićem u uredu ravnatelja HMI-ja. Na sastanku je sudjelovala i ravnateljica Domovinskog sjedišta HSK. Uz nastavak dobre dosadašnje suradnje s HMI-jem dogovoreno je da će HSK imati i svoj prostor u HMI-ju kako bi na službenoj adresi u službenome uredu još bolje obavljao svoju zadaću krovne udruge iseljenih Hrvata. Također je naglašeno da će i HMI osigurati potporu organizaciji HSI-ja 2017. u Zagrebu, u dogovoru s Hrvatskim državnim uredom jer Hrvatska matica iseljenika i HSK povezani su dobrom suradnjom još od samoga osnutka Kongresa.

U poslijepodnevnom satima Vinko Sabljlo posjetio je i Hrvatski sabor, gdje ga je primila saborska zastupnica Margareta Mađerić. U ugodnome razgovoru dogovoren je nastavak suradnje te daljnja potpora radu HSK. ■

ENG Croatian World Congress general secretary Vinko Sabljlo's working visit to his native Zagreb included a number of meetings on the 2017 Croatian World Games, to be held in Zagreb from the 18th to 22nd of July.

Rodni Cokeburg i mnoštvo poštovatelja oprostilo se od svoga Bernija

Želja Luketicha i njegove obitelji bila je da se tijelo izloži u "St. George Croatian Home" u Cokeburgu i tu oprost od svojih i naroda koji je volio i za kojeg je živio

"St. George Croatian Home" u Cokeburgu

Veleposlanik RH iz Washingtona Joško Paro izražava sućut gospođi Marthi Luketich i kćerkama Bernadette Luketich-Sikaras i Marlene Luketich-Kochis

Tekst: **Franjo Bertović**

Ispraćaj glavnoga predsjednika emeritusa Bernarda M. Luketich na vječni počinak bio je dirljiv i tužan. Njegova Hrvatska bratska zajednica, rodni Cokeburg, prijatelji iz bliza i daleka, tamburaši i folkloraši i mnogi zastupnici javnog i društvenog života došli su se oprostiti od čovjeka koji ih je zadužio svojim neumornim radom, ljubavlju prema čovjeku, prema kulturi naroda od kojeg je niknuo i prema domovinama s kojima se iznimno ponosio: Hrvatskom i Sjedinjenim Američkim Državama.

Odmah nakon vijesti o smrti Bernarda M. Luketicha počele su pristizati riječi sućuti sa svih strana svijeta. Pristizale su obitelji Luketich, HBZ-u i pojedinačno izvršnim odbornicima Zajednice. Bile su to sućuti pojedinaca, odsjeka HBZ-a, tamburaških i folklornih ansambala, raznih organizacija sve do državnoga vrha i crkvenih dostojanst-

Posljednji pozdrav uza zvuke Luketichove omiljene tamburice predvodio je s grupom tamburaša virtuoz Jerry Grčević izvevši melodije "Pjesma rastanka" i "Fala".

Tužna i duga povorka polako se kretala prema groblju u Bentleyvilleu

venika. U mnogim porukama spominjale su se iznimne odlike ovoga velikog, ali jednostavnoga čovjeka i vođe. Pojedinci su pisali i o svojim prvim susretima s Luketićem, sjećajući se točno mjesta i vremena, njegovih riječi iz govora te o prvim impresijama prilikom susreta. Isticali su njegovu iznimnu pozornost prema sugovorniku iz koje je izviralo poštovanje i zanimanje za čovjeka i predmet o kojem se razgovaralo.

TUŽNO I DOSTOJANSTVENO

Mjesto Cokeburg u kojem je Luketich rođen, službovao kao načelnik, gdje je vodio odsjek 354 "St. George" i Hrvatski dom, u kojem je provodio svoj život, ispratio ga je na dostojanstven način. Na ulazu u mjesto stajao je natpis: "Thank you, Bernie!" Zastave su bile spuštene na pola koplja, a pojedinci i članovi HBZ-a organizirali su se te pružali i nudili pomoć.

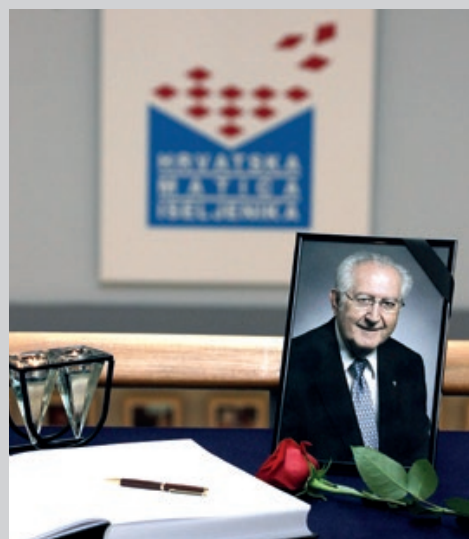
Želja Luketicha i njegove obitelji bila je da se tijelo izloži u "St. George Croatian Home" u Cokeburgu i tu oprosti od svojih i naroda koji je volio i za kojeg je živio. Tako je Dom svečano preuređen u mrtvačnicu, okićen s buketima cvijeća i pripremljen za prijem naroda koji je želio odati posljednju počast preminulome predsjedniku emeritusu. Dva autobusa vozila su s glavnog parkirališta do Doma kako bi se omogućio normalan prilaz narodu koji je dolazio iz raznih mjesta i gradova Amerike i Kanade. Posjeti su bili od 13 do 20 sati i to u subotu i nedjelju, a misa zadušnica i pokop

HMI: Počast najvećem hrvatskom fraternalistu Amerike

ZAGREB - U Hrvatskoj matici iseljenika 17. prosinca održana je komemoracija u povodu smrti Bernarda M. Luketicha (1931. – 2015.), dugogodišnjega glavnog predsjednika HBZ-a u Americi. Na komemoraciji su se mnogim prijateljima, suradnicima i poštovateljima Luketichova lika i djela obratili ravnatelj HMI-ja Marin Knezović, Ivana Perkušić iz Državnoga ureda za Hrvate izvan RH, Ante Beljo, veleposlanik Gordan Bakota, počasni konzul Novoga Zelanda Nikola Jelinčić, bivši predsjednik RH Stjepan Mesić, a konferansu je vodila Mirjana Piskulić.

U emotivnim govorima istaknute su mnoge vrline Bernarda Luketicha, inicijatora Nacionalne federacije američkih Hrvata, Hrvatsko-američkoga poslovnog udruženja grada Pittsburgha, visokog dužnosnika u Nacionalnome bratskom kongresu Amerike, načelnika Cokeburga, rudareva sina, rudara, vojnika, tamburaša i sjajnoga promotora hrvatske kulture i baštine. Predsjedničku dužnost najstarije hrvatske fraternalističke organizacije, na koju je biran devet puta na demokratskim izborima, obnašao je punih 36 godina i to od 1978. godine.

Na komemoraciji je nazočnima prikazan videozapis s primanja Povelje Republike Hrvatske kojim je predsjednika Luketicha 2014. odlikovao hrvatski predsjednik Ivo Josipović. Prisutni su se mogli upisati i u knjigu žalosti, koja će biti poslana ožalošćenju obitelji u Ameriku. Oproštaj od predsjednika Luketicha protekao je uz tamburašku glazbu Gazda i Tamburera, kako i priliči rastanku s tamburašem. (dšš)

obavljeni su u ponedjeljak, 14. prosinca 2015., na mjesnom groblju pokraj crkve.

Misa zadušnica, uz tamburašku glazbu "St. George", održana je u crkvi Ave Maria u Bentleyvilleu, a služio ju je župnik vlč. Edward Yuhas u koncelecijaciji s vlč. Pierom Falkenhanom i Philipom Pribonićem. O pokojniku je u svojoj propovijedi govorio vlč. Pierre Falkenhan, njegov dugogodišnji prijatelj, u ime HBZ-a oproštajni govor održao je glavni

predsjednik HBZ-a Edward W. Pazo, u ime obitelji Bernadette Luketich Sikaras, a nadgrobno slovo potpredsjednik Zajednice Franjo Bertović.

PLOTUNI ZA KOREJSKOGA VETERANA

Povorka na groblje bila je predvođena zastavama Sjedinjenih Američkih Država, Kanade, Republike Hrvatske, Hrvatske bratske zajednice, grada Ogulina, St. Georgea Jr. i Odrasloga tamburaškog zbora. Veteranu američke vojske iz Korejskoga rata odala je počast postrojba američkih veterana s nekoliko plotuna paljbe, a državnu zastavu s lijesa uručili su udovici Marthi Luketich. Posljednji pozdrav uza zvuke Luketichove omiljene tamburice predvodio je s grupom tamburaša virtuoz Jerry Grčević izvevši melodije "Pjesma rastanka" i "Fala". Bilo je vrlo dirljivo i tužno. "Tuga ušla tamburi kroz žice" najbolje oslikava stvarnost i osjećaje pri rastanku s tamburašem, izvanrednim čovjekom i domoljubom. ■

ENG Many members of his community, his native Cokeburg, numerous friend and admirers were on hand to say their final farewell to a deserving American and Croatian at the moving funeral of Croatian Fraternal Union national president emeritus Bernard M. Luketich.

Mnogi su na sprovod pristigli iz bliza i daleka, i drugih fraternalističkih organizacija

OBILJEŽEN MEĐUNARODNI DAN MIGRANATA

ZAGREB - U petak, 18. prosinca, Institut za migracije i narodnosti (IMIN) otvorio je na Međunarodni dan migranata svoja vrata zainteresiranoj javnosti.

Istraživači su održali kratka predavanja na teme iz različitih

područja kojima se zaposlenici Instituta bave (*Nacionalne manjine u Hrvatskoj; Pristupi u istraživanju manjinskih i dijas-porskih zajednica; Hrvatsko iseljništvo; Suvremene migracije u Hrvatskoj*). Predavanja su bila popraćena projekcijom prigodnoga videomaterijala i izlaganjem odabrane građe iz institutske knjižnice te publikacija znanstvenika Instituta. Razgovor sa zaposlenicima Instituta omogućio je svim za-interesiranim građanima bolje upoznavanje područja rada Instituta. Posebni interes iskazali su učenici osnovnih i sred-njih škola, OŠ prof. Franje Viktora Šignjara iz Virja, OŠ Miro-slava Krleže iz Zagreba i X. gimnazije Ivana Supeka iz Za-greba, koji su u velikom broju s nastavnicima sudjelovali u prijedpodnevnome dijelu programa. Kongresna dvorana Hrvatske matice iseljenika, kao dugogodišnjega suradni-ka Instituta, jedva je primila uz učenike i studente također i istraživače te profesore s više tematski srodnih zagrebač-kih fakulteta i znanstvenih instituta.

Program je u poslijepodnevnim satima nastavljen otvore-njem izložbe fotografija "GANGAL – put migranata", autora Davora Konjikušića, koju su predstavili v. d. ravnatelj IMIN-a dr. sc. Sonja Podgorelec, ravnatelj Hrvatske matice iseljeni-ka mr. sc. Marin Knezović i rukovoditeljica Odsjeka za ise-ljeničku baštinu prof. Ljerka Galic. Druženje je nastavljeno u razgovoru s autorom fotografija. (*Viktorija Kudra Beroš*)

69. HRVATSKI BAL U BEČU

AUSTRIJA - U organizaciji Gradišćan-sko-hrvatskoga centra iz Beča 23. siječ-nja 2016. godine održan je 69. hrvatski bal pod geslom 'Hrvati meet Schönbrunn'. Na balu u Parkhotelu Schönbrunn nazočili su visoki uzvanici i predstavnici kulturnoga, gospodarskoga i političko-ga života grada Beča i Austrije, kao i vi-soki uzvanici iz Hrvatske među kojima i novi ministar branitelja Mijo Crnoja i

ministrica rada i mirovinskoga susta-va Nada Šikić, hrvatska veleposlanica u Beču dr. Vesna Cvjetković, predstavnici Ureda gradonačelnika Grada Za-greba te u ime Hrvatske matice iselje-nika ravnatelj mr. sc. Marin Knezović sa svojim suradnicima.

Svim uzvanicima priređen je bogat kulturno-glazbeni program, a bal je svečano otvorio Zagrebački folklorni ansambl dr. Ivana Ivančana. Tijekom večeri prisutni su imali priliku sluša-ti Zagreb Jazz orkestar, grupu Latino, Tamburicu Cogrštof, tamburaški sa-stav *Koprive* iz mađarskoga Petrova Sela, glazbeni sastav moliških Hrvata

KroaTarantata, gradišćanski glazbeni sastav *Pax* s jazz pjevačicom Christia-nom Uikizom i Slavka Ninića sa sasta-vom "Tschuschenkapelle", koji su kao istaknuti Hrvati proglašeni veleposla-nicima integracije u Austriji.

Ovu tradicionalnu kulturnu manifesta-ciju vodili su Katarina Tyran iz Berlina i televizijski voditelj HRT-a Frane Ridjan iz Zagreba.

Hrvatski bal u Beču okuplja i povezu-je Hrvate iz različitih zemalja s ciljem očuvanja narodnoga identiteta, kul-ture, jezika te se izdvaja kao jedan od značajnih kulturnih događaja s najdu-ljom tradicijom. (*Naida Šehović*)

PRINOSI JEZIKOSLOVNOJ KROATISTICI AUSTRALSKIH HRVATA

Portal znanstvenih časopisa RH *Hrčak*, uz 404 domovinska periodičnika, objavljuje na engleskome jeziku u otvorenome pristupu i *Časopis za Hrvatske studije* iz Sydneja, koji uređuje ugledni kroatist i aktivist hrvatske zajednice u Australiji Luka Budak

U nakladi Hrvatskoga centra australskog Sveučilišta Macquarie, s uobičajenim zakašnjenjem periodike u Hrvata, izišao je ovih dana deseti broj *Časopisa za hrvatske studije/Croatian Studies Review* (CSR, 10, 2014.), koji afirmira suvremene lingvističke teorije opisa hrvatskoga jezika, otvarajući jezikoslovnu kroatistiku na engleskome jeziku prema inozemnoj lingvističkoj sceni. Posebno su zanimljivi članci mlađeg naraštaja jezikoslovnih kroatista iz sveučilišnih centara od Zagreba, Splita, Rijeke do Sydneja i Melbournea, te kulturološke studije jezičnih dodira u migrantskome kontekstu o kojima pišu zreliji istraživači eruditske naobrazbe (Charles Barnett, Aleksandra Šćukanec, Vice John Batarelo, Peter M. Hill, Diana Stolac, Rebeka Mesarić Žabčić...). U prethodnome devetom broju, koji se također pojavio tek nedavno, susrećemo poticajne članke i autorske osobnosti kao što su Igor Vranić, Walter F. Lalić i Dragan Komadina. Časopis urednički potpisuje istaknuti kroatist, kanadski Hrvat s višedesetljetnom australskom adresom i ravnatelj CHS Sveučilišta Macquarie Luka Budak, te priznati filolozi poput Borisa Škvorca i Danijela Džina iz Sydneja te Jima Hlavaca s uglednoga sveučilišta Monash iz Melbournea.

Prvi broj *CSR-a* pojavio se 1997., a deseti polovicom 2015. U prethodnih 10 svezaka i 18 godina postojanja *CSR-a* dogodile su se pozitivne promjene u dizajnu časopisa, kao i u njegovoj uređivačkoj koncepciji. Prvi svezak pozicionirao je *CSR* negdje između biltena, znanstvenoga časopisa i publikacije za objavu hrvatsko-australske i hrvatske proze i poezije na engleskome jeziku, objašnjava nam Luka Budak. Od petoga sveska, objavljenoga 2008., časopis postaje potpuno znanstvene prirode te objavlju-

Piše: Vesna Kukavica

je samo recenzirane znanstvene radove. Od sveska br. 8 objavljenoga 2013. *CSR* započinje izlaziti isključivo na engleskome jeziku sa sažecima na hrvatskome, a uredništvo usvaja koncepciju otvorenoga internetskog pristupa časopisu. Objavljivanje na Internetu učinilo je *CSR* globalno dostupnim i to uz pomoć Portala znanstvenih časopisa Republike

Hrvatske (<http://hrcak.srce.hr/>), Central and Eastern European Online Library te profila Centra Hrvatskih studija na mrežnim stranicama academia.edu. Čitanost ovoga periodičnika stalno raste pa se urednici hvale da je početkom ove godine zabilježio 50.877 pregleda - što potvrđuje veliko zanimanje čitatelja za tematiku jezikoslovne kroatistike na engleskome jeziku i opravdanost njegova daljnjeg razvitka na svjetskoj lingvističkoj sceni. *CSR* nikada ne bi doživio ovaj jubilej bez financijske pomoći australske *Zaklade hrvatskih studija*, koja daje potporu časopisu od prvoga sveska. Posljednja tri broja, srećom, sufinancira i Državni ured za Hrvate izvan RH - što časopisu prognozira sigurniju budućnost.

Vrijedan prinos jezikoslovnoj kroatistici u *CSR-u* ostvarila je riječka filologinja dr. sc. Diana Stolac u članku *Expressing Croatian identity through language designations* (*CSR*, br. 10, str. 105 - 131). Donosi se pregled raznolikih naziva za hrvatski jezik na svjetskim sveučilištima, često višechlanih (*hrvatski jezik; hrvatski i srpski jezik; srpskohrvatski jezik; bosanski/hrvatski/srpski jezici; bosansko-hrvatsko-srpski jezik; bosansko-crnogorsko-hrvatsko-srpski jezik*) te se kritički komentiraju. Tolika zbrka u nazivanju jezika govori o neprihvatanju hrvatskoga jezika kao samostalnoga jezika, a sve s obrazloženjem "značajnim financijskim

uštedama u organizaciji studija grupiranjem više jezika s tla bivše SFRJ".

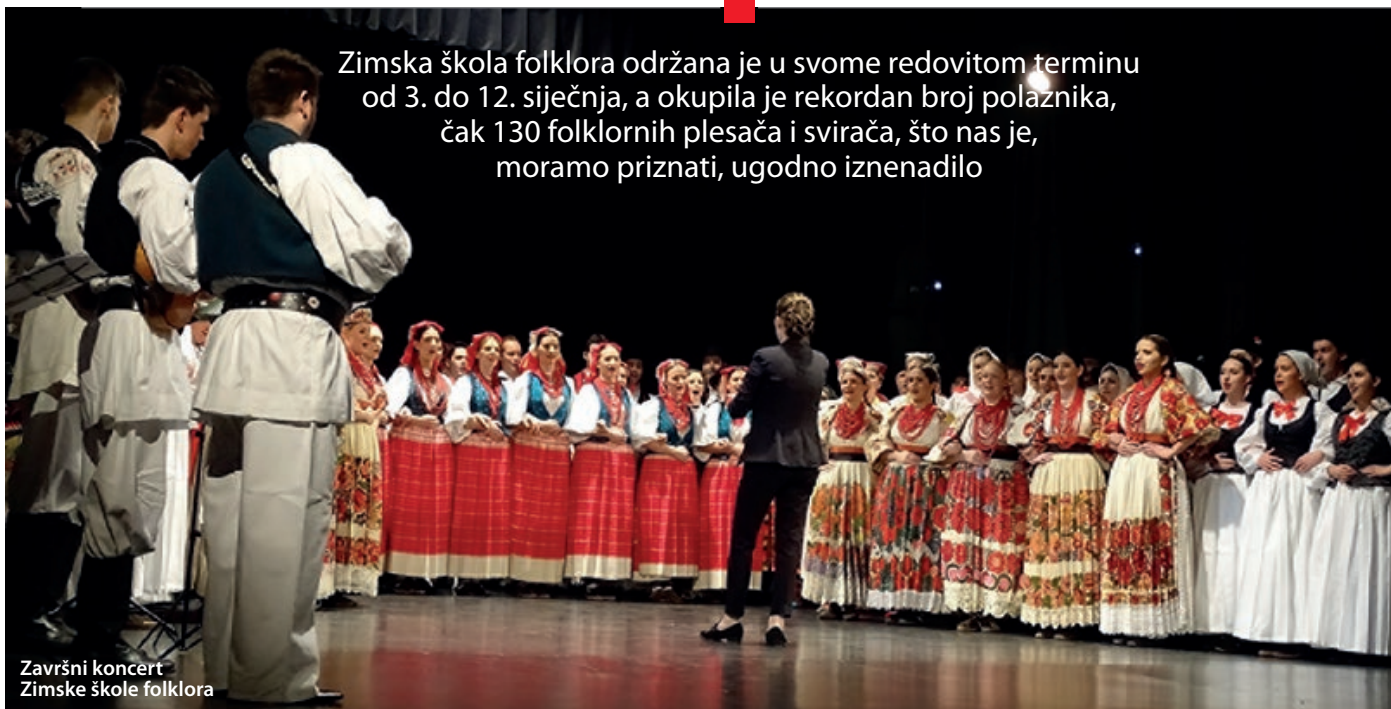
Nasuprot tome cinizmu moćnika autorica zagovara jednočlani naziv *hrvatski jezik* koji se jednoznačno rabi u iseljeništvu u svim kontekstima. Ističe se borba naših ljudi za naziv *hrvatski jezik* (*Croatian Language*) hrvatske zajednice u Australiji, koja je izborila taj naziv kao službeni 1979. g. tj. desetljeće prije izdavanja RH iz nekadašnje SFRJ i ustavnoga određenja naziva u Hrvatskoj 1990. Autorica Stolac opisuje pregled naziva za hrvatski jezik od prvih zapisa do 21. st., koji neupitno pokazuje da je upravo jezik izdavan kao poveznica administrativno razjedinjenih hrvatskih povijesnih zemalja u prošlosti. Dijakronijski pregled izdvaja tri temeljna naziva: *hrvatski, slovinski/slovenski i ilirski jezik* te jasno pokazuje da je naziv jezika do sredine 19. st. bio jednočlan. Također se utvrđuje da se naziv *hrvatski jezik* sustavno rabi od prvih zapisa do danas. Opisani su sociolingvistički razlozi za imenovanje jezika *našim* u različitim razdobljima hrvatske povijesti. Od sredine 19. st. počinju se pojavljivati dvočlani nazivi (*hrvatsko-srpski jezik*), što obilježava gotovo cijelo 20. st. Krajem 20. st. pojavljuju se u europskom okruženju i tročlani (*bosansko-hrvatsko-srpski jezik*), a ulaskom u 21. st. i četveročlani nazivi (*bosansko-crnogorsko-hrvatsko-srpski jezik*). Ulaskom RH u EU hrvatski jezik postaje jedan od ravnopravnih jezika u EU. Propituje se stvarni i formalni status hrvatskoga jezika među 24 službena jezika u Europskoj uniji. Ulaskom u EU ponovno se zabrinjavajuće politizira naziv hrvatskoga jezika.

U radu se upozorava na nove neprihvatljive europske prijedloge uključivanja hrvatskoga jezika u sintagmu *bosansko-hrvatsko-srpski jezik* ili *bosansko-crnogorsko-hrvatsko-srpski jezik* te reakcije građana i struke na njih. ■

ENG The Croatian Studies Centre of Macquarie University in Sydney has released two new volumes of the *Croatian Studies Review*. The *CSR* is available via the Internet at the *Hrčak* portal of scientific journals of Croatia, the Central and Eastern European Online Library, and the CSC profile at the academia.edu Internet site.

Jedan od najboljih i najuspješnijih koncerata Škole

Zimska škola folklor održana je u svome redovitom terminu od 3. do 12. siječnja, a okupila je rekordan broj polaznika, čak 130 folklornih plesača i svirača, što nas je, moramo priznati, ugodno iznenadilo

Završni koncert
Zimske škole folklor

Tekst: **Srebrenka Šeravić**

Nakon gotovo četvrt stoljeća ovogodišnja Zimska škola hrvatskoga folklor Hrvatske matice iseljenika održana je ponovno u kontinentalnoj Hrvatskoj, u srcu Podravine. Zahvaljujući razumijevanju i iznimnoj potpori Grada Koprivnice, Koprivničko-križevačke županije i Zajednice kulturno-umjetničkih društava ove županije, u Koprivnici su nam pruženi izvrsni uvjeti za održavanje nastave, kvalitetan smještaj polaznika i predavača u hotelu "Podravina", organizaciju izleta i različitih večernjih programa te na kraju i svečanoga završnog koncerta.

Zimska škola folklor održana je u svome redovitom terminu od 3. do 12. siječnja, a okupila je rekordan broj polaznika, čak 130 folklornih plesača i svirača, što nas je, moramo priznati, ugodno iznenadilo. Uistinu je zadivljujuće kad mladi ljudi sa svih strana svijeta s toliko entuzijazma početkom mjeseca siječnja

umjesto na skijanje - pohrle u Hrvatsku na školu folklor. To znači da su istinski vezani uz hrvatsku tradicijsku kulturu, da vole i cijene hrvatski folklor i smatraju da upravo Škola hrvatskoga folklor HMI-ja ima stručni program koji ih zanima i koji im je potreban. U snijegom zametenu Koprivnicu stigli su tako folkloraši i tamburaši iz Australije, SAD-a, Švicarske, Njemačke, Mađarske, Makedonije, Rumunjske, Srbije i Bosne i Hercegovine te, kao i uvijek, iz cijele Hrvatske. Posebno smo ponosni na naše "stare" polaznike, na folkloraše i svirače koji nam se ponovno vraćaju jer se u Školi folklor jednostavno dobro osjećaju. U tome dobrom ozračju Škole našim polaznicima uistinu ništa ne predstavlja problem, ni naporna svakidašnja nastava koja je obvezna i prije i poslije podne, dodatni večernji programi, uvježbavanje točaka za završni koncert u slobodno vrijeme i beskrajne noćne zabave uz glazbu, pjesmu i ples. Tih deset dana intenzivnog učenja i druženja na neki čudesan način motiviraju i povezuju ljude.

Ove su zime u programu Škole bili folklorni plesovi, narodne nošnje, pjesme i glazbala hrvatskoga PANONSKOG PODRUČJA, odnosno plesovi Turopolja, Moslavine, Posavine, Bilogore, područja Slatine, Donjeg Miholjca, Orahovice, Našica, Nove Gradiške i Požeške kotline, Valpovštine, Brodskog Posavlja, Đakovštine, područja Županje i Vinkovaca te Baranje i Srijema. Predavali su se i plesovi Hrvata koji žive u Vojvodini, Mađarskoj i Bosanskoj Posavini. Uz plesnu grupu radile su i dvije glazbene grupe: svirači tambura i svirači hrvatskih tradicijskih glazbala.

PANONSKO PODRUČJE

Voditelj Škole bio je kao i dosadašnjih godina ugledni hrvatski etnolog i etnogeograf prof. Andrija Ivančan koji je uz sebe okupio ekipu izvrsnih hrvatskih folklornih i glazbenih stručnjaka: Slavicu Moslavac, Miroslava Šilića, Nenada Sudara, Ratka Poznića, Mišu Šarošca, Gorana Kneževića, Kristinu Benko Markovicu, Katarinu Horvatović, Tibora Büna,

maestra Sinišu Leopolda i Vjekoslava Martinića. Glazbeni korepetitori bili su Lana Moslavac i Antun Kottek. Treba istaknuti kao zanimljivost da su svi današnji predavači, uključivši i voditelja, i sami nekada bili polaznici Škole folklor koja ih je potaknula da krenu u istraživanje terena i prikupljanje izvorne građe koju danas s lakoćom prenose svojim učenicima. Tako se i ove zime prvi put predstavila Katica Tomac svojim seminarskim radom pod nazivom "Plesovi zapadne Slavonije", dugogodišnja polaznica Škole folklor i voditeljica FA "Ivančice" iz Kutine.

DODATNI PROGRAMI

Kao što smo već spomenuli, svaku večer održavali su se i dodatni programi za naše polaznike. Ugledni hrvatski folklorist Vido Bagur prikazao je filmove s tematikom plesova panonskog područja koje je tijekom svojih terenskih istraživanja sam snimao diljem panonske Hrvatske. Predstavljena nam je "Zbirka narodnih napjeva Podravine" Kristine Benko Markovice na kojoj je nastupio ženski vokalni sastav "Đurdevčice" iz Đurđevca. Mlada umjetnica Doroteja Juratović iz Koprivnice predstavila nam je svoj prvi nosač zvuka pod nazivom "Dorica plače, mamica javče" u pratnji Tamburaškoga orkestra KUD-a "Podravka". Promovirane su i najnovije knjige i mape Slavice Moslavac o tradicijskom naslijeđu Moslavine i Posavine, uz prigodnu reviju narodnih nošnji. Zahvaljujući Zajednici KUD-ova Koprivničko-križevačke županije na Zimskoj školi folklor održane su dvije folklorne večeri: večer izvornoga folklor na kojoj su nastupili KUD "Ždala" iz Ždala i KUD "Molve" iz Molvi. Sljedeće večeri priređen je nastup najboljih reproduktivnih folklornih ansambala ove županije pa smo tako imali priliku uživati u

Tamburaši na završnom koncertu

nastupu FA "Koprivnica" iz Koprivnice, KUD-a "Petar Preradović" iz Đurđevca i poslušati sjajne *mužikaše* KUD-a "Ferdo Rusan" iz Virja. I polaznici Škole folklor priredili su sami dvije nezaboravne večeri: tradicionalno sijelo na kojemu su predstavljali tradiciju zemlje ili kraja odakle dolaze te nezaobilazni maskenbal na kojemu su se svi izvrsno zabavljali.

Koprivničko-križevačka županija darovala nam je prekrasan poslijepodnevni izlet u prekodravsko selo Gola koje se nalazi na samoj granici s Mađarskom. Tamo smo posjetili Galeriju Ivana Večenaja, velikana hrvatskoga naivnog slikarstva.

SVEČANI ZAVRŠNI KONCERT

No, vrhunac svih programa svakako je bio svečani završni koncert polaznika Zimske škole folklor koji je održan u utorak 12. siječnja u prepunoj dvorani "Domoljub", čije nam je korištenje omogućio Grad Koprivnica. U programu su nastupile sve tri grupe polaznika Zimske škole folklor: plesači, tamburaši i svirači tradicijskih glazbala. Posjetitelji su mogli uživati u plesovima i pjesmama Posavine, Baranje, Slavonije, Tropolja i Bilogore, a svakako i u prekrasnim narodnim nošnjama koje nam je za tu prigodu ustupila ustanova "Kolo" Tomislava Miličevića iz Velike Gorice. Program koncerta uvežbali su s polaznicima mlada koreografkinja Iva Cvetko, tamburaški dirigent Tibor Bün, glazbeni pedagog Vjekoslav Martinić te profesorica Kristina Benko Markovica. S ponosom možemo reći da je to bio jedan od najboljih i najuspješnijih koncerata Škole folklor do sada.

Opraštajući se te večeri od polaznika i predavača, voditelj Škole prof. An-

drija Ivančan na kraju koncerta je rekao: "Imali smo vrlo motiviranu grupu koju su vodili vrhunski predavači, najbolja ekipa stručnjaka koju Hrvatska ima. Bez obzira na težak i natrpan raspored koji su polaznici morali odraditi, uspješno su pripremili ovaj predivan koncert. Moram im izraziti veliku zahvalnost za trud, entuzijazam i veliku motiviranost da sve svoje zadatke obave na najbolji mogući način. Zahvaljujem i Gradu Koprivnici što nam je dao na korištenje novu suvremenu dvoranu 'Branimir' za održavanje nastave te ovu dvoranu 'Domoljub' za večerašnje koncerte." ■

Dvoranu "Domoljub" gledatelji su ispunili do posljednjeg mjesta

ENG This year's Croatian Heritage Foundation Winter School of Croatian Folklore was staged in Koprivnica from the 3rd to 12th of January, gathering a record one hundred thirty folklore dancers and players.

Monografija u povodu 50. obljetnice pastoralne skrbi među Hrvatima Melbournea

Za prvoga ravnatelja Dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu imenovan je dr. Vladimir Vince. S tim se vremenski poklapa osnutak HKC sv. Nikole Tavelića u Clifton Hillu u Melbourneu

Tekst/foto: kta/ika

Ravnateljstvo dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu priredio je u srijedu, 27. siječnja, u dvorani Vijenac Nadbiskupijskoga pastoralnog instituta u Zagrebu predstavljanje monografije mons. dr. Pave Jurišića "Ruka Gospodnja bijaše nad njima" o 50 godina pastoralne skrbi među Hrvatima Melbournea.

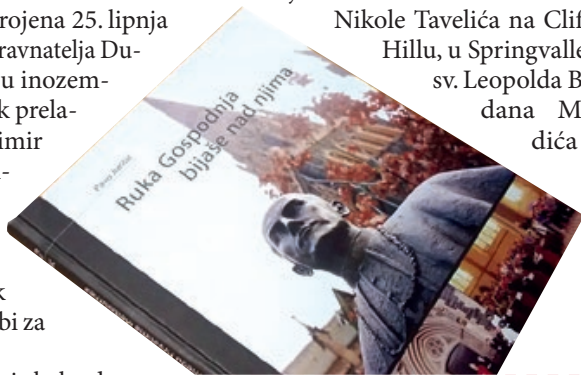
Pozdravljajući okupljene, ravnatelj Dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu dr. Tomislav Markić, koji je ujedno bio moderator predstavljanja, dao je kraći povijesni pregled pastoralne skrbi za naše iseljenike. Istaknuo je kako je ta skrb stara gotovo koliko i naše iseljeničtvo, no u smislu novijih crkvenih dokumenata sustavno je ustrojena 25. lipnja 1966., kada je za prvoga ravnatelja Dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu imenovan svećenik prelature Opus Dei dr. Vladimir Vince. S tim se vremenski poklapa osnutak HKC sv. Nikole Tavelića u Clifton Hillu u Melbourneu i početak sustavne pastoralne skrbi za Hrvate u tome gradu.

Dr. Markić istaknuo je kako danas Hrvatska inozemna pastva ima 185 hrvatskih katoličkih župa, misija, centara i zajednica na pet kontinenata u dvadeset zemalja. Za Hrvate u iseljeničtvu skrbi se 195 svećenika, od kojih 60 dijecezanskih i 135 redovničkih, a uz njih djeluje i 46 pastoralnih suradnika te 51 redovnica. Od toga broja u Australiji djeluje 17 svećenika i 9 redovnica. U

Melbourneu djeluju trojica svećenika, s tim da je u tijeku proces imenovanja četvrtoga koji će voditi HKC Clifton Hill.

Monografija mons. Jurišića, bogato ilustrirana na 336 stranica, donosi sadržaj podijeljen u deset poglavlja kojima prethode pozdravi i predgovori. Prvo poglavlje posvećeno je povijesti i stanovništvu Australije. Slijedi poglavlje o Katoličkoj crkvi u Australiji. Treće poglavlje govori o različitim valovima hrvatskih useljavanja u Australiju, s posebnim odlomkom o doseljavanju Hrvata u Melbourneu. Četvrto, ujedno središnje poglavlje, na više od 80 stranica govori o pastoralnoj skrbi za Hrvate katolike u Melbourneu, polazeći od šezdesetih godina 20. st. U ovome poglavlju nalaze se cjeline u kojima su detaljnije predstavljene hrvatski katolički centri sv.

Nikole Tavelića na Clifton Hillu, u Springvalleu, i sv. Leopolda Bogdana Mandića u

U Australiji djeluje 17 hrvatskih svećenika i 9 redovnica. U Melbourneu djeluju trojica svećenika, s tim da je u tijeku proces imenovanja četvrtoga koji će voditi HKC Clifton Hill.

Sunshineu. Peto poglavlje predstavlja kulturnu i prosvjetnu djelatnost u sklopu centara, s posebnim naglaskom na hrvatske škole i izdavačku djelatnost. Šesto poglavlje posvećeno je svećenicima u Melbourneu među kojima posebno mjesto zauzima Josip Kasić. Iz njihovih biografija i iz onoga što su činili vidi se odsjaj svećeničke radosti i služenja narodu, ali i sva bremenitost, teškoće, posrtaji rada daleko od domovine. Sedmo poglavlje govori o karitativnoj djelatnosti, posebice u pomaganju domovinskoj Crkvi. O pastirskim pohodima hrvatskih biskupa Hrvatima u Australiji govori osmo poglavlje, dok je u devetom poglavlju istaknuto njegovanje uspomena na bl. Alojzija Stepinca. U to poglavlje mons. Jurišić uvrstio je i tekst Branka Barbića "Hrvatski katolički centri i hrvatske organizacije i klubovi u Australiji". U posljednje poglavlje smješten je putopis mons. Jurišića objavljen u Katoličkome tjedniku, kao i registar mjesta, imena, izvora. ■

ENG *Ruka Gospodnja bijaše nad njima (The Hand of God Was Over Them)* is a monograph by Monsignor Dr Pava Jurišić promoted in Zagreb about fifty years of pastoral guardianship among the Croatians of Melbourne.

Kanadska Delničanka oporučno ostavila rodnome gradu dva milijuna dolara!

Ova velikodušna učiteljica tijekom čitavog života pomagala je potrebitima jer nikad nije zaboravila u kakvom je siromaštvu živjela kao dijete. Mještane ovoga goranskoga gradića obogatila je ostavivši im svoj cijeli imetak

Tekst: **Uredništvo** Foto: **Obiteljski album**

Delničanka Janet Majnarich, koja je živjela u Kanadi, oporukom je ostavila rodnome gradu dva milijuna kanadskih dolara. Dio novca utrošen je za ustanove koje se skrbe za starije osobe, a dio za novu informatičku opremu za osnovne i srednje škole u Delnicima. Nova učionica, opremljena s petnaest suvremenih računala, razveselila je i učenike i nastavnike Osnovne škole "Ivan Goran Kovačić". Uvjeti rada sada su znatno bolji. Nika Štimac, učenica petoga razreda, sretna je zbog toga: "Super mi je kako su obnovili učionicu. Imamo puno računala i lijepo je", veselo kaže. "Sada imamo suvremenu i modernu učionicu informatike gdje djeca na kvalitetniji i brži način mogu usvajati osnove informatičke pismenosti. Učioni-

ca je opremljena najsuvremenijim računalima i informatičkom opremom", zadovoljan je i ravnatelj delničke osnovne škole Mladen Bolf. Nova računala dobila je i delnička srednja škola. Ukupna vrijednost donacije za obje škole je 120.000 kuna. Novom opremom koristit će se oko 300 učenika.

Iz ostavštine Janet Majnarich financirat će se i uređenje Kulturnoga centra i Etnografskoga muzeja u Delnicama. Tako će se ostvariti želja iseljene Delničanke da pridonese poboljšaju uvjeta rada i života svih stanovnika njezina kraja.

S osam godina daleke 1930. godine, ruku pod ruku s majkom Josipom, ostavila je Delnice i otišla u Kanadu gdje joj je otac Tom vrijedno radio ne bi li obitelji stvorio bolji život. Rodni kraj nikada se ne zaboravlja, barem ako je suditi prema primjeru Janet Majnarich. Učiteljica koja je čitav život provela u Kanadi ljubav prema rodnoj grudi nije mogla zanemariti pa je rodne Delnice obogatala velikodušnim poklonom, odnosno donacijom od dva milijuna kanadskih dolara. Međutim, Janet tijekom života nije pomagala samo rodnome kraju, već i mnogim kanadskim ustanovama, a Sveučilištu u Vancouveru dala je oko 100.000 dolara.

Ova velikodušna učiteljica tijekom čitavog života pomagala je potrebitima jer nikad nije zaboravila u kakvom je siromaštvu živjela kao dijete. Mještane ovoga goranskoga gradića obogatila je ostavivši im svoj cijeli imetak. Janet Majnarich nikada se nije udavala niti je imala vlastitu obitelj pa je za izvršitelja

Prigodom posjeta rodnom kraju

svoje oporuke odabrala Vilima Smiljanica, sumještana Delničanina, koji je baš poput nje s obitelji živio u kanadskome gradu Vancouveru.

Vilim Smiljanić obitelj Majnarich opisuje kao skromnu goransku obitelj koja je radom i upornošću stvorila veliko bogatstvo u inozemstvu. Iako su Majnarichi bili siromašni u domovini, uvijek su bili prvi kada je trebalo pružiti pomoć. Nakon smrti roditelja Janet nije bila svjesna bogatstva kojim raspolaže, a kao jedinica bez svoje obitelji stare dane provela je u staračkom domu.

Janet je preminula u 99. godini, jedan dio novca koji je ostavila Delničanima potrošen je za ustanove koje se brinu o starijim osobama te je kupljena nova informatička oprema za osnovne i srednje škole u Delnicama. ■

ENG Canadian Janet Majnarich, a native of Delnica, has bequeathed two million Canadian dollars to her native town. The funds were invested in institutions for the care of the elderly and for new IT equipment for the elementary and secondary school in Delnice.

Janet Majnarich kao diplomantica pedagoške akademije

Politika jedino može osigurati pomake u ostvarivanju manjinskih prava

"Razlog za moju kandidaturu nalazi se i u očekivanju onih koji dolaze nakon nas – što ćemo mi kao ljudi u zreloj životnoj dobi ostaviti onima koji dolaze poslije nas?! Hoće li generacija kojoj ja pripadam učiniti neki pomak i ostaviti mlađima jedan dio posla odrađen?"

Tomislav Žigmanov, novi predsjednik Demokratskoga saveza Hrvata u Vojvodini

vatskoj zajednici u Srbiji. Prvi je taj što već dulje vrijeme u kontinuitetu iskazujem interes za sudbinu Hrvata u Vojvodini. Podsjetit ću cijenjene čitatelje Vašeg lista da sam član stranke postao još 1990., da sam u drugoj polovici 1990-ih bio glavni urednik subotičkog dvotjednika *Žig*, da sam 1998. izabran za prvoga glavnog i odgovornog urednika programa na hrvatskome Radio Subotice, da sam 2002. bio glavni koordinator inicijative za osnutak Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* i predsjednik Privremenoga upravnog odbora koji je imao zadaću pripremiti i realizirati sve radnje koje su prethodile osnutku ove ustanove te omogućiti pojavu prvog broja istomenoga tjednika te da sam, na kraju, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata od osnutka, to jest od 2009., ustanove čiji sam program rada osmislio i kojom sam upravljao, uz mnogobrojne suradnike koje sam okupio. Spomenuo bih u tome kontekstu i dvije, često citirane, sociološke studije i desetak objavljenih znanstvenih i stručnih radova o društvenome položaju Hrvata u Vojvodini. S druge strane, relativno dugo sam se javljao u javnosti i kao analitičar procesa u sklopu zajednice, kao osoba koja se nedvosmisleno i jasno očitovala u situacijama kršenja ljudskih i manjinskih prava pripadnika hrvatske zajednice te

Razgovara: Zvonko Sarić (*Hrvatska riječ*)

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini (DSHV) je regionalna politička stranka u Republici Srbiji koja zastupa interese tamošnje hrvatske nacionalne manjine. U godini kada je stranka proslavila 25 godina od osnutka, nakon Bele Tonkovića i Petra Kuntića dobila je trećeg predsjednika u svoj povijesti. Za novog predsjednika DSHV-a tajnim glasovanjem izabran je kao jedini kandidat publicist i ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata Tomislav Žigmanov. To je dovoljan povod za razgovor, bez suvišnih riječi u uvodu ovog razgovora.

Predsjednik svake stranke, pa i manjinske, kao što je DSHV, ima određeni vid moći, a s druge strane preuzima i odgovornost. Što je Vas navelo da se kandidirate za predsjednika stranke?

- Moć svakako nije bila razlog za to, a odgovornost se mora uračunavati u svakom društveno djelovanje! Više je razloga zašto sam se kandidirao za predsjednika jedine relevantne političke stranke u hr-

Politička relevantnost i značaj zacijelo su umanjeni činjenicom što DSHV nije više parlamentarna stranka. To je dovelo do toga da su Hrvati danas u Srbiji isključeni iz svih procesa donošenja relevantnih odluka.

kao onaj koji je postupno zauzimao i određene važne i odgovorne dužnosti u zajednici, kao što su član srbijanskoga dijela Međuvladina mješovitoga odbora za zaštitu manjina ili član Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Hrvatske. U tom smislu neki bi promatrač sa strane mogao zaključiti kako je mjesto predsjednika DSHV-a zapravo neka vrsta "krune" moga dosadašnjeg angažmana glede "hrvatskog pitanja" u Vojvodini. Ali rekao bih kako je jedan od razloga i u izazovu koji se preda mnom postavio da se sada u političkome polju okušam u artikuliranju dijela interesa hrvatske zajednice u Vojvodini. To prije jer su taj interes počeli naprasno definirati, pogrešno tumačiti i ostvarivati oni koji su u hrvatsku zajednicu ili zalutali ili su, pak, poslani da zapriječe bilo koji i bilo kakav razvojni proces! Želimo nastaviti procese koje su određivali i davali im žigove osobnosti, često utopljene u tragičnost, mnogobrojni vrli djelatnici koji su djelovali prije nas i čija nam ostvarenja moraju biti uzor. Na kraju, ali ne i manje važno, razlog za moju kandidaturu nalazi se i u očekivanju onih koji dolaze nakon nas – što ćemo mi kao ljudi u zreloj životnoj dobi ostaviti onima koji dolaze poslije nas!? Hoće li generacija kojoj ja pripadam učiniti neki pomak i ostaviti mlađima jedan dio posla odradjen. Jer, bez njihova uračunavanja naše djelovanje uvelike gubi na smislu.

Svaka politička stranka nastoji jačati svoj politički utjecaj. Kako ocjenjujete aktualnu političku snagu DSHV-a, a s obzirom na utjecaj u rješavanju problema koji se odnose na ostvarivanje manjinskih prava ovdašnje hrvatske zajednice?

- Kao prvo, vrijedi da se još uvijek u Srbiji malo toga može postići na društvenome planu bez političke organiziranosti. Koncept vladavine prava, kapaciteti demokratskih institucija i kvaliteta javnih politika još su uvijek nedovoljno razvijeni da bi se bez političkoga organiziranja i djelovanja nešto moglo postići u Srbiji. To se, čini se, najbolje može vidjeti na primjeru udžbenika na hrvatskome jeziku – ono se nije ni počelo ostvarivati samo po sebi, to jest prema zakonu od nadležnih ustanova i institucija, nego tek nakon pritiska, to jest aktivnostima

Žigmanov je ravnatelj
Zavoda za kulturu
vojvođanskih Hrvata

HNV-a, DSHV-a i diplomacije. Stoga se djelovanje iz političkoga polja za manjinske zajednice, napose za hrvatsku koja ima specifični položaj u Srbiji, postavlja nužnim. Jer, politika je jedina ta koja može, istina vrlo teško i uz nesvakidašnje napore i domišljatosti, osigurati pomake u ostvarivanju manjinskih prava, institucionalnom razvoju manjinske in-

Kao prvo, Crkva je integralni dio društva i kao takva mora se sasvim uključiti u javno djelovanje. Kao drugo, bitna odrednica Hrvata u Vojvodini kao manjinske zajednice jest i to što oni i u konfesionalnom smislu nisu dio većine.

frastrukture i kvaliteti programa kojim se koriste manjine u svojem djelovanju. Drugo je, naravno, pitanje kolika je realna politička snaga DSHV-a i kolika s obzirom na sve to ona uopće može biti. Politička relevantnost i značaj zacijelo su umanjeni činjenicom što DSHV nije više parlamentarna stranka. To je dovelo do toga da su Hrvati danas u Srbiji isključeni iz svih procesa donošenja relevantnih odluka. Isto tako, farsa sa zastupništvom u pokrajinskom parlamentu dodatno je oslabila njezin utjecaj. Figuriranje kao čimbenika u lokalnim samoupravama u Srijemskoj Mitrovici i Subotici danas je, u realno-političkom smislu, stvarni utjecaj DSHV-a. Međutim, osim realnoga, ne treba zaboraviti da postoje i neizravni i simbolični politički utjecaji, utjecaji koji svoju snagu crpe iz prava, međunarodnih standarda i širih geopolitičkih konstelacija i pratećih procesa kao što su, uzimimo za primjer, eurointegracijski procesi. I upravo u tim

aspektima društvenoga života temelji se relativno važan utjecaj DSHV-a kada je riječ o društvenome položaju Hrvata u Vojvodini, to jest Republici Srbiji.

U proteklom razdoblju DSHV se deklarirao kao stranka desnice. Hoće li i dalje nastaviti tim putem? Znači li to da za ovdašnje Hrvate, koji imaju drukčija politička uvjerenja, nema mjesta u stranci čiji ste predsjednik?

- Kada je riječ o političkim strankama nacionalnih manjina bojim se da pitanje, danas inače uvelike prevladane i nejasne 'distinkcije' na desnicu i lijevu, nije od presudne važnosti. Daleko je važnije, naime, pitanje je li njihova misija i zalaganje za konkretne interese pripadnika zajednice, njihov društveni položaj, kvalitetu prava koja uživaju autentično ili nije! Drugim riječima, od iznimnog je značenja zalaže li se uistinu i koliko neka manjinska stranka za opći boljitak pripadnika vlastite zajednice ili je pak svoje djelovanje podčinila interesima otuđene elite, djeluje li na štetu zajednice, vodi li politiku na načelima simulacije... To, dakle, znači da su u DSHV-u dobrodošli svi oni kojima je stalo do napretka i prosperiteta Hrvata u Vojvodini, to jest Srbiji.

Prilikom nastupa, kao predsjedničkoga kandidata, na izbornim skupštinama mjesnih odbora stranke rekli ste i kako je jedan od Vaših ciljeva obnova dijaloga s Crkvom. Što je cilj te obnove, ako je već prekinut? Dakle, pitanje je o cilju jer politika je društvena aktivnost koja podrazumijeva postizanje cilja.

- Da, dijalog s Crkvom mora postojati! I suradnja! Jednostavno, ne možete se ozbiljnije baviti politikom na planu zaštite i artikuliranja interesa jedne manjinske zajednice ako ne postoji dijalog sa svim segmentima njezine organiziranosti. Kao prvo, Crkva je integralni dio

Tomislav Žigmanov
(Tavankut, 1967.)
po zanimanju je
profesor filozofije

društva i kao takva se mora posve uračunavati u javno djelovanje. Kao drugo, bitna odrednica Hrvata u Vojvodini kao manjinske zajednice jest i to što oni i u konfesionalnom smislu nisu dio većine. To onda znači da i u tom segmentu svojega društvenog života imaju vlastitu atipičnost te da Katolička crkva kao manjinska u Srbiji ima određenu specifičnost i da zbog toga ima vlastite značajke svojega položaja u srbijanskome društvu. Uzmimo na primjer povrat imovine: u odnosu na Srpsku pravoslavnu crkvu nanesene su joj nepravde! Kao treće, Crkva ima vrlo važnu ulogu u mnogobrojnim segmentima života Hrvata – ako se čak i zanemari njezina vodeća uloga u duhovnome životu onih Hrvata koji su vjernici, ne mogu joj se nikako osporiti mnogobrojne druge funkcije i sastavnice u društvenome životu, napose onom kulturnom i prosvjetnom. Sve su to, zapravo, onda nalozi koji vas jednostavno nukaju na to da dijalog, pa i suradnja s Katoličkom crkvom, moraju biti programske sadržaji u političkoj agendi svake političke stranke u hrvatskoj zajednici kojoj je stalo do ozbiljnosti.

Smatrate li da DSHV treba imati i kulturnu politiku, imati aktivan odnos prema, kako se to obično kaže - očuvanja materijalne i nematerijalne naše kulturne baštine? Stvaranje i razvijanje snažne nacionalne kulture ne ide bez politike ili se možda ne slažete s tim stajalištem?

- Naravno da i DSHV kao politička stranka mora imati svoju kulturnu politiku kao dio vlastitoga programa! Ona, naravno, ne bi smjela biti ni u kakvoj koliziji s kulturnim politikama drugih

čimbenika u zajednici, napose Hrvatskoga nacionalnog vijeća, već bi morala s njima biti uvelike usuglašena jer se tako mogu postići bolji rezultati. No, to ne znači da DSHV mora biti nositelj te politike – prostor kulture u zajednici treba biti autonoman, a nositelji moraju biti kulturne institucije, udruge kulture i pojedinci. Vrijeme 'komiteta' je davno prošlo! Politika danas u demokraciji, a u skladu s time se mora ravnati i DSHV, treba biti instanca koja omogućuje da se osigura "očuvanje materijalne i nematerijalne naše kulturne baštine", kao i da se omogući razvoj kulturnog stvaralaštva, napose onoga koji dolazi iz područja umjetnosti i znanosti. Drugim riječima, ovdje je uloga politike tek, recimo to tako, uslužna: ona treba omogućavati razvoj kulture i čuvanje kulturne baštine. I na tome planu, kada je riječ o kulturnoj politici DSHV-a, ima još dosta posla, spomenimo primjerice kazališnu praksu. Ne možemo se miriti s činjenicom da je hrvatska zajednica u Vojvodini danas jedina zajednica koja nema profesionalno kazalište! Ili kada je riječ o kroatistici – zar smijemo pristati na to da budemo zajednica koja neće na razini sveučilišta imati studij vlastitoga jezika, književnosti, kulture... Odgovornost da se na tome planu nešto promijeni na bolje, među ostalim, pripada i DSHV-u, to jest onome dijelu koji se odnosi na stranačku kulturnu politiku. Uz to je vezano i djelovanje DSHV-a kada je riječ o osnutku Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. ■

ENG An interview with Tomislav Žigmanov, the new president of the Democratic Alliance of Croats in Vojvodina, a regional political party in Serbia representing the interests of the Croatian national minority in that country.

Ne možemo se miriti s činjenicom da je hrvatska zajednica u Vojvodini danas jedina zajednica koja nema profesionalno kazalište!

Tonijev dosanjani san

Godine 1992. izabran je za člana Saveza hrvatskih kazališnih umjetnika, a od 1995. ravnatelj je samostalnoga Hrvatskog kazališta u Pečuhu, u sklopu kojeg 1995. pokreće "Ljetne igre u Aninoj ulici"

Tekst: Branka Pavić Blažetin

Nakon duge i teške bolesti, 9. prosinca u 68. godini života, u Pečuhu je preminuo Antun Vidaković, osnivač i intendant pečuško-ga Hrvatskog kazališta, koreograf i plesni umjetnik.

Antun Vidaković rođen je 28. studenoga 1947. u Sentivanu (mađ. Felsőszentiván), nedaleko od grada Baje, u hrvatskoj obitelji. Šest razreda osnovne škole završio je u rodnom selu, osnovnoškolsko školovanje i gimnaziju završava u hrvatsko-srpskoj školi u Budimpešti. Godine 1973. diplomira na Visokoj pedagoškoj školi u Pečuhu, nastavnik je hrvatsko-srpskoga jezika i književnosti i tjelesnoga odgoja. Od 1973. do 1974. radio je u Osnovnoj školi "Fehérhegy", od 1974. do 1980. u Hrvatsko-srpskoj školi u Pečuhu, od 1980. do 1982. u Domu kulture "Attila József", od 1982. do 1992. na Pečuškim ljetnim igrama, od 1992. do 1995. u pečuškom Malom kazalištu. Od 1995. do 2009. godine ravnatelj je pečuskoga Hrvatskog kazališta.

Od 1971. do 1993. bio je umjetnički voditelj i koreograf Plesnog ansambla Baranja. Skupljao je pučku građu i postavio na pozornicu niz koreografija iz plesne baštine Južnih Slavena u Mađarskoj, ponajprije Hrvata. Prvi je pokrenuo plesačnice u Pečuhu. Od 1982. do 1994. u pečuskoj Umjetničkoj gimnaziji djeluje kao predavač plesa, istodobno je stalni koreograf Pečuških ljetnih igara i pečuskoga Malog kazališta. Godine 1992. utemeljuje Hrvatsko kazalište u Pečuhu kao odjel pečuskoga Malog kazališta. Godine 1992. izabran je za člana Saveza hrvatskih kazališnih umjetnika, a od 1995. ravnatelj je samostalnoga Hrvatskog kazališta u Pečuhu, u sklopu kojeg 1995. pokreće "Ljetne igre u Aninoj ulici". Godine 1996. jedan je od utemelji-

telja hrvatsko-mađarske udruge *Csopor (T) Horda*. Godine 2003. u sklopu Hrvatskog kazališta organizacijski pokreće "Pečuške ljetne igre", ujedno postaje njihov ravnatelj. Od 2006. do 2007. predaje na Fakultetu plesnih umjetnosti. U prosincu 2009. odlazi u mirovinu s mjesta ravnatelja pečuskoga Hrvatskog kazališta. Od 2010. umjetnički je voditelj – u mirovini – pečuskoga Hrvatskog kazališta odnosno "Pečuških ljetnih igara".

Nositelj je mnogobrojnih priznanja i nagrada poput Srebrnoga križa za zasluge Republike Mađarske, Reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića, ordena Viteškog križa Republike Mađarske, Nagrade "Gyula Harangozó" i mnogobrojnih drugih priznanja. To su samo neke od postaja bogatoga profesionalnog puta.

Bez prošlosti nema sadašnjosti, bez sadašnjosti nema budućnosti, naglašavao je Antun Vidaković. Sretan sam kada osjećam da postoji mjesto s višestoljetnim običajima, gdje se čuva kultura, njeguje, i gdje se bori za njezin opstanak, gdje postoji zajednica. Natrag korijenima – i to je bila nit vodilja života i rada Antuna Vidakovića.

Poslušavši želju svog oca, nakon mature odlučuje se za Pečuh, čiji je kulturni život oblikovao i Antun Vidaković tijekom nastupajućih desetljeća. Mlad, otvoren, zanimljive osobnosti koja osvaja plesače s kojima dugi niz godina radi u Folklornom ansamblu Baranja, kao i suradnike Pečuškog baleta s kojima radi i koreografira, prijateljuje se s Imrom Eckom i Lászlóm Bagossyjem. Zajedno s njima stvara u Ljetnom kazalištu, zatim u Malom kazalištu, s Bagossyjem osnivaju Hrvatski odjel Malog kazališta iz kojeg 1992. izrasta pečuško Hrvatsko kazalište. Bio je to dosanjani san Antuna Vidakovića.

Dinamičan, iako često brz i sklon plamenu, bio je nadasve otvoren i nepokolebljiv kada je riječ o ostvarenju cilja koji je zacrtao. Takav je bio Antun Vidaković. Toni. ■

ENG Antun Vidaković, the founder and intendant of the Croatian Theatre of Pécs (Hungary), a choreographer and dance artist, passed away in Pécs on the 9th of December in his 68th year following his struggle with a protracted and difficult illness.

Slavičina iseljenička i povratnička priča

U prvome ovogodišnjem susretu u Matici o svojim pjesničkim, promotorskim, humanitarnim i ostalim aktivnostima okupljenoj publici pričala je Zagrepčanka (1937.) Slavica Božičević, povratnica iz Švedske

Publika u Matičinom holu prati zanimljivo izlaganje o Švedskoj

Tekst: **Diana Šimurina-Šoufek**

Foto: **Hrvoje Salopek**

Izlaganje, razgovor i izložbu "Švedska – zemlja obrazovanja i prekvalifikacije" u HMI-ju je 12. siječnja, uz sugovornike - predsjednika Hrvatsko-švedskog društva iz Zagreba prof. Mirka Hrupelja i pjesnika Zdravka Odorčića - održala pjesnikinja, međunarodna aktivistica UN-a i UNICEF-a i povratnica Slavica Božičević. Pozdravno slovo prisutnima je uputio ravnatelj HMI-ja Marin Knezović, a moderatorica događaja bila je Ljerka Galic, voditeljica Odsjeka iseljeničke baštine. O prijateljstvu sa Slavicom Božičević, rođenom na Susretima pjesnika u slavonskim Rešetarima, govorila je tajnica HMI-ja Diana Mašala-Perković.

U prvome ovogodišnjem susretu u Matici, u 65. godini njezina neprekinutog djelovanja, o svojim pjesničkim, promotorskim, humanitarnim i ostalim aktivnostima okupljenoj publici pričala je Zagrepčanka (1937.) Slavica Božičević.

Godine 1987. otišla je u Švedsku, i to nakon trideset i dvije godine rada u laboratoriju za transfuziju na Rebru. Svoj drugi dom pronašla je u Jönköpingu, gradu na slikovitom jezeru Väteru, drugome po veličini u Švedskoj. U 51. godini života dobila je stipendiju za ekološku medicinu na Umeo sveučilištu. Diplomirala je na temu - Elektromagnetizam i čovjekovo zdravlje. Osim što je radila kao predavač, položila je i ispit za sudskoga tumača. Tri godine radila je na Radio Jönköpingu, kao voditeljica kulturnoga i dječjega programa, i šest u tamošnjem amaterskom kazalištu.

PJESNIKINJA PUBLICI PRIBLIŽILA ŠVEDSKU

U Hrvatsku se vratila prije pet godina,

Svoj drugi dom pronašla je u Jönköpingu, gradu na slikovitome jezeru Väter, drugome po veličini u Švedskoj. U 51. godini života dobila je stipendiju za ekološku medicinu na Umeo sveučilištu.

a pjesme je objavljivala u Školskim novinama, Kajju, Vikendu, Areni, Vjesniku i Glasu Istre. Jednako tako i u švedskim novinama i kulturnim listovima, npr. u "Hrvatskome glasniku" u Göteborgu. Godine 1990. njezine pjesme dopijevaju u *Pjesme*, zbirku pjesama izdavača KK Studenac, zatim u zbirku *Ett öppet fönster*, izdavača Symposion iz Stockholma. Godine 1992. slijedi uvrštavanje u *Lunch lyrik*, Jönköpings kommun, zbirku poezije na švedskom. Od godine 1992. do 1994. prevodi sa švedskoga u ulozi certificiranoga sudskog tumača. Godine 1993. nagrađena je na *Poetry slamu* u Jönköpingu, a 1998. sudjeluje na Susretu pje-

Povratnica iz Švedske
Slavica Božičević

snika KLD Rešetari u Hrvatskoj. Od godine 2001. do 2014. objavljuje pjesme u izdanju KLD Rešetari, a zatim i Kulture snova i Susreta riječi u Bedekovčini. Izdala je zbirke pjesama *Otvoreni prozor*, *Samo sam žena* i *Kaskade života*. Članica je MH, KLD Rešetari, Kluba poezije Kultura snova iz Zagreba i voditeljica Kulturnoga kruga Rovinj. Sada živi i djeluje u Rovinju pišući kratke priče, eseje i poeziju.

Priču o Švedskoj, Šveđanima i svima koji su u njoj našli novi dom pomogao joj je ispričati i Osječanin Odorčić, pjesnik koji živi i radi u Zagrebu. Pridružio mu se i prof. Mirko Hrupelj, koji je živio u Švedskoj osam i pol godina kao glazbenik, studirajući švedski jezik i skan-

dinavsku književnost. Početkom devedesetih odlazi u Veleposlanstvo RH u Stockholmu kao savjetnik, a zatim postaje autor Švedsko-hrvatskoga rječnika koji je izdan i tiskan u Švedskoj 2001., a poslije i Hrvatsko-švedskoga rječnika u izdanju Školske knjige.

Zanimljiva, prebogata Slavičina životna priča bila je popraćena i čitanjem poezije na hrvatskome i švedskome jeziku, a okupljanje je završilo darivanjem Matičine gošće. Puno toga neizrečenoga, ali vidljivog na panoima u dokumentarističkoj izložbi, zainteresiranima će pokazati kako se grade mostovi među zemljama i još više ljudima. Slavica Božičević je najprije Šveđanima približila Hrvatsku, njezine ljude i običaje, a nadalje će to činiti u obrnutome smjeru. Švedska, sigurni smo, više neće ni Hrvatima u domovini biti daleka i nepoznata zemlja. ■

ENG A presentation, discussion and exhibition on Sweden – Land of Education and Retraining was staged at the CHF on the 12th of January by poet, international UN and UNICEF activist and returnee Slavica Božičević.

VIJEST

HBZ I ANGELS FUND PODRŽALE RAD HUMANITARNE UDRUGE 'FRA MLADEN HRKAČ'

ZAGREB - Hrvatska bratska zajednica (HBZ) i njezin *Angels fond*, ugledne organizacije sa sjedištem u Pittsburghu (SAD), odlučile su podržati i pomoći radu Humanitarne udruge 'fra Mladen Hrkač' donacijom u iznosu od 15.000 američkih dolara za projekt "Pomozi-mo zajedno!" čiji cilj je pomaganje osobama sa zdravstvenim teškoćama koje dolaze na liječenje u Zagreb.

"Ovom donacijom znatno će se olakšati provedba svih naših svakidašnjih aktivnosti, od prihvata i prijevoza korisnika pomoći do osiguranja svih prijeko potrebnih prehranbenih namirnica i higijenskih potrepština u stambenim prostorima Udruge, čime će se unaprijediti kvaliteta života svih potrebitih osoba kojima pomažemo", tom je prilikom izjavio predsjednik Udruge Ivan Soldo. Predsjednik Soldo više puta je istaknuo da je bio ugodno iznenađen brzom povratnom reakcijom i angažmanom predstavnika HBZ-a i *Angels Fonda*, na čemu im ne može dovoljno zahvaliti. "Predstavicima Humanitarne udruge 'fra Mladen Hrkač' od srca čestitamo

na nesebičnom radu i trudu koji svakog dana ulažu kako bi svaka obitelj, dijete i pojedinac dobili svu potrebnu pomoć u svojim najtežim trenucima tijekom liječenja na području Zagreba", izjavili su Edward W. Pazo, glavni predsjednik HBZ-a i dr. Marion Vujević, počasni konzul RH i osnivač humanitarne organizacije *Angels Fund*.

Prvi kontakt i susret ostvareni su u srpnju 2015. godine kada je prostorije Udruge posjetio Franjo Bertović,

glavni potpredsjednik HBZ-a koji je nekoliko puta izrazio oduševljenje postojanjem i djelovanjem Udruge. Zahvaljujući donacijama mnogobrojnih ljudi dobre volje, gospodarstvenika, organizacija i institucija, Udruga je u svome dosadašnjem radu pomogla više od 1.800 osoba sa zdravstvenim teškoćama s područja cijele BiH i Hrvatske koje su svoje liječenje morale nastaviti na području Zagreba, daleko od svog doma i obitelji.

Vizije razvitka hrvatskoga društva

Nakon državotvorne i euroatlantske paradigme, poručuje Davor I. Stier, danas je najveći izazov hrvatskim građanima širom otvoriti političke i ekonomske institucije

Promotori: Tonino Picula, Marijana Grbeša-Zenzerović, urednik Hašim Bahtijari, Zdravko Petak, Davor Ivo Stier i Božo Skoko

Tekst/foto: Vesna Kukavica

Knjiga hrvatskoga političara i diplomata, zastupnika u Europskome parlamentu Davora Ive Stiera - *Nova hrvatska paradigma, Ogled o društvenoj integraciji i razvoju* - predstavljena je u Knjižnici i čitaonici Bogdana Ogrizovića u Zagrebu 11. XII.

2015. Riječ je o čitkom i koherentnom ogledu u izdanju *Tim pressa* od 144 stranice, koji autor znakovito posvećuje svojoj obitelji, supruzi Veroniki te djeci Pauli, Martinu i Dominiku – kao zalag za potpunu autorovu predanost kreiranju vizije razvitka naše do-

movine. Knjiga se sastoji od tri poglavlja koja su naslovljena - *Paradigma i razvoj; Suvremeni izazovi i nova razvojna paradigma* te *Paradigma društvene integracije*. Uz uvod i zaključak, ogled je opremljen korisnim znanstvenim aparatom, uključujući kazalo pojmova i imena te studiozni pogovor sociologa, diplomata i zastupnika u Europskome parlamentu Tonina Picule.

Iz Stierove precizne politološke raščlambe aktualnih hrvatskih društvenih fenomena, čija je argumentacija vrlo uvjerljiva, izdajamo njegove rečenice koje zvuče kao lijek za malaksalu domaću po-

LIJEK ZA MALAKSALU POLITIČKU ARENU

Autor polazi od teze da o kvaliteti političkih institucija ovisi otvorenost, inkluzivnost i učinkovitost ekonomskih institucija. Nakon državotvorne i euroatlantske paradigme, ističe Davor I. Stier, koje su odredile razvojni smjer u prva dva desetljeća neovisne Hrvatske, danas je najveći izazov hrvatskim građanima širom otvoriti političke i ekonomske institucije. Umjesto da institucije hrvatske države budu isključivo u rukama vladajuće manjine, otuđene od velikog dijela građana, Stier zagovara integraciju dosad marginaliziranih hrvatskih ljudi u te institucije na temelju njihovih spo-

Stier, D. Ivo: *Nova hrvatska paradigma, Ogled o društvenoj integraciji i razvoju*, TIM press, Zagreb, 2015, 144 str.

Umjesto da institucije hrvatske države budu isključivo u rukama vladajuće manjine otuđene od velikog dijela građana, Stier zagovara integraciju dosad marginaliziranih hrvatskih ljudi u te institucije.

sobnosti. Upravo tim jednostavnim i logičnim putem Stier bi oslobodio radni i kreativni potencijal Hrvatske.

NAJBOLJI ZASTUPNIK NA PODRUČJU RAZVOJNE POLITIKE

Argentinski Hrvat Davor Ivo Stier, kojega je premijer Zoran Milanović uvrijedio u hrvatskome parlamentu da ne može voljeti Hrvatsku jer u njoj nije rođen - naš je istaknuti zastupnik u Europskome parlamentu i glavni pregovarač Europske pučke stranke u Odboru za razvoj. Stier je aktualni dobitnik nagrade *The Parliament Magazine MEP Award 2015* za najboljeg zastupnika na području razvojne politike. Prije izbora u Europski parlament bio je zastupnik u Hrvatskome saboru i potpredsjednik Odbora za vanjsku politiku. Od 2010. do 2014. bio je i međunarodni tajnik Hrvatske demokratske zajednice, unatoč činjenici da nije miljenik svojih stranačkih šefova. Rođen je u obitelji hrvatskih iseljenika 1972. u Buenos Airesu. Diplomirao je političke znanosti i međunarodne odnose na Katoličkom sveučilištu u Buenos Airesu, a na istom sveučilištu diplomirao je

je argumentaciju da se i međunarodna percepcija Hrvatske radikalno mijenjala posljednjih 25 godina, fokusirajući se na tipologije koje kronološki razvrstavaju jugoslavensku, (po)ratnu i europsku Hrvatsku, ovisno o prevladavajućem sustavu geopolitičkih odnosa čiji je dio bila naša zemlja posljednjih četvrt stoljeća. Picula, poput autora teorijskoga ogleđa, nema dvojbi da Hrvatska da-

čiji je potencijal istrošen "i prije ulaska Hrvatske u Europsku uniju". Aktualni događaji u Hrvatskoj Stiera navode na zaključak da živimo u vremenu neplodnih političkih konfrontacija, zatvorenih institucija, gospodarskog slabljenja, sveprisutne malodušnosti i postupne marginalizacije zemlje bez obzira na članstvo u Europskoj uniji.

Aktualni događaji u Hrvatskoj Stiera navode na zaključak da živimo u vremenu neplodnih političkih konfrontacija, zatvorenih institucija, gospodarskog slabljenja, sveprisutne malodušnosti i postupne marginalizacije zemlje bez obzira na članstvo u EU.

i novinarstvo. Zatim je u Zagrebu završio Diplomatsku akademiju te djelovao u hrvatskoj diplomaciji više od petnaest godina. Uz ostalo, radio je u hrvatskom veleposlanstvu u SAD-u te u Stalnoj misiji pri NATO savezu u Bruxellesu. Kao savjetnik predsjednika Vlade za vanjsku politiku, a zatim kao posebni izaslanik predsjednice Vlade za euroatlantsku suradnju, radio je na završetku pregovora za punopravno članstvo RH u Sjevernoatlantskome savezu i Europskoj uniji. Za vrijeme Domovinskoga rata bio je dopisnik argentinskoga radija *America* i dnevnoga lista *El Cronista* te kolumnist u našem časopisu *Matici*. Odlikovan je Redom kneza Branimira za promicanje političkoga dijaloga i suradnje u Europskome parlamentu.

Ocjenjujući Stierovu knjigu pozitivno Tonino Picula u pogovoru prizna-

nas treba nove fokuse ne samo za svoju vanjsku, nego i za ukupnu nacionalnu politiku. Ogleđ Davora Ive Stiera *Nova hrvatska paradigma*, zaključuje Picula, odgovara na tu rastuću potrebu za artikuliranjem novoga razvojnog okvira i to kao "konstelacije uvjerenja, vrijednosti i tehnika koje dijele članovi jedne određene zajednice". Slijedeći konceptualne modele američkoga znanstvenika Thomasa Kuhna o čimbenicima pod kojima se mijenjaju općevažeći obrasci u razvoju znanosti, Stier sugerira da se isti ili sličan proces događa "i u svim ostalim oblicima društvene interakcije". Autor noviju hrvatsku povijest, od osamostaljenja do danas, raščlanjuje u razvoju dviju sukcesivnih paradigma. Državotvorna matrica vrijedila je u prvom desetljeću suverene hrvatske države, a zamijenila ju je euroatlantska paradigma

OSLOBAĐANJE STVARALAČKIH POTENCIJALA

Hrvatska je, ocjenjuje Stier, zaključila procese svoje političke tranzicije u višepartijski sustav, no Stier uočava da izborni ciklusi, koliko god bili redoviti i važni za funkcioniranje demokracije, ne donose potrebnu inkluzivnost institucija i oslobađanje poduzetničkih i stvaralačkih potencijala nacije. Glavnog kočničara razvoja Stier prepoznaje u političkim strankama koje umjesto uloge promotora ljudi sa svježim idejama uvelike pridonose stagnaciji u društvu jer nameću poslušnost stranačkom vodstvu kao kriterij političkoga opstanka i napredovanja.

Stierova knjiga čita se u jednom dahu, a preostaje nam da vidimo kako će se pristupiti novome razvojnem okviru RH, tj. koliki će biti angažman promijenjenih hrvatskih političkih elita, a koliki probuđenoga osiromašenoga građanstva u kreiranju *treće hrvatske paradigme* koja bi nas odvela *državi zajedništva i blagostanja*. ■

ENG Croatian politician, diplomat and Member of European Parliament Davor Ivo Stier's *A New Croatian Paradigm – An Essay on Social Integration and Development* was recently promoted in Zagreb.

FESTA SV. VLAHA U BRUXELLESU

BELGIJA - U Bruxellesu je pred katedralom Michel et Gudule otvorena Festa svetoga Vlaha, tradicionalnim puštanjem golubica. Ovogodišnji festanjuli u Belgiji su Dubrovčani Marko Klečak i Ivo Mihajlović. Nakon grlićanja u kapelici katedrale, Dubrovčani u Bruxellesu i njihovi gosti počastili su se na Večeri od Kandelore u restoranu 'Vinograd'. Na

jelovniku su bila tradicionalna jela - pršut, zelena menestra i rozata, a kuhali su kuhari-sportaši koji su se prije nekoliko godina ovjenčali 'zlatom' u pripremanju zelene menestre u Konavlima. Predstavnički ured Dubrovačko-neretvanske županije i Matica hrvatska Bruxelles, u suradnji s predstavništvom HTZ-a i Veleposlanstvom RH u Kraljevini

Belgiji, i ove godine organizirali su tradicionalnu Festu sv. Vlahu u Bruxellesu. Oko stotinjak Dubrovčana i njihovih gostiju nazočilo je početku Feste sv. Vlahu. Kao i u Gradu sv. Vlahu, organizatori proslave prvo su napravili i uputili proglas koji su potpisali ovogodišnji festanjuli u Bruxellesu Marko Klečak i Ivo Mihajlović.

Uz izvođenje Lijepe naše, Himne slobodi i Himne sv. Vlahu, pročitao je proglas Feste na hrvatskome, francuskome i engleskome jeziku. Proglas je uz festanjule pročitao doajen katedrale o. Claude Castiaud te je zatim pustio bijele golubice kao simbol slobode i mira. Prigodne darove i golubice mira donijele su djevojčice odjevene u konavosku narodnu nošnju.

Barjak sv. Vlahu i hrvatsku trobojnicu na otvorenju su nosili Ivo Dragić i Davor Buconić. Nakon otvaranja Feste obavljen je tradicionalni vjerski obred grlićanja. Prije toga predsjednik MH Bruxelles Ivica Sršen pročitao je i pismo dubrovačkoga biskupa mons. Mate Uzinića upućeno Dubrovčanima izvan biskupije sv. Vlahu.

"Nama je cilj bio organizirati ovaj događaj ne samo za Dubrovkinje i Dubrovčane, nego i za sve Hrvate u Bruxellesu te naše kolege i partnere iz Europe", kaže Hrvoje Butigan iz Ureda Dubrovačko-neretvanske županije u Bruxellesu. (dubrovniknet)

UMRO INICIJATOR AUSTRIJSKE AKCIJE "NACHBAR IN NOT"

AUSTRIJA – U Beču je sredinom siječnja u 81. godini života umro Kurt Bergmann, nekadašnji generalni tajnik Austrijske radio televizije (ORF). Naša javnost će ga pamtiti kao inicijatora velike humanitarne akcije ORF-a "Nachbar in Not" (Susjed u nevolji) koja je ubrzo nakon izbijanja rata u Hrvatskoj i BiH 1992. u suradnji s Caritasom i Crvenim križem osnovana s ciljem slanja pomoći ugroženima od srpske agresije. Pomoć je bila u živežnim namirnicama, lijekovima, građevinskome materijalu... Tako je prema Hrvatskoj i BiH, kasnije i Kosovu, upućeno više od 6.000 punih teretnjaka. Ta pomoć u novcu iznosila je više od 125 milijuna eura. Time je mala Austrija s osam milijuna stanovnika dala duplo više nego deset puta veća Njemačka. To je jedinstveno i u svjetskim razmjerima. Humanitarni rad akcije pohvalili su papa Ivan Pavao II., generalni tajnik UN-a Boutros Ghali, njemački predsjednik von Weizsäcker, austrijski predsjednik Waldheim, češki predsjednik Havel i bosansko-hercegovački predsjednik Alija Izetbegović.

Austrijsko-hrvatsko društvo iz Beča (AHD) primijetilo je da za tu predivnu akciju nije nitko uputio zahvalu iz Hrvatske. Da bi se umanjila šteta hrvatskome narodu, AHD je odlučio inicijatoru Bergmannu u znak zahvale dodijeliti svoju "Kulturnu nagradu". Kad je ministar Alois Mock čuo za dodjelu nagrade, rekao je da će prirediti domjenak u Palači Palaviccini u srcu Beča te da će i sam nazočiti tome svečanom aktu.

Zatim je uslijedila organizacija uz velikodušnu suradnju s Hrvatskom maticom iseljenika i tadašnjim ravnateljem Antom Beljom koji je priskrbio tri skulpture akademske kiparice Marije Ujević da sva tri organizatora dobiju po jednu. Svečani govor u čast predstavnika ORF-a, Caritasa i Crvenoga križa održao je bivši austrijski ministar vanjskih poslova dr. Lujo Tončić Sorinj, a zatim je održao govor i aktivni ministar dr. Mock. Ministar vanjskih poslova RH prof. Zdenko Škrabalo u posljednji čas je otkazao svoj dolazak. (Marijan Brajinović)

Uspješno završio jedanaesti HiT-1

Tečaj HiT-1 oblik je učenja na daljinu, održava se dva puta godišnje (proljetni i jesenski semestar). Provodi se sustavom za e-učenje, a uključuje i obvezna 24 nastavna sata s lektorom preko Interneta (*Skype i Webinar*)

Tekst: **Lada Kanajet Šimić**

U prosincu je završio još jedan Hrvatski internetski tečaj HiT-1, on-line tečaj hrvatskoga jezika kao drugoga i stranoga, i to jedanaesti po redu.

Hrvatski internetski tečaj – HiT-1 prvi je sveučilišni on-line tečaj hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika u Republici Hrvatskoj, pokrenut inicijativom HMI-ja. Tečaj je rezultat suradnje HMI-ja, Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilišnoga računskog centra SRCE, uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta RH. Izrada tečaja trajala je tijekom 2009. i 2010., a započeo je s probnim radom u ožujku 2011. Od tada pa do kraja 2015. godine održano je jedanaest semestara, a nastavu je pohađalo 87 polaznika iz 30 zemalja s različitih kontinenata: Argentine, Australije, Austrije, Belgije, Bolivije, Brazila, Ekvadora, Francuske, Grčke, Hong Konga, Italije, Južnoafričke Repu-

blike, Kanade, Kolumbije, Novoga Zelanda, Njemačke, Paragvaja, Perua, Poljske, Portugala, Rusije, SAD-a, Španjolske, Švedske, Švicarske, Turske, Urugvaja, Velike Britanije, Venezuele i Hrvatske. U jesenskome tečaju 2015. sudjelovalo je 14 polaznika, od kojih je četvero bilo uključeno u tečaj na temelju dodijeljene stipendije Državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Tečaj HiT-1 oblik je učenja na daljinu, održava se dva puta godišnje (proljetni i jesenski semestar). Provodi se sustavom za e-učenje, a uključuje i obvezna 24 nastavna sata s lektorom preko Interneta (*Skype i Webinar*). Sastoji se od sedam nastavnih cjelina za čije ovladavanje polaznici imaju na raspolaganju ukupno 12 tjedana, u čemu im pomažu iskusni lektori te stručnjaci za hrvatski kao ini jezik dr. sc. Lidija Cvikić, Marija Bošnjak, prof., Maša Musulin, prof. i Zrinka Kolaković, prof., ujedno i autorice tečaja. Nastava je interaktivna, a pristup učenju jezika individualiziran.

Hrvatski internetski tečaj HiT-1 važan je projekt koji omogućuje učenje hrvatskoga jezika svima onima koji nemaju mogućnosti doći na tečaj u Hrvatsku ili su im mogućnosti učenja hrvatskoga u domicilnoj zemlji ograničene. Potreba za učenjem hrvatskoga kao inoga jezika među nasljednim govornicima hrvatskoga je velika, posebice među onima koji se s hrvatskim jezikom susreću prvi put te onima koji ga nikada nisu formalno učili (rezultat je to ankete o potrebama

Učionica e-lektora hrvatskoga jezika

učenja hrvatskoga kao inoga jezika koju je u pripremnj fazi projekta HiT proveo HMI na 700 ispitanika). Višestruka korist ovog e-tečaja vidljiva je i u činjenici da ga mnogi polaznici upisuju kako bi im pomogao u ovladavanju osnovama hrvatskoga jezika te lakšem svladavanju zahtjeva nužnih za dobivanje hrvatskog državljanstva.

Iscrpnije informacije o proljetnome tečaju HiT-1, koji će se održati od 7. ožujka do 29. svibnja 2016., mogu se naći na WEB-portalu HMI-ja (www.matis.hr), na kojem su dostupni i videoprilogi o tečaju. ■

HiT-1 važan je projekt koji omogućuje učenje hrvatskoga jezika svima onima koji nemaju mogućnosti doći na tečaj u Hrvatsku ili su im mogućnosti učenja hrvatskoga u domicilnoj zemlji ograničene.

ENG The eleventh round of the HiT-1 Croatian language Internet course, an on-line course of Croatian as a second or foreign language, wrapped up in December of last year.

Širenje istine o Hrvatskoj na španjolskome govornom području

"Želja je inicijatora ove publikacije da obavijesti slobodni svijet o povijesno-kulturnoj baštini svoje stare domovine, o njezinim patnjama, događajima i borbi koju vodi za slobodu i nezavisnost", piše u prvom broju *Studije Croatice*

Adriana Smajic,
urednica *Studije Croatice*

Tekst: Carmen Verlichak Vrljičak

Foto: Arhiva *Studije Croatice*

Poznato je da se poslije Drugoga svjetskog rata u Buenos Aires doselila velika skupina prognanih hrvatskih intelektualaca. Oni su se stalno brinuli o istinitom informiranju o prilikama u Hrvatskoj jer su uočili da se u Argentini gotovo ništa nije znalo o njihovoj domovini. Znali su da je od iznimne važnosti za buduću samostalnu Hrvatsku da svijet bude što bolje upoznat s hrvatskim

pitanjem. Stoga su hrvatski intelektualci pokrenuli u rujnu 1960. reviju na španjolskome pod nazivom *Studia Croatica* kako bi se promicala autentična slika o hrvatskome narodu te suprotstavljalo mnogobrojnim jugokomunističkim dezinformacijama. Drugim riječima, oni su odlučili svoju političku djelat-

nost usmjeriti prema van, prema svijetu koji ih je okruživao. Izabrano ime *Studia Croatica* trebalo je označiti izdavački program koji bi, nadilazeći političku propagandu, stručno i dokumentirano obrađivao povijesno-političke, kulturne, socijalne i ekonomske aspekte Hrvatske i hrvatskoga naroda.

U prvome broju *Studije Croatice* posebno se naglašava: "Ova publikacija predstavlja autentični izraz prognanih Hrvata, među kojima se nalazi

Atentat na Ivu Bogdana

Studia Croatica doživjela je težak udarac smrću urednika Ive Bogdana koji je okrutno ubijen u atentatu koji su izvršili tajni jugoslavenski agenti, odnosno Udba (Ozna) 1971. god. u Buenos Airesu. No, *Studia Croatica* nije se time pokolebala. Glavno uredništvo revije preuzeo je dr. Franjo Nevistić.

ne maleni broj intelektualaca, žrtava komunističkih progona. Želja je inicijatora ove publikacije da obavijesti slobodni svijet o povijesno-kulturnoj baštini svoje stare domovine, o njezinim patnjama, događajima i borbi koju vodi za slobodu i nezavisnost. U isto vrijeme inicijatore potiče i osjećaj zahvalnosti prema američkim državama u kojima su našli svoju novu gostoljubivu domovinu."

HRVATSKO-LATINOAMERIČKI KULTURNI INSTITUT

Također je odlučeno i da se osnuje jedna hrvatska kulturna ustanova, koja će biti ujedno i pokrovitelj časopisa. Tako je utemeljen Hrvatsko-latinoamerički kulturni institut. Prvi predsjednik Instituta bio je dr. Boži-

Prvi broj iz 1960. godine

Nije bio jednostavan zadatak u to vrijeme kritizirati Titovu Jugoslaviju kada je cijeli zapadni svijet govorio o njoj s izrazitom simpatijom i davao joj financijsku potporu bez presedana.

KNJIGE

Od posebnoga značenja bila je knjiga o bleiburškoj tragediji izdana 1963. godinu na 390 stranica pod naslovom *La Tragedia de Bleiburg – Bleiburška tragedija*, s opsežnim povijesno-političkim analizama događaja koji su prethodili ovoj tragediji i dokumentima o Bleiburgu i križnom putu sa svjedočanstvima preživjelih. To je bila prva dokumentarna knjiga o velikom pokolju Hrvata u komunističkoj Jugoslaviji 1945. na jednome stranom jeziku, španjolskome, sa sažecima

na njemačkome, francuskome, engleskome i hrvatskome.

Drugo važno izdanje iz godine 1965. je knjiga na 344 stranice pod naslovom *Bosnia y Herzegovina - Aportes al esclarecimiento del origen de la Primera Guerra Mundial* (Bosna i Hercegovina – Prilozi za objašnjenje uzroka Prvoga svjetskoga rata), tiskana u povodu pedesete godišnjice atentata u Sarajevu. Knjiga obuhvaća tri velike studije: "Pitanje Bosne i Prvi svjetski rat" Ive Bogdana; "Bosna i Hercegovina - hrvatske pokrajine" Dominika Mandića i "Politička povijest Bosne" Pere Vukote.

Ostale važne knjige su: "Hrvatska i sadašnja kriza u Jugoslaviji" (dr. Franjo Nevistić, 1971.),

"Hrvatska i njezina sudbina" (izdana 1977. godine), "Poljički statut" (dr. Božidar Latković, 1995.), "Dubrovački statut – Sedma knjiga" (dr. Božidar Latković). Godine 2011. objavljena je na španjolskome knjiga C. Michael McDamsa "Hrvatska: Mit i stvarnost".

dar Latković. Kako bi što manje koštala, urednici i pisci radili su bez honorara, a troškove tiska i otpreme časopisa preuzeo je Ivo Rojnica te, djelomično u početku, i dr. Mate Luketa. Gospodin Ivo Rojnica nastavio je i dalje davati svoj obol ovome projektu, ne samo svojim novčanim doprinosima, nego i kao osnivač i član prvoga i sljedećih uredničkih odbora aktivno je sudjelovao u radu revije i Instituta. Kasnije su se i drugi uključili svojim doprinosima.

Prva tri glavna urednika časopisa *Studia Croatica* bili su Ivo Bogdan (1960. - 1971.), dr. Franjo Nevistić (1971. - 1984.) i dr. Radovan Latković (1984. - 1994.). Urednički odbor sastajao se svake srijede, analizirajući političke događaje i dogovarajući suradnju za sljedeći broj revije. "Nezaboravan mi je sklad i prijateljski osjećaj koji je vladalo u tom krugu u srijedu. Podsjeća me na vrijeme koje sam doživio u pododboru Matice hrvatske u domovini", rekao je o atmosferi u uredništvu *Studija Croaticae* Radovan Latković.

Prvi tajnik uredništva bio je Branko Kadić, koji je ujedno bio i prevoditelj jer je kao dopisnik "Hrvatskoga naroda" u Madridu dobro vladao španjolskim jezikom. Prvi suradnici bili su Anđelko Belić, Milan Blažeković, Ivo Bogdan, Ivo Hühn, Branko Kadić, Srećko Karaman, Božidar i Radovan Latković, Mate Lu-

keta, Franjo Nevistić, Vinko Nikolić, Ivo Rojnica i Pero Vukota.

ESEJ FRANJE TUĐMANA

Tijekom vremena broj osoba koje su suradivale sa *Studijom Croaticom* premašuje brojku 550. U Studiji Croatici pisao je i Franjo Tuđman (esej "Stjepan Radić i hrvatska povijest", 1988., broj 4) te Viktor Vida, Ivo Korsky, Ivo Lendić, Tonko Gazzari, Mira Dugački, Vinko Nikolić,

Otto von Habsburg, Mato Marčinko... kao i mnogi ugledni znanstvenici i književnici iz Argentine, Čilea, Brazila, Venezuele, Kolumbije, SAD-a, Kanade i iz mnogih europskih zemalja.

Prvi broj *Studije Croaticae* objavljen je 1960., u godini mučeničke smrti kardinala Stepinca. Broj je posvećen zagrebačkome nadbiskupu, a sadrži dva priloga uglednih inozemnih pisaca, Francuza Ernesta Pezeta i poznatoga pravnika Argentinca Martina Aberga Cobia.

Studia Croatica podržavala je sve djelatnosti Hrvatsko-latinoameričkoga kulturnog instituta i njegov angažman za hrvatske interese na međunarodnom planu poput sudjelovanja na Svehrvatskome kongresu u New Yorku 1962. god. i u Hrvatskome narodnom vijeću od 1975. godine do uspostave suvremene hrvatske države.

Kad se gleda unatrag možemo zaključiti da je Studia Croatica postignula dva osnovna cilja - da ljudi saznaju što je Hrvatska s jedne strane, a s druge sačuvan je identitet Hrvata u Argentini i cjelovitost hrvatske zajednice koja ima svoju povijest, tradiciju i političke ciljeve. Stoga su tamošnji Hrvati uspjeli u namjeri da naraštaji rođeni i integrirani u Argentini nemaju osjećaj dvostrukoga identiteta koji se sukobljava, već suprotno, koji se nadopunjuje i pridonosi

Posjet predsjednika Hrvatskoga Državnoga Sabora dr. Žarka Domljana uredništvu revije *Studia Croatica* i Hrvatskom latinoameričkom kulturnom institutu, u Buenos Airesu, 5. prosinca 1991. godine. S lijeva: dr. Božidar Latković, g. Ljeposlav Perinić, g. Milan Rakovac, dr. Radovan Latković, dr. Žarko Domljan, dr. Milan Blažeković i g. Ivo Rojnica.

njihovu rastu i skladnom odgoju. Ovo možemo dokazati ako pogledamo hrvatske zajednice razasute diljem svijeta, koje iskazuju vrijednost svoga novog identiteta upravo u uravnoteženoj simbiozi kulture svoje nove sredine i svojih autohtonih etničkih korijena. Otvorenost prema novim generacijama obrazovanih Hrvata u zemljama Latinske Amerike koje su već djelomično integrirane u novoj sredini predstavlja najveće postignuće u posljednjih pet godina. U toj srednjoj i mlađoj generaciji *Studia Croatica* našla je ne samo nove čitatelje, nego i nove suradnike.

VESLATI PROTIV STRUJE

Nije bio jednostavan zadatak u to vrijeme kritizirati Titovu Jugoslaviju kada je cijeli zapadni svijet govorio o njoj s izrazitom simpatijom i davao financijsku potporu bez presedana. Inzistirati neumorno na krhkosti te umjetne države, na nedostatku osnovnih temelja na kojima bi jugoslavenska država mogla izdržati, a još manje napredovati, te isticati kako se država ne može oslanjati na neprestane progone, nepravde, ubojstva i kolonijalne eksploatacije naroda koji su je sastavljali, to je značilo veslati protiv struje. Danas najpoznatiji novinari i politolozi pišu o Jugoslaviji upravo onako kako se nekad pisalo u časopisu *Studiji Croatici*.

Nakon što je postignut najveći cilj, a to je uspostava suverene i neovisne Republike Hrvatske, počelo se razmišljati o gašenju časopisa budući da je on izvršio svoju glavnu ulogu. O tom prijedlogu diskutiralo se kako u redakciji, tako i u cijeloj hrvatskoj zajednici u Argentini. Krajem 1993. glavni urednik

Distribucija

Časopis se slao besplatno različitim vlastima te su ga i primale 134 ustanove (sveučilišta i knjižnice) u Sjevernoj i Južnoj Americi te u drugim zemljama diljem svijeta, oko 54 zemlje. U svim značajnim knjižnicama, sveučilištima i institucijama bio je zastupljen časopis *Studia Croatica* pa su ga tako čitali i članovi Europskoga parlamenta, nekoliko predsjednika država, veleposlanika, istaknutih političara, povjesničara, politologa, kao i hrvatski građani. Čak šestoro latinoameričkih predsjednika koji su među prvima priznali Republiku Hrvatsku redovito su primali časopis *Studiju Croaticu*.

Joza Vrljićak, glavni urednik časopisa *Studia Croatica*

Prva tri glavna urednika časopisa *Studia Croatica* bili su Ivo Bogdan (1960. - 1971.), dr. Franjo Nevistić (1971. - 1984.) i dr. Radovan Latković (1984. - 1994.). Urednički odbor sastajao se svake srijede, analizirajući političke događaje i dogovarajući suradnju za sljedeći broj revije.

časopisa, dr. Radovan Latković, pozvao je na prošireni sastanak redakcije, pozvao je i mlađe ljude koji bi mogli preuzeti mjesto generacije koja je počela s izdavanjem časopisa i koja ga je vodila od osnivanja 1960. godine. Osjećao je da mora nastaviti rad koji je započeo kako bi obavještavao javnost o hrvatskome narodu i o Republici Hrvatskoj pa je odlučio nastaviti redovito izdavati časopis *Studiju Croaticu*, od prvog tromjesečja 1994. godine. Nakon završetka 1994. godine, možemo reći da se zatvorio izdavački ciklus koji se poklapa s utemeljenjem Republike Hrvatske te je odluka osnivatelja časopisa *Studije Croaticae* povjeriti buduću izdavačku djelatnost idućoj generaciji. Tada je dr. Latković predstavio svog nasljednika, magistra Joséa Marija/Jozu Vrljićaka, kao novoga glavnog urednika časopisa.

PORASTAO BROJ ČITATELJA

Tijekom godina svoga postojanja časopis je objavio otprilike 12.000 strani-

ca u tiskanom izdanju, dok ih je u internetskom izdanju objavio puno više. Cjelokupna kolekcija časopisa nalazi se na web stranici i ima ukupno 25.000 stranica. Krug čitatelja časopisa *Studija Croaticae* porastao je i znatno se proširio diljem svijeta nakon što je objavljen na Internetu (www.studiacroatica.org), a taj rad započeo je i nastavio današnji glavni urednik Jozo Vrljićak u prosincu 1996. godine.

Danas se smatra kako je jedan od najčitanijih hrvatskih portala na Internetu koji čitaju korisnici iz gotovo svih zemalja svijeta, a najčešći posjetitelji su iz Španjolske, Meksika, Argentine, Hrvatske, Čilea i Kolumbije. A ima i važnu informativnu ulogu za onu generaciju hrvatskih iseljenika i njihovih potomaka koji žive u Latinskoj Americi, a koji malo znaju hrvatski jezik ili ga uopće ne govore. Preko revije *Studije Croaticae* dostupno im je znanje o hrvatskoj povijesti i kulturi te nacionalnim hrvatskim vrednotama na španjolskome jeziku. ■

ENG *Studia Croatica* (*Revista Croata de Estudios Políticos y Culturales*) is a Croatian quarterly review in Spanish published in Buenos Aires, Argentina since September of 1960 with the objective of informing the Spanish speaking world about Croatian history and current events.

Skup zagrebačkih Širokobriježana

Zahvaljujući organizatorima Zavičajnoj zajednici Široki Brijeg, kao i mnogobrojnim gospodarstvenicima koji su pomogli organizaciju tradicionalne 'Širokobriješke večeri', i ovogodišnje okupljanje ostat će u trajnom sjećanju više od petsto nazočnih Širokobriježana i njihovih gostiju

Tekst: Uredništvo

U petak, 4. prosinca 2015., u restoranu 'Gastro Globus' na Zagrebačkome velesajmu održano je još jedno tradicionalno okupljanje Širokobriježana i prijatelja Širokog Brijega, njihovih obitelji te javnih osoba iz političkog, sportskog, kulturnog, gospodarskog i vjerskog života Zagreba pod nazivom 'Širokobriješka večer'.

Zahvaljujući organizatorima Zavičajnoj zajednici Široki Brijeg, kao i mnogobrojnim gospodarstvenicima koji su pomogli organizaciju tradicionalne 'Širokobriješke večeri', i ovogodišnje okupljanje ostat će u trajnom sjećanju više od petsto nazočnih Širokobriježana i njihovih gostiju. "Prošlo je više od 20 godina od prvog okupljanja, a interes i odaziv i dalje su na zavidnoj razini. To je svima nama, kao članovima ove zajednice, najveći poticaj da ustrajemo u našem radu i organizaciji ove tradicionalne večeri

koja spaja mladost i mudrost te tradiciju i običaje uz glazbu i ples", istaknuo je predsjednik Zavičajne zajednice Široki Brijeg Zdenko Kraljević.

Nazočne su prigodnim riječima uz predsjednika Zavičajne zajednice 'Široki Brijeg' pozdravili i Miro Kraljević, gradonačelnik grada Širokoga Brijega, Milan Bandić, gradonačelnik grada Zagreba i Božo Galić, župan Vukovarsko-srijemske županije. Blagoslov nazočnima udijelio je fra Tomislav Puljić, gvardijan samostana u Širokome Brijegu.

Među mnogobrojnim gostima na Širokobriješkoj večeri nazočili su i Žana Čorić, izaslanica Darije Krstičević, predstojnice Državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Ivana Maletić, hrvatska zastupnica u EU parlamentu, Milan Kovač, predsjednik Kluba utemeljitelja HDZ-a "Dr. Franjo Tuđman" i član Predsjedništva HDZ-a, general Stanko Sopta – Baja i Zlatan Mijo Jelić, Božo Kožul, zapovjednik 1. gardijske brigade Tigrovi - stožerni brigadir, Anita Malenica, poznata TV-urednica i novinarka, Perica Martinović, kazališna,

televizijska i filmska glumica, Denis Bevanda, glavni tajnik Hrvatske konzervativne stranke.

Program je vodila Nives Skoko Žunić. I ove godine je uz pomoć mnogobrojnih sponzora organizirana bogata tombola, a druženje Širokobriježana i njihovih gostiju trajalo je do ranih jutarnjih sati. Za glazbeni dio večeri i zabavnu atmosferu na plesnome podiju u restoranu "Globus" pobrinuli su se "Širokobriješki dukati", poznati pod nazivom "Trocadero Band". Nastupila su i folklorna društva iz Širokoga Brijega "Blato" i "Mokro". ■

"Prošlo je više od 20 godina od prvog okupljanja, a interes i odaziv i dalje su na zavidnoj razini. To je svima nama, kao članovima ove zajednice, najveći poticaj da ustrajemo u našem radu", istaknuo je predsjednik Zavičajne zajednice Široki Brijeg Zdenko Kraljević.

ENG The Široki Brijeg Evening was held in Zagreb, a traditional gathering of natives and friends of the town with prominent figures from Croatia's political, sports, culture, private sector and religious groups.

Iseljništvo treba uključiti u politički i društveni život Hrvatske

"Hrvatska mora početi razvijati djelatnosti koje su komplementarne razvijenim djelatnostima naših iseljenika na svjetskom tržištu sukladno prostornom potencijalu Hrvatske te gospodarskom i intelektualnom potencijalu iseljene Hrvatske"

Razgovarala: **Valentina Starčević** (izvor: **Lider**; **liderpress.hr**) Foto: **Hrvoje Dečak** (Meridijani)

Dramatičnim upozorenjima o potrebi rasta broja stanovnika u Hrvatskoj mnogi demografi već desetljećima pokušavaju skrenuti pažnju politike na veliki problem odumiranja stanovništva. Jedan do njih je i demograf dr. sc. Stjepan Šterc s Geografskoga odsjeka Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, poznat po izravnim i smjelim tvrdnjama.

Do sada mjere koje su poduzimane nisu dovodile do željenih ishoda, a s najavljenim osnivanjem Ministarstva obitelji, useljništva i demografske obnove ipak će se pričekati dok nova vlada ne preustroji i smanji broj ministarstava. Šterc ističe da bi veliku ulogu u gospodarskoj i demografskoj obnovi Hrvatske trebalo imati iseljništvo pa kao jednu od mjera predlaže studiranje djece iseljenika na hrvatskim sveučilištima. U razgovoru za *Lider* poručuje da se moramo konačno maknuti od politizacije i vulgarizacije demografske revitalizacije Hrvatske jer to nije samo političko pitanje niti svjetonazorsko pitanje. To je pitanje, upozorava, hrvatske gospodarske i ukupne budućnosti te opstanka hrvatskoga naroda.

Kako iseljništvo može pomoći Hrvatskoj gospodarski i demografski?

- Prema intenzitetu iseljavanja u cijelom 20. stoljeću i u 15 godina ovog stoljeća, vjerojatnim stopama reprodukcije,

Demograf dr. sc. Stjepan Šterc

rodnosti, smrtnosti i ukupnog fertiliteta u novim sredinama, zadržavanju hrvatskoga identiteta u nekom od osnovnih oblika i općem poznavanju demografskih struktura i trendova u Hrvatskoj i

drugim zemljama, moguće je procijeniti potencijal izvandomovinske Hrvatske na nešto iznad tri milijuna osoba. Ukupno je to više od dvije trećine domovinske Hrvatske, a takvi su slični odnosi i fertilnih kontingenata stanovništva. Prema podacima Svjetske banke za 2014. godinu u financijski sustav Hrvatske uplaćeno je doznakama oko 1,6 milijarde dolara, a po istim procjenama u Hrvatsku je gotovinski još ušlo oko 50 posto tog iznosa, dakle ukupno 2,4 milijarde dolara ili oko 14 posto godišnjega proračuna. Procjenjuje se također da među hrvatskim iseljenicima ima više od 900 etabliranih tvrtki koje svojim proizvodima i uslugama sudjeluju na svjetskom tržištu, a osoba sa znanstvenim statusom više nego u Hrvatskoj... Je li to potencijal? Objektivno je to veliki potencijal koji domicilna Hrvatska nije do sada niti u jednome ozbiljnome modelu valorizirala u obostranome interesu, povezivanjem ljudi i djelatnosti, društvenim, znanstvenim i političkim životom, razmjenom, jedinstvom domovinske i iseljene Hrvatske... Drugdje je logično i vidljivo u svim emigracijskim zemljama upravo takvo povezivanje na kojem se gradi gospodarski, društveni i svaki drugi uzlet, a u nekim zemljama je to i strategija domovinske sigurnosti. Navedimo tri zemlje kao primjer za to: Irsku, Izrael i Poljsku, a sve

Prema podacima Svjetske banke za 2014. godinu u financijski sustav Hrvatske uplaćeno je doznakama oko 1,6 milijarde dolara, a po istim procjenama u Hrvatsku je gotovinski još ušlo oko 50 posto tog iznosa.

je bliže tome i Rusija. Navedimo i to da nama susjedne zemlje nastale raspadom bivše zajednice visinu godišnjih doznaka imaju na apsolutnoj razini preko pet milijardi dolara (Srbija i Bosna i Hercegovina, dakle dvostruko više nego Hrvatska) i s još većim udjelom u državnom proračunu i s manjom apsolutnom emigracijom. A mi još uvijek razmišljamo bi li se hrvatsko iseljništvo trebalo uključiti i u politički život Hrvatske, kojime s osam zastupnika velikim dijelom upravljaju manjinske skupine. Osnovni problem Hrvatske s hrvatskim iseljništvom je to što se ono i danas prevladavajuće smatra političkom emigracijom u odnosu na bivšu državu i politički sustav, konkurencijom etabliranim struktu-

egzistiranja i razvoja, uvjetovan geopolitičkim odnosima u regiji, a temeljen na bogatstvu populacije izvan domicilne zemlje i privrženosti identitetu. Rekli smo da je to posebno i nije lako takav model, koncepciju i strategiju postaviti u drukčijim okolnostima i u drugim zemljama, ali ga treba znati kao mogući okvir i radi mogućih težnji. Prednost hrvatskoga prostora u odnosu na izraelski je u izraženijem prostornom potencijalu koji Hrvatska ima. Republika Irska je do prije 20 godina imala gotovo isti broj stanovnika kao i Hrvatska, negdje oko 4,4 milijuna. Danas Hrvatska ima nešto manje od 4,2 milijuna stanovnika, a Irska oko 4,6 milijuna sa svim pozitivnim demografskim pokazateljima, posebno

jem gospodarstva počela je imigracija u Irsku, stranaca i Iraca, što dovodi do ukupnoga demografskog rasta, prirodnog rasta i manje-više svih pozitivnih demografskih pokazatelja. Ukupni broj stranaca u Irskoj je oko 10 posto, uz etničku homogenost istu kao u Hrvatskoj. Irska i dalje potiče useljavanje i povratak Iraca razvojnim demografskim političkim mjerama. Hrvati koji su se doselili u Irsku dobivaju primjerice dječji doplatk i za djecu koja nisu u Irskoj. Koncept demografske revitalizacije Irske nije utemeljen na ideološkim, svjetonazorskim i sličnim pitanjima, iako i njih ima, nego je komplementaran gospodarskome razvoju.

Koje su mjere najbrže primjenjive, a koje su dugoročne?

- Hrvatska mora odmah institucijski posložiti najveću razinu povezivanja sa svojim iseljništvom i time pokazati želju, koncepciju i namjeru te dijelom anulirati sve negativnosti koje su bile vezane za udaljšavanje hrvatskog iseljništva iz privatizacije, financiranje obrane zemlje i za silno administriranje bivšeg ministarstva, cijele države te lokalne uprave i samouprave. Hrvatska mora postaviti ključne baze podataka o broju, demografskoj strukturi, razmještanju, ekonomskoj aktivnosti, obrazovnom potencijalu iseljništva, djelatnostima kojima se iseljništvo bavi na regionalnoj i svjetskoj

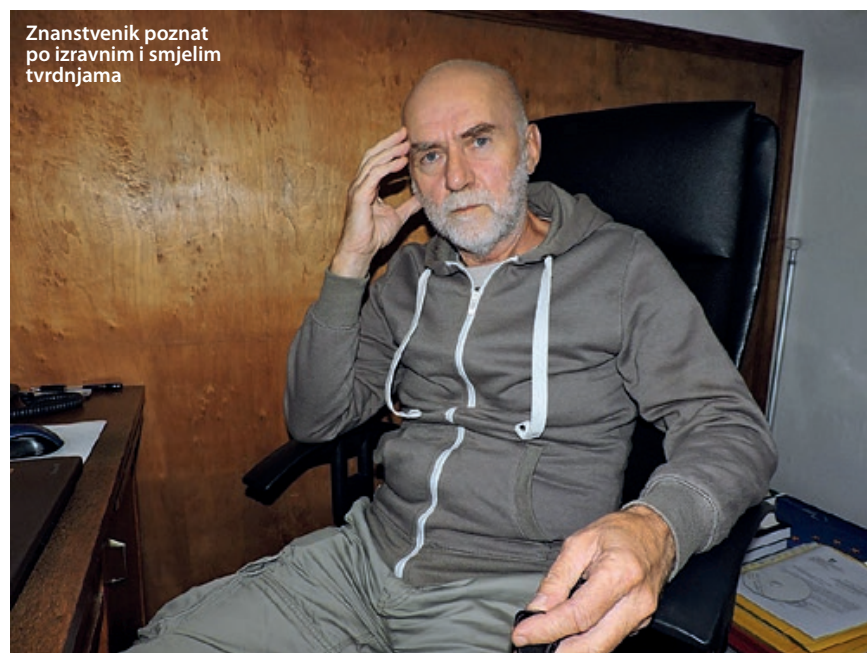
Osnovni problem Hrvatske s hrvatskim iseljništvom je to što se ono i danas prevladavajuće smatra političkom emigracijom u odnosu na bivšu državu i politički sustav.

rama zadržanim iz bivšega sustava koji dominantno upravljaju gospodarstvom, financijama pa i političkom moći. Ovakav potencijal s gotovom idealističkim pogledima na Hrvatsku izostavi iz bilo kakve razvojne koncepcije gotovo je nezamisliv u zemljama s velikim iseljništvom. Mogli bismo još puno toga reći o svjesnom udaljšavanju iseljništva iz privatizacije, o nedostatku nacionalne razvojne strategije, o klasičnoj političkoj diverziji prema iseljništvu, nedostatku hrabrosti u odlučivanju... Gospodarski i demografski iseljništvo ne mora pomagati Hrvatskoj, ono se samo mora uključiti u društveni i politički život domicilne Hrvatske. S njim će doći postupno i gospodarska i demografska revitalizacija uz imigracijski model. Nije to novost jer nam je put pokazala Irska.

Oslanjate se u svojim tvrdnjama posebno na primjere Irske i Izraela. Možete li objasniti točno o čemu je riječ? Što su to učinili dobro, a što bi Hrvatska mogla primijeniti u svom slučaju?

- Prvo ćemo spomenuti Izrael. Poseban je upravo po imigracijskome modelu revitalizacije i to s imigracijskim uredom izravno pod vladom i iznad ministarstva, kao dio njihove domovinske sigurnosti. To je koncept, strategija, osnova

prirodnim prirastom. Uzlet Irske upravo je počeo u to vrijeme temeljen na razvojnim koncepcijama prostornoga potencijala Irske i njezinu prostoru svojstvenih djelatnosti te zajedništvu iseljene i domovinske Irske u razvoju novih tehnologija, uvođenju inovacija u gospodarske djelatnosti, korištenju iskustva, znanja i ukupnog potencijala irskoga iseljničkog i domicilnog stanovništva. Razvo-

Znanstvenik poznat po izravnim i smjelim tvrdnjama

"Iseljništvo se samo mora uključiti u društveni i politički život domicilne Hrvatske"

razini, znanju, sposobnostima, identitetu te želi za povratkom i ulaganjem u Hrvatsku. Moramo postaviti razvojnu koncepciju i strategiju prema svom iseljništvu i definirati njegovu društvenu i političku ulogu u modelu jedinstvene domovinske i izvandomovinske Hrvatske. Hrvatska mora početi razvijati djelatnosti u zemlji koje su komplementarne razvijenim djelatnostima naših iseljenika na svjetskom tržištu u skladu s prostornim potencijalom Hrvatske te gospodarskim i intelektualnim potencijalima iseljene Hrvatske.

Još uvijek nismo razvili, a kamoli postavili, model turističkoga razvoja prema iseljenoj Hrvatskoj, prema kojem bi možda povećali prihode od turizma na više od 10 milijardi eura godišnje. Nismo ni pokušali. Hrvatska nema niti jednu ozbiljnu mjeru demografske politike usmjerenu prema iseljenoj Hrvatskoj u smislu poticaja povratka, poticaja razvijanja djelatnosti u hrvatskim ruralnim, otočnim, brdsko-planinskim i pograničnim područjima. Znamo svi kakve su administrativne prepreke bile pred povratnicima u devedesetima pa je zato bitna ta organizacijska razina koja bi iz svih područja društvenog, politič-

Hrvatska nema niti jednu ozbiljnu mjeru demografske politike usmjerenu prema iseljenoj Hrvatskoj u smislu poticaja povratka, poticaja razvijanja djelatnosti u hrvatskim ruralnim, otočnim, brdsko-planinskim i pograničnim područjima.

kog i gospodarskog života micala administrativne, zakonske i svake druge prepreke povratka. Niti jedna demografska mjera nema smisla ako se postavi bez promjene ovih okvira, koncepcije gospodarskog i regionalnog razvoja i promjene ukupne atmosfere u zemlji. Smatramo ih uz te promjene i pretpostavkama za tehničke mjere koje su redom sve primjenjive odmah i dugoročne. U svim navedenim područjima nadležne službe državne i regionalne razine trebale bi imati na državnom vlasništvu koje se ne obrađuje i koje nije dano u koncesiju razrađene elaborate o razvijanju

prostoru komplementarnih djelatnosti i njih ponuditi po različitim modelima, sve do davanja u privatno vlasništvo hrvatskim povratnicima, mladim obiteljima i svim zainteresiranima u Hrvatskoj. Gotovo samonikle inovacije u prostoru, kao što su obiteljska poljoprivredna gospodarstva, jako su dobar primjer poticanja i revitalizacije prostora i stanovništva koje vlada apsolutno mora poticati različitim modelima i uvjetima.

Ističete kako bi trebalo djecu iseljenika školovati na hrvatskim fakultetima ne bi li se povezali s domovinom i ostali ovdje. Kako bi se to moglo provesti?

- Jednostavno. Napravimo konačno plan što Hrvatskoj treba i definirajmo upisne kvote u skladu s time. Ne upisujemo zanimanja kojima završene studente usmjeravamo prema iseljavanju, uvedimo na sveučilišta konkurenciju među nastavnicima i ne plaćajmo iz proračuna nastavnike čija predavanja u izbornoj varijanti studenti ne upisuju. Ne plaćajmo

nastavnike kod kojih se godinama studenti ne prijavljuju na diplomski ispit, maknimo iz akademskog sustava osobne istraživačke želje (osim na privatnim fakultetima koji se plaćaju), uvedimo tržišne studije na etabrirane fakultete, razvijajmo studije sukladne specifičnostima našeg prostora za koje bi bili zainteresirani strani studenti, recimo studij jadranske obale ili studij krške obale, jer je danas studentska populacija toliko umrežena i mobilna da bismo time sasvim sigurno privukli studente iz svijeta. Ukinimo kvote za upise našim iseljenicima i ne postavljajmo im uvjete vezane uz jezik, različitost programa, duljinu studiranja i slično. Time bismo im možda u tih pet godina studiranja i upoznavanja hrvatskoga načina života omogućili lakšu odluku o ostanuku, privukli njihove starije članove obitelji u domove za starije visokog standarda. Vjerojatno zvuči idealistički, ali nismo ni pokušali.

Smatrate li da ima volje u iseljništvu za povratak i ulaganje u Hrvatsku nakon iskustva za vrijeme Domovinskoga rata? Što bi Hrvatska morala učiniti da pokaže kako misli ozbiljno i da je riječ o dugoročnoj politici?

- Hrvatska bi svojim političkim postupcima, ozbiljnom strategijom, gospodarskom diplomacijom primarno lojalnoj zemlji koju predstavljaju, postavljanjem iseljeničkoga potencijala u temelj gospodarskoga i ukupnoga razvoja zemlje, organizacijskom razinom u političkome sustavu upravljanja i ukupnim djelovanjem trebala pokazati kako su vremena iskorištavanja iseljništva za rata ili njegova micanja iz privatizacije prošla. I nemojmo zaboraviti dva osnovna obilježja hrvatske klasične dijaspor - nisu željeli bivšu državu i komunizam! ■

ENG An interview with prominent demographer Stjepan Šterc PhD, who feels that without the robust participation of the Croatian emigrant communities there will be no demographic renewal in Croatia.

Razgovori o hrvatskoj dijaspori

Neki od sugovornika u ovoj knjizi su: mons. dr. Marin Srakić, kardinal Karl Lehmann, kardinal Vinko Puljić, Srebrenka Šeravić, dr. Željka Lovrenčić, mons. Ivan Miklenić, dr. Ivan Đikić...

Dr. Adolf Polegubić, glavni urednik "Žive zajednice", mjesečnika hrvatskih katoličkih misija i zajednica u Njemačkoj

Tekst: Živa zajednica

U drugoj knjizi intervjua pod naslovom "Povratak, integracija ili asimilacija? – Razgovori o hrvatskoj dijaspori (II.)" dr. Adolf Polegubić donosi dvadeset intervjua koje je vodio s istaknutim osobama crkvenoga i društvenoga života - iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Njemačke, Švicarske i dr. - pri čemu je naglasak stavljen na pastoralno djelovanje među hrvatskim izvan-domovinstvom, a dotaknute su i druge važne teme života i djelovanja Hrvata

izvan domovine.

Intervjui u ovoj Polegubićevoj knjizi već su objavljeni od 2006. do 2015. godine u "Živoj zajednici", mjesečniku hrvatskih katoličkih misija i zajednica u Njemačkoj koji od rujna 1978. godine izlazi u izdanju Hrvatskoga dušobrižničkog ureda u Frankfurtu na Majni, a čiji je glavni urednik upravo dr. Polegubić.

Intervjui slijede kronološki red njihova objavljivanja u "Živoj zajednici", od novijih prema starijima. Dakako da je u "Živoj zajednici" u tom vremenu objavljeno puno više intervjua nego što ih je odabrano za onu prvu i sada ovu drugu autorovu knjigu. U obje knjige objavljeno je trideset i pet intervjua u rasponu od 2002. do 2015. godine.

Autor je od sugovornika nastojao dobiti što konkretnije odgovore na osobito važna pitanja o hrvatskom izvan-domovinstvu. Sugovornici u ovoj knjizi su: Srebrenka Šeravić, mons. dr. Petar Rajič, dr. s. Nela Gašpar, dr. Tomislav Markić, Stjepan Herceg, dr. Željka Lovrenčić, mons. Ivan Miklenić, dr. Siniša Kušić, dr. Ivan Đikić, fra Joško Kodžoman, fra Mićo Pinjuh, mons. dr. Robert Zollitsch, mons. dr. Marin Srakić, mons. dr. Pero Sudar, vlč. Ivica Komadina, kardinal Karl Lehmann, mr. Zrinka Lučić-Vrhovac, dr. Ivo Krpina, mons. dr.

Nikola Eterović i kardinal Vinko Puljić.

Pitanje hrvatskog izvan-domovinstva posebno je važno pitanje, stoga bi mu trebalo pristupiti s punom zauzetosti i odgovornošću na svim razinama. I ova druga knjiga intervjua dr. Adolfa Polegubića, koja je ujedno autorova 15. knjiga po redu, kao i ona prethodna iz 2006. godine, u tom smislu može biti ne samo poticaj, nego i velika pomoć u razmišljanju i djelovanju.

"Čitajući ovu knjigu dobit ćete jedan posve osoban uvid u život društva, Crkve, ali i naše hrvatske dijaspore, i to kroz riječi i iskustva probranih sugovornika. No, svakome je od ovdje prikupljenih intervjua zajedničko što pozivaju na dijalog, razumijevanje te susretanje. Upravo se to čini i kao okosnica svih naših budućih razgovara o hrvatskoj dijaspori. Adolf Polegubić, zajedno sa svojim sugovornicima, uhvatio je trenutak i omogućio čitateljima da čitajući ovu knjigu lakše prepoznaju sve skrivene potencijale u hrvatskom društvu", ističe dr. Igor Kanižaj u recenziji.

Recenzentica dr. Irena Sever ističe, pak, kako je ta knjiga intervjua i svojevrsni "hommage" svima onima koji se brinu za duhovno, psihičko i fizičko zdravlje naših iseljenika u svijetu gradeći most između domovinske i izvan-domovinske Hrvatske te pomažući, s jedne strane, u očuvanju i njegovanju vlastitoga etničkoga i vjerskog identiteta, a s druge, lakšoj integraciji u autohtono društvo države primateljice i njezinu lokalnu kulturu i vrijednosti. ■

ENG In the second volume of *Return, Integration or Assimilation – Discussions on the Croatian Diaspora*, Dr. Adolf Polegubić offers twenty interviews he led with prominent figures in the Catholic church and society.

"Čitajući ovu knjigu dobit ćete jedan posve osoban uvid u život društva, Crkve, ali i naše hrvatske dijaspore, i to kroz riječi i iskustva probranih sugovornika", ističe dr. Kanižaj u recenziji knjige.

Ne propustite publikaciju HMI-ja!

HRVATSKI ISELJENIČKI ZBORNIK 2016.

sa sažecima na engleskome i španjolskome jeziku ima osam tematskih cjelina koje su naslovljene: *Znaci vremena, Kroatistički obzori, Baština, Mostovi, Povjesnica, Duhovnost, Znanost te Nove knjige*, a koje se sastoje od 32 samostalnih autorskih priloga. Građa je raspoređena na 356 stranica i ilustrirana sa 65 fotografija, zrcaleći autentično iseljeničko stvaralaštvo u mnogobrojnim granama ljudske djelatnosti, koje su fantastično opisali ugledni stručnjaci iz zemlje i inozemstva. Prilozi povezuju, s više ili manje informacija, dvadesetak zemalja svijeta s udaljenih meridijana.

Autori Matičina godišnjaka činjenično ruše stereotipe u javnosti o našoj dijaspori i pružaju nam vjerodostojan mozaik hrvatskog iseljeništva 21. stoljeća, čiji naraštaji stasaju izvan Republike Hrvatske u višejezičnim i višekulturnim sredinama razvijenoga svijeta. To je slika inovativne dijaspore, čiji su glavni akteri prepoznatljivi u bogatstvu različitosti međunarodne zajednice – pretvorivši egzodus svojih djedova u blagodat slobode kretanja i socijalne pokretljivosti obrazovanih i marljivih ljudi.

NK Posavina živi vječno u srcima švicarskih Posavljaka

Iseljeni Posavljaci imaju i svoje nogometne klubove od kojih je NK Posavina Basel jedan od najpoznatijih i najuspješnijih. Oni koji žive u Baselu i okolici redovito se okupljaju oko svog kluba, svoje Posavine. Time nastoje olakšati svoj boravak u tuđini i okupljati svoju mladost

Svim dosadašnjim predsjednicima NK Posavine Basel dodijeljena su priznanja

NK Posavina Basel igra u 3. amaterskoj ligi i trenutačno se nalazi na trećemu mjestu. U njihovim redovima igra i poznati nogometaš Marko Topić, koji je nekada igrao za FC Sion, FC Zürich, Wolfsburg te nastupao i u dresu nekadašnjega hrvatskog prvoligaša NK Varteks iz Varaždina.

va u Švicarskoj. Od hrvatskih nogometnih klubova koji su poslali svoje predstavnike na proslavu bili su i predstavnici dva ju najuspješnijih hrvatskih klubova iz Švicarske: NK Croatije Zürich, koju su predstavljali Ivan Barišić i Stjepan Janković te NK Pajde Möhlin, u čije ime su bili Dejan Rakitić i Luka Samardžija. Proslavi su nazočili i ostali predstavnici hrvatskih klubova iz Švicarske.

NK Posavina Basel igra u 3. amaterskoj ligi i trenutačno se nalazi na trećemu mjestu. U njihovim redovima igra i poznati nogometaš Marko Topić, koji je nekada igrao za FC Sion, FC Zürich, Wolfsburg te nastupao i u dresu nekadašnjega hrvatskog prvoligaša NK Varteks iz Varaždina.

Za vrijeme rata više od stotinu tisuća Posavaca protjerao je sa svojih ognjišta u Bosni i rasuto je diljem svijeta. Dio njih svoj dom je našao u Švicarskoj, u kojoj su se dobro etablirali na raznim poljima. Imaju i svoje nogometne klubove od kojih je NK Posavina Basel jedan od najpoznatijih i najuspješnijih u izvandomovinstvu. Posavljaci koji žive u Baselu i okolici redovito se okupljaju oko svog kluba, svoje Posavine. Time nastoje olakšati svoj boravak u tuđini i okupljati svoju mladost.

Uz sportske aktivnosti, zabavama privlače veliki broj Posavaca, ali i prijatelja Posavine. To ih jako veseli, a posebno aktualnoga predsjednika NK Posavine Antu Gašića koji je bio iznimno ponosan odazivom ljudi na proslavi Posavine Basel. ■

Tekst: **Ivan Barišić (Fenix)**

U sportskoj dvorani *Mehrzwieckhalle* u Lausenu nedaleko od Basela proslavljena je 20. obljetnica rada NK Posavine Basel. Uza zabavni program, koji je vodila Danica Paradžiković, bile su i kamere OTV televizije iz Brčkog, a za glazbeni dio pobrinula se poznata grupa Colonia s popularnom pjevačicom Indirom te pjevač Enes Begović. Oni su svojim pjesmama podignuli atmosferu do usijanja, a nije nedostajalo niti posavskih kola. Proslavu su svojim nastupom uveličali KUD Croatia Basel te KUD Vatrene opanci iz Mannheima, koji su svojim izvedbama oduševili sve u dvorani.

Za vrijeme programa svim dosadašnjim predsjednicima NK Posavine Basel dodijeljena su priznanja za njihov rad u proteklih dvadeset godina, a do sada se na tim funkcijama izmijenilo njih deset. Sadašnji predsjednik Anto Gašić te bivši predsjednici Jozo Dragičević, Perica Matić, Anto Grgić, Jozo Tomić i Ivo Vucić osobno su primili priznanja dok ostali bivši predsjednici Tomo Gudelj, Miljenko Sirovina, Ilija Grubišić i Mijo Dragić nisu mogli nazočiti ovome spektakularnom slavlju.

Među gostima 20. obljetnice NK Posavine bio je i Ivica Dusparić, predsjednik Udruge hrvatskih nogometnih klubova

NK Posavina Basel

ENG The Posavina Basel football (soccer) club of Lausen near Basel, Switzerland celebrated its 20th anniversary. The event programme included performances by the Colonia pop band, the Croatia Basel Culture & Arts Society and the Vatrene opanci Culture & Arts Society of Mannheim.

120 godina od smrti Ante Starčevića

Pozivajući se na hrvatsko državno pravo, Starčević se zauzimao za hrvatsku državu koja ne bi imala izravne veze ni s Ugarskom ni s Austrijom. Smatrao je da Hrvatska s ostalim habsburškim zemljama nema ništa zajedničko osim vladara

Piše: **Željko Holjevac**

U Zagrebu je 28. veljače 1896. umro Ante Starčević, hrvatski političar, publicist i književnik, vođa Stranke prava i utemeljitelj moderne hrvatske državnostvorne misli. Prema vlastitoj želji, pokopan je na groblju u Šestinama.

Ante Starčević rođen je 23. svibnja 1823. u Velikome Žitniku kraj Gospića, stožernog mjesta Ličke pukovnije u sastavu Hrvatsko-slavonske vojne krajine. Prvi učitelj bio mu je stric Šime Starčević, lički svećenik i filolog koji je na poticaj francuskoga maršala Marmoneta, guvernera Ilirskih pokrajina sa središtem u Ljubljani, objavio 1812. u Trstu gramatiku *Novu ričoslovicu iliričku*, rani pokušaj standardizacije hrvatskoga jezika na štokavskoj ikavici. Poslije pučke škole u obližnjem Klancu, završio je gimnaziju u Zagrebu, a zatim je polazio sjemenište u Senju i studirao teologiju u Pešti, gdje je 1846. promoviran u doktora filozofije. Bavio se književnim i znanstvenim radom, pisao rasprave i držao govore, ali se najviše afirmirao kao ideolog i stranački vođa.

HRVATI KAO POLITIČKI NAROD

Godine 1849. u *Kovčezicu za istoriju, jezik i običaje Srba sva tri vjerozakona* objavljen je spis *Srbi svi i svuda* iz pera Vuka

Ante Starčević

Stefanovića Karadžića, napisan još 1836. godine. Uočivši iznimnu rasprostranjenost štokavskoga narječja među Južnim Slavenima, glasoviti reformator srpskoga književnog jezika poglasio je sve štokavce – i pravoslavne i katolike i muslimane – Srbima, kajkavce je pribrojio Slovencima, a samo je čakavce uz Jadransko

more smatrao ostacima Hrvata. Polazeći od Karadžićevih shvaćanja, *Srbski dnevnik* iz Novoga Sada pisao je ljeti 1852. o tome kako ne postoji nikakav hrvatski jezik niti hrvatski narod. Odmah su to ponovile i srbijanske *Beogradske novine*. Odgovorio im je iste godine Ante Starčević u Gajevim *Narodnim novinama*, službenome glasilu za Hrvatsku i Slavoniju na hrvatskome jeziku u razdoblju novog austrijskog apsolutizma. Istaknuvši vrijednost i poveljnost hrvatstva, Starčević je javno iznio svoju misao o Hrvatima kao političkome narodu, pozivajući se na hrvatsku državnu tradiciju. Ujedno je otišao u drugu krajnost, osporavajući srpski jezik i srpsku posebnost do te mjere da je čak i srpsko narodno ime izveo iz latinskoga pojma "servus", tj. sluga.

Dok su se mnogi hrvatski političari početkom šezdesetih godina 19. stoljeća kolebali između Beča i Pešte, pokušavajući usput pronaći oslonac i u zamišljenome južnoslavenskom zajedništvu, Ante Starčević prvi se nedvosmisleno zauzeo za potpunu hrvatsku samostalnost, iako je u toj ideji tada bio usamljen. Pokazuju to neki zanimljivi naglasci iz govora koji je Starčević 26. lipnja 1861. održao u Hrvatskome saboru: "Ja nerazumim, što hoće da kažu oni, koji vele da kraljevina Hrvatska, kraljevina pet stotletjah perkosivša iztoku i zapadu, nemože o sebi, neodvi-

Pravaštvo se pretvorilo u pokret koji je stjecao sve više pristaša među širim slojevima stanovništva nadahnutih Starčevićevom idejom o potpunoj hrvatskoj samostalnosti, a uz to i predodžbom o Hrvatskoj koja bi obuhvatila BiH te slovenske zemlje.

Spomen-dom Ante Starčevića u Velikom Žitniku

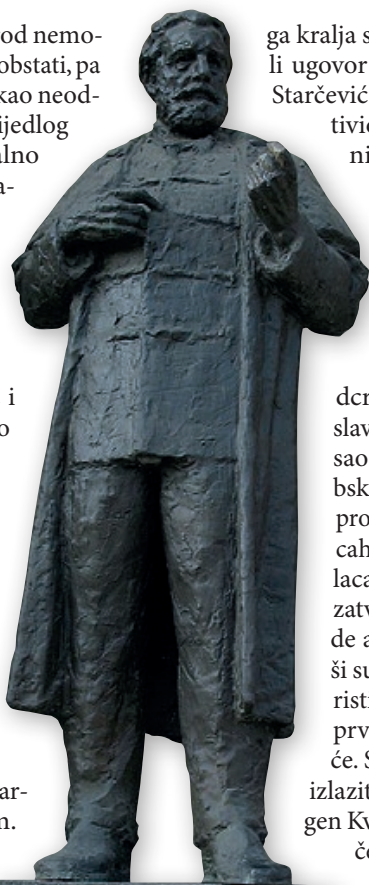

Oton Iveković: Rakovička pogibija

sna stajati. Nijedan narod nemože bez drugih naroda obstati, pa itako svako selo može kao neodvisna država biti." Prijedlog po kojem bi teritorijalno cjelovita Hrvatska imala samo neke zajedničke poslove s ostalim habsburškim zemljama iznio je u Hrvatskome saboru Eugen Kvaternik, a podržali su ga Ante Starčević i Petar Vrdoljak. Bio je to začetak Stranke prava.

ZATVOREN JE ZBOG OSUDE AUSTRIJSKE UPRAVE

Pozivajući se na hrvatsko državno pravo, Starčević se zauzimao za hrvatsku državu koja ne bi imala izravne veze ni s Ugarskom ni s Austrijom. Smatrao je da Hrvatska s ostalim habsburškim zemljama nema ništa zajedničko osim vladara, i to kao hrvatsko-

Spomenik ispred Gradske knjižnice u Zagrebu

ga kralja s kojim su Hrvati sklopili ugovor u Cetinu 1527. godine. Starčević se ujedno oštro usprotivio južnoslavenstvu, oporirajući mu afirmacijom hrvatstva i pokušajem obuhvaćanja Slovenaca i Srba u hrvatstvu. Tumačio je da ne postoji poseban slovenski i srpski narod, nego da su to sve Hrvati. Podcrtavajući dvojbu "bi li k slavstvu ili ka hrvatstvu", pisao je o "pasmini Slavoserbskoj" u Hrvatskoj i govorio protiv hrvatskih "Magjarolaha", tj. slugu Mađara i Tirolaca ili Austrijanaca, a 1863. zatvoren je zbog oštre osude austrijske uprave. Pravaši su 1867. pokrenuli humoristično-satirični list *Zvekan*, prvi takav hrvatski list uopće. Sljedeće godine počeo je izlaziti pravaški *Hrvat*, a Eugen Kvaternik pokrenuo je početkom 1871. list *Hrvat-ska*.

Uvjeren u prijeku potrebu osamostaljenja Hrvatske, o čemu je

Starčević na novčanici od 1000 kuna

Starčević propovijedao, Eugen Kvaternik je bez njegova znanja i suglasnosti dignuo u okolici Rakovice kraj Slunja 7. listopada 1871. oružanu bunu za "oslobodjenje naroda od švabsko-magjarskoga gospodstva". Međutim, buna je za tri dana bila ugušena, a Kvaternik je ubijen iz zasjede. Iako je Starčević bio protivnik svake bune, Stranka prava poslije toga došla je pod udar zakona pod optužbom za "veleizdajništvo" pa je privremeno morala obustaviti svoju djelatnost. Starčević je tada uhićen, a *Hrvat-ska* je prestala izlaziti.

IDEJA O POTPUNOJ SAMOSTALNOSTI

Kad je ban Khuen 1885. organizirao tajno prenošenje hrvatskih komorskih spisa iz Zemaljskog arhiva u Budimpeštu, pravaški zastupnik Josip Gržanić iz Senja udario je bana u Hrvatskome saboru nogom u stražnjicu. Sljedeće godine njegov

Prvi učitelj bio mu je stric Šime Starčević, lički svećenik i filolog koji je 1812. objavio gramatiku *Novu ričoslovicu iliričku*, rani pokušaj standardizacije hrvatskoga jezika.

DR. ANTE STARČEVIĆ
OTAC DOMOVINE

Spomenik i grob
Ante Starčevića u
Sestinama, Zagreb

Starčević je osporavao srpski jezik i srpsku posebnost do te mjere da je čak i srpsko narodno ime izveo iz latinskoga pojma "servus", tj. sluga.

kolega Erazmo Barčić iz Rijeke u Saboru je održao poznati "veleizdajnički" govor u kojem je izrazio nadu da će Rusija slomiti Austro-Ugarsku i omogućiti hrvatsku nezavisnost. Pravaštvo se tih godina pretvorilo u pokret koji je stjecao sve više pristaša među širim slojevima stanovništva, nadahnutih Starčevićevom idejom o potpunoj hrvatskoj samostalnosti, a uz to i predodžbom o Hrvatskoj koja bi obuhvatila Bosnu i Hercegovinu te slovenske zemlje. Na gospodarsku izložbu u Zagreb 1891. pristigla je mnogobrojna hrvatska delegacija iz Dalmacije koja je tom prilikom posjetila i Starčevića, a 1892. sastala su se dvojica ljutih protivnika – Josip Juraj Strossmayer i Ante Starčević. Tada su Neodvisna narodna stranka i Stranka prava sklopile sporazum zahtijevajući sjedinjenje hrvatskih zemalja, ali bez posebnih rezultata jer je u Stranci prava 1895. došlo do raskola. Zbog nemogućnosti ostvarenja samostalne hrvatske države u uvjetima dualizma,

dio pravaša pod vodstvom Josipa Franke vidio je izlaz u čvršćem povezivanju s Bečom, smatrajući da bi se u dogovoru s dvorom moglo isposlovati znatnije proširenje hrvatske autonomije i sjedinjenje hrvatskih zemalja s priključenjem Bosne i Hercegovine. Kako svi pravaši nisu prihvaćali takvo razmišljanje, u Stranci prava došlo je do raskola, a Starčević je početkom 1896. umro.

JOŠ ZA ŽIVOTA NAZVAN OCEM DOMOVINE

"Naš je narod kroz vekove varan, zamašljiv i tlačan, i to uvek neposredno od svojih sinovah. Tomu je posledica da ovaj narod skoro nemože razabrati dobro od zla, svojega prijatelja od svojega neprijatelja, i da se nemože svojski za ništo zauzeti, nego serne kamo ga jačji porene, bez da ikomu veruje", smatrao je Starčević. "Narodu ništa neobećavati, dok mu ne možeš dati, i opominjati ga, neka pazi na one, koji mu obećavaju", poučavao je pristaše Stranke prava. "Pokazati čitatelju istinu i neistinu, lepo i ružno, dobro i zlo, plemenito i sramotno, korisno i škodljivo, pravo i krivo: to je sve što se od pisca može očekivati. Ja ću se ili toga deržat, kako mogu, ili ću mučat i mirovat", tumačio je čovjek koji je još za života nazvan Ocem Domovine. ■

Tekst: **Ida Hitrec (Vijenac 569/570)** Foto: **Mirko Cvjetko**

Upovodu 20. obljetnice smrti Stjepana Krpana znanstveni kolokvij o tome neumornom istraživaču hrvatskih manjinskih zajednica održan je 9. prosinca u Matici hrvatskoj u organizaciji MH i Udruge za potporu bačkim Hrvatima iz Zagreba.

Izlaganjem o Krpanovim istraživanjima Hrvata u Rumunjskoj kolokvij je otvorila Sanja Vulić s Odjela za kroatologiju Hrvatskih studija rekavši da je on skupio impozantnu etnografsku, povijesnu i usmenoknjiževnu građu te spoznaje o leksiku naroda koji je obilazio. Pozivajući se na knjigu *Hrvati u Keči* (1983.) dala je povijesni okvir iseljeničtva u Rumunjskoj. Mali plemići iz istočnog Pokuplja preselili su se zbog toga što je Marija Terezija 1750. njihove posjede pripojila Vojnoj krajini, a Zagrebačka biskupija za naknadu je dobila posjede u južnome Banatu. Hrvati se naseljavaju u tri mjesta u vojvodanskom dijelu Banata i u Keču, koja je od 1924. dio Rumunjske.

OSUĐENI NA PROPAST

U trenutku kada su otrgnuti od matice domovine ti su ljudi bili osuđeni na propast – činjenica je da se prije ili kasnije asimiliraju, naglasila je Sanja Vulić, argumentiravši to na primjeru Keče, prije vrlo živa sela u kojemu se aktivno govorilo hrvatskim jezikom, a danas tamo ima tek petnaestak govornika. Osim opisa načina života, običaja u kući i onih vezanih uz blagdane te nošnje, Krpan u toj knjizi u zanimljivu popratnom rječniku uz kajkavizme donosi i posebnosti leksika Hrvata na panonskome prostoru. Govoreći o problemu asimilacije šokačkih Hrvata u Rekašu kraj Temišvara Sanja Vulić rekla je da se stanje osobito pogoršalo posljednjih godina kada im je biskup oduzeo hrvatskoga svećenika, a time i mjesto dotadašnjih okupljanja. Moderator kolokvija Naco Zelić složio se da je asimilacija veliki problem koji je zahvatio i mnoga naselja u Mađarskoj, Slovačkoj i Gradišću, koja su bila čisto hrvatska.

ENG Ante Starčević, a Croatian politician, publicist, writer, leader of the Party of Rights and the founder of modern Croatian state-building though died in Zagreb on the 28th of February, 1896.

Neumorni istraživač dijaspore

Vidmarović je zaključio da će, s obzirom na problem asimilacije, Krpanovi zapisi funkcionirati kao memorija, dio povijesti našeg naroda sačuvan od zaborava, koja ne odgovara sadašnjoj situaciji

Sanja Vulić, Naco Zelić, Đuro Vidmarović, Marinko Vuković i Željko Holjevac

Prema Krpanu jezik je nositelj etnosa, temeljna komponenta narodnog bića, koji može biti očuvan u četiri čimbenika, a to su – obitelj, škola, crkva te kulturna društva s narodnosnim usmjerenjem.

U izlaganju *Od Bratislave do Brinja: hrvatski iseljenički i domovinski zapisi Stjepana Krpana* asimilaciju je problematizirao i Željko Holjevac rekavši, u osvrtu na knjigu *Od Karaša do Biferna* (1988.), da je ona, usto što ima iznimnu znanstvenu vrijednost, slika jednog vremena jer istraživači koji su istraživali poslije Krpana mnoge običaje i nacionalne identitetske odrednice ne mogu pronaći. Na primjeru sela Temerja u Mađarskoj Holjevac je pokazao da je problem asimilacije bio prisutan već u Krpanovo doba. Naime, kanonska vizitacija iz 1801. navodi da je tamošnja župa čisto hrvatska, no u Krpanovo vrijeme rijetki su bili ljudi s kojima je mogao razgovarati hrvatski, dok se prije petnaestak godina ni s kim nije moglo progovoriti hrvatski. Preispitavši odnos prošlog i sadašnjeg duha vremena, Holjevac je za-

ključio: "Danas je možda najbolja situacija što se tiče demokratskih standarda i prava manjina i u Mađarskoj i u Rumunjskoj i drugdje, no događa se drugi paradoks – od viška slobode danas se Hrvati brže asimiliraju u odnosu na vrijeme kada slobode nije bilo."

UPOZNAO ŠIRU JAVNOST S ISELJENIŠTVOM

Vrijednost Krpanova rada je u tome što je prvi predstavio široj javnosti iseljeničtvo iznijevši svoje spoznaje o ljudima i narodnosnoj situaciji koje je stekao proučavanjem stanja jezika i historijske svijesti, rekao je sljedeći izlagač Đuro Vidmarović. Apostrofiravši jezik kao nositelj

etnosa, temeljnu komponentu narodnog bića koji je, prema Krpanu, očuvan u četiri čimbenika, a to su – obitelj, škola, crkva te kulturna društva s narodnosnim usmjerenjem, Vidmarović je zaključio da će, s obzirom na problem asimilacije, Krpanovi zapisi funkcionirati kao memorija, dio povijesti našeg naroda sačuvan od zaborava, koja ne odgovara sadašnjoj situaciji.

Istu je metodologiju rada kao u istraživanjima iseljeničtva Krpan koristio i u istraživanjima u Hrvatskoj. O tome je, osvrćući se na Krpanovu knjigu o svome rodnome mjestu *Narodna starina Gornjih Andrijevara* (1990.) govorio Marinko Vuković ocijenivši je velikim prinosom etnografiji i razumijevanju kulturnoga identiteta.

Za sve Krpanove knjige može se reći, riječima Željka Holjevca, da one osim što prikazuju duh vremena, pokazuju kakvu ulogu treba imati intelektualac u svojoj istraživačkoj zauzetosti. ■

ENG A symposium was staged on the 20th anniversary of the passing of Stjepan Krpan, a tireless researcher of Croatian minority communities. The event was organised in Zagreb by the Matrix Croatia and the Association for the Support of Bačka Croats.

Odlazak slavne čileanske arheologinje hrvatskih korijena

Među znanstvenicima hrvatskih migracija Vjera Zlatar Montan ističe se sustavnim istraživanjima hrvatskih junaka salitrene groznice, poput onih čije je tragove istražila u čileanskoj pokrajini Tarapaci

Napisale: **Diana Š. Šoufek i Vesna Kukavica**

Vjera Zlatar Montan rodila se u Antofagasti 7. travnja 1926. Roditelji su joj bili Petar Zlatar i Franica Montan Štambuk Šilve. Otac, trgovac, Petar Zlatar Jugović Antonac rođen je 1893. u Poveljima na Braču, a u Antofagastu se doselio 1916. Vjera je, budući da je rođena u obitelji hrvatskih doseljenika, studirala na zagrebačkome Filozofskom fakultetu (1963. - 1969.) gdje je diplomirala arheologiju kao stipendistica Matice iseljenika Hrvatske i kasnije magistrirala prapovijesnu arheologiju (1979. - 1981.). Radila je kao istraživačica u Arheološkom institutu u Antofagasti (1974. - 1985.), ostvarivši vrhunske prinose čileanskoj arheologiji. Istraživala je u Čileu i Hrvatskoj. U Čileu tihooceansku obalu sjevernoga Čilea i ušće rijeke Loe, a u Hrvatskoj Vučedol, Knin, Šibenik...

PLODAN ZNANSTVENI I DOMOLJUBNI RAD

Glavna djela su joj: *Četiri primjerka pretkolumbijske keramike u Zagrebu* (u: Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu, 1989.), *Hrvatski korijeni u regiji Antofagasti* (*Raices croatas en la región de Antofagasta*, 1994.), *Hrvati, salitra i Tarapacá* (*Los croatas, el salitre y Tarapacá*,

2001.), *Hrvatsko useljništvo u Antofagasti* (*Inmigración croata en Antofagasta*, 2002.).

POVJESNIČARKA SALITRENE GROZNICE U HRVATA

Zlatar Montan je i autorica značajnih povijesnih monografija o doseljavanju Hrvata na područje čileanskoga sjevera: *Los Croatas, el salitre y Tarapacá* (Hrva-

ti, *salitra i Tarapacá*, 2001.). Zanimljiv je i njezin rad naslovljen *De la bura a la camanchaca* (*Od bure do kamančake*), objelodanjen u Iquiqueu 2002. i ponovno tiskan 2006. Uz nju, autorstvo potpisuje i Hrvoj Ostojić Perić, predsjednik Hrvatskoga doma u tome gradu. Knjiga je objavljena i u hrvatskome prijevodu. Umrla je u 89. godini života u Antofagasti 2. prosinca. U tuzi ostaje njezina obitelj, hrvatska zajednica u Čileu i mnogi poštovatelji njezina plodnoga znanstvenog i domoljubnog rada. Djela ugledne čileanske arheologinje hrvatskih korijena uvrštena su u *Hrvatsku enciklopediju* (2009.) i *Leksikon hrvatskog iseljništva i manjina* (2015.).

Vjera je studirala na zagrebačkome Filozofskom fakultetu (1963. - 1969.) gdje je diplomirala arheologiju kao stipendistica Matice iseljenika Hrvatske i kasnije magistrirala prapovijesnu arheologiju (1979. - 1981.).

Među povjesničarima i arheolozima hrvatskih migracija Vjera Zlatar Montan ističe se sustavnim istraživanjima hrvatskih junaka *salitrene groznice*, poput onih čije je tragove istražila u čileanskoj pokrajini Tarapacá – gdje su Hrvati prvi put u povijesti našega raseljenog naroda iskusili vrhunce međunarodnoga gospodarskog uspjeha. *Zlatno doba* salitre započinje s prvom industrijskom proizvodnjom oko 1810. godine, najprije kao sirovina za proizvodnju baruta u Perúu, a zatim kao biljno gnojivo. Salitrena polja bila su podijeljena na kantone, kojih je u pokrajini Tarapacá bilo 17. Tvornice salitre ili *salitreras*, kako su ih nazivali Hrvati u Čileu, gradile su se u pusti-

već je rasprodana, što je najbolji znak da su čitatelji prepoznali vrijednosti ove iznimne i plodne arheologinje.

Tarapacá je pokrajina smještena na krajnjem sjeveru Republike Čile i rasprostire se na površini od 58.000 km², što je samo za 200 km² manje od cijelog teritorija Republike Hrvatske. Ovo je područje bilo atraktivno za junake *salitrene groznice* tj. useljenike u Čile iz svih dijelova svijeta koji su radili u rudnicima salitre, ali i najvećem

Autorica pomno opisuje obilje historiografske građe vezane uz hrvatske kolonije u Tarapacá. Među prvim je ondje došao Pavao Cicarelli iz Pučišća s otoka Brača i radio oko 1859. godine u trgovini.

nji, što bliže bogatim nalazištima rude, koje su oni počeli kupovati pa su tako velike kompanije dobrim dijelom prešle u vlasništvo Hrvata, a Paško Baburica Šoletić s otoka Koločepa kraj Dubrovnika (1875. – 1941.) postao je *kralj salitre*. Današnjim rječnikom rekli bismo da je bio prvi hrvatski gospodarski globalni igrač. U *zlatnom dobu* salitre dvadesetih godina 20. stoljeća Hrvati su držali 30% ukupne proizvodnje čileanske salitre proizvodeći dva i pol milijuna tona toga važnog minerala. Među upraviteljima *salitrera* susrećemo Polikarpa Lukšića Ljubetića. Knjiga *Hrvati, salitra i Tarapacá* Vjere Zlatar Montan iz Iquiquea

rudniku srebra Huantajayi, nalazištima soli... Područje su naselile mnogobrojne useljeničke skupine: Englezi, Talijani, Nijemci, Španjolci, Kinezi i Hrvati – koji su bili najdomišljatiji poduzetnici. Vjera Zlatar Montan pomno opisuje obilje historiografske građe vezane uz hrvatske kolonije u Tarapacá. Među prvim je ondje došao Pavao Cicarelli iz Pučišća s otoka Brača i radio oko 1859. godine u trgovini, poslije u salitrenoj industriji, da bi zajedno s Joseom Devescovijem osnovao *Oficinu Mercedes*. U Iquiqueu je bilo približno 300 Hrvata između 1900. i 1910. Autorica ispisuje imena pionira u salitrenoj industriji: Pavao Cicarelli (Brač), Jose Devescovi (Rovinj), Josip Kraljević (Brač), Pavao i Lujo Mitrović (Dubrovnik), Ivan Moro (Brač), Paško Baburica (Dubrovnik) i drugi. Uz kratki prikaz spomenutih imena s točnim vremenom dolaska i osnivanja tzv. *salitrenih oficina* u knjizi se nalaze i njihove fotografije.

VATROGASNO DRUŠTVO 'DALMACIJA'

Knjiga donosi i popis salitrenih tvornica s imenima poput: *Hervatska, Napried, Slavonia, Sloga, Vis, Brač, Dalmacija* i dr.

Autorica nadalje ispisuje i druga istaknuta imena vezana uz povijest iseljništva u ovome dijelu Čilea. Zatim slijede tematske cjeline o društvenom okupljanju Hrvata s točnim nazivima, godinama i predsjednicima društava. Prvo hrvatsko društvo osnovano na ovom području 1891. godine je *Slavensko društvo*, a njegov predsjednik bio je Pavo Gjurinović. Zatim se osniva *Hrvatsko, Slavjansko, Austrisko, Jugoslavenko dobrotno društvo, Slavenski, Jugoslavenski* i napokon *Hrvatski dom*. Uz kulturna društva osnivaju se i vatrogasna, poput društva *Dalmacija* te sportska društva *Sokol* i *Jadrán*. Godine 1956. na inicijativu gospodina Dušana Teodorovića osnovan je *Čileansko-jugoslavenski institut za kulturu* u Iquiqueu. Pjevački zborovi i folklorne skupine također su bili aktivni. Na ovom području bila je osnovana i *Jugoslavenska škola*, a uspostavom hrvatske državne neovisnosti preimenovana je u *Hrvatsku školu (Colegio Republica de Croacia)*. Vjera Zlatar Montan sastavila je i popis prezimena svih Hrvata koji su živjeli na području provincije Tarapacá sa sažetim biografskim bilješkama.

Salitra iz Čilea, čitatelji sigurno znaju, u prošlosti industrije svijeta poznati je mineral, natrij-nitrat, i pojavljuje se u zrnu staklenastog sjaja. Salitra se upotrebljavala kao obično gnojivo te u kemijskoj industriji. Važno je napomenuti da je danas umjetna salitra, ili jednostavno rečeno *umjetno biljno gnojivo*, zamenilo salitru. ■

ENG Chilean Croatian Vjera Zlatar Montan (Antofagasta, 1926–2015) was a prominent figure among researchers of Croatian migration. She was noted for her systematic research of the Croatian heroes of the saltpetre rushes such as those she studied in the Chilean region of Tarapacá.

GLAZBA STON ODRŽALA ADVENTSKI KONCERT U BOKI KOTORSKOJ

CRNA GORA - Stonska glazba, koja djeluje u sklopu Kulturno-umjetničkog društva Stoviš, treću nedjelju došašća posjetila je Boku kotorsku. Domaćini, Tripo Schubert - tajnik Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore iz Kotora i Ivica Biskupović - voditelj Glazbe Kotor, članovima stonske glazbe uz srdačnu dobrodošlicu pokazali su kulturne znamenitosti Zaljeva hrvatskih svetaca. Uz razgledanje Kotora posjetili su i otočić Gospe od Škrpjela.

Susreli su se s članovima glazbe Kotor u njihovim prostorima u staroj gradskoj jezgri te razmijenili iskustva i dogovorili uzvratni nastup u Stonu sljedeće godine. Stonski glazbenici bili su na misi u katedrali sv. Tripuna koju je nadahnuto predvodio don Tonči Belan, a nakon mise održali su koncert ispred katedrale na kojem su izvodili adventske pjesme i koračnice pod ravnanjem dirigenta Dražena Laskača. Antun Vukas, tajnik stonskoga KUD-a, rekao je kako povijesni gradovi Ston i Kotor imaju glazbe s dugom tradicijom te kako se unatoč velikim naporima sve više i više mladih ljudi okuplja, privučeni zajedništvom i druženjem.

Ni domaćini ni gosti nisu krili radost prigodom ovoga susreta koji je organizirala Hrvatska matica iseljenika iz Dubrovnika. (Maja Mozara)

BUŠEVČANI U POSJETU HRVATIMA U RUMUNJSKOJ

RUMUNJSKA - Kulturne veze uspostavljene prije više od četiri desetljeća između Ogranka "Seljačke sloge" Buševac i KUD Klokotić i nadalje su vrlo žive. Klokotić je hrvatsko selo nedaleko od grada Rešice u Rumunjskoj. Tradicionalni posjet ovaj put se razlikovao po tome što su pjesme i plesovi iz svih krajeva Hrvatske te Turopolja predstavljani u naseljima Keči i Rekašu gdje žive malobrojne, zaboravljene skupine Hrvata. Naime, kulturna suradnja i suradnja službenih tijela Republike Hrvatske uglavnom je usmjerena na karaševske Hrvate koji su najbrojniji i najbolje organizirani. Inicijativu za ovogodišnji posjet Keči i Rekašu dali su prof. dr. sc. Vladimir Čavrak s Ekonomskoga fakulteta, Sveučilišta u Zagrebu i dr. theol. Davor Lukačela, župnik u mjestu Jimboliji. Nastup Buševčana u Domu kulture u Keči 4. prosinca 2015. pomogla je Općina Keča u partnerstvu s rimokatoličkom crkvom iz Keče i Zajedništvom Hrvata u Rumunjskoj. Mnogobrojna publika bogato je nagradila nastup Buševčana pljeskom, a posebnu važnost njihov nastup imao je za mjesne Hrvate koji su uz nošnje, pjesme i plesove osjetili poveznicu sa svojom nekadašnjom domovinom. Sljedeći dan Buševčani su održali nastup u Jimboliji, u mjesnoj rimokatoličkoj crkvi. Gosti su bili i Hrvati iz Klokotića i Karaševa. Jedna od karakteristika Banata, njegova etnička heterogenost, bila je vidljiva i na sv. misama u Jimboliji i Rekašu gdje su sv. mise služene četverojezično - na hrvatskome, njemačkome, mađarskome i rumunjskome jeziku. Ogranak "Seljačke sloge" Buševac svoj posjet Hrvatima u Rumunjskoj završio je u Rekašu gdje je 6. prosinca održao nastup u mjesnoj rimokatoličkoj crkvi. Posebno je bio dirljiv trenutak ispred crkve kada su Buševčani prigodno otpjevali Koledo. I ovaj put Ogranak "Seljačke sloge" Buševac pokazao se kao pravi predstavnik hrvatske kulture te pokazao da dobra volja i empatija ne poznaju granice i udaljenosti. (Mario Bara)

Pjesnički portret istaknute Hrvaticice iz Makedonije

Treba istaknuti, Toth Naumova je godinama most između Hrvatske i Makedonije, njegujući kulturne veze Hrvatske i Makedonije prijevodima djela makedonskih pisaca na hrvatski jezik i djela hrvatskih književnika na makedonski jezik

Tekst: Marija Damjanovska Fotografije: Stamat Naumovski, Milica Pasovska i Doroti Pačkova

U povodu 40. obljetnice objave prve zbirke pjesama *Šapat ljubavi* i najnovije 15. knjige *Pozivanje začetka*, u prepunoj dvorani Društva pisaca Makedonije u Skoplju održan je pjesnički portret Ljerke Toth Naumove, u nazočnosti odabrane publike, među kojima i Ivice Matešića iz Veleposlanstva RH, mons. Antuna Cirimotića, predsjednika Društva pisaca Makedonije Vele Smilevskog sa suradnicima, Hrvata iz Skoplja i Tetova te velikoga broja književnika i novinara.

O stvaralačkome opusu hrvatsko-makedonske pjesnikinje Toth Naumove govorio je prof. dr. sc. Vasil Drvošanov, osvrnuvši se na njezinu višedesetljetnu aktivnost na hrvatskoj i makedonskoj poetskoj sceni, od 1975. godine do danas. "Ljerka Toth Naumova, iako je magistrica ekonomskih znanosti, i uz to što je autorica 50 znanstvenih radova iz područja ekonomije, ona ima širok spektar kulturoloških djelatnosti. Članica je Društva hrvatskih književnika, Društva pisaca Makedonije i Literaturnih prevoditelja Makedonije. Sudjeluje dugo godina u radu Direkcije za kulturu i umjetnost grada Skoplja kao članica Nadzornog odbora, a isto tako je sudionica u organizaciji kulturne manifestacije *Skopsko ljeto*. Ona je glavna i odgo-

"Ono što je dominantno u poeziji Ljerke Toth Naumove i što je čini specifičnom je ljubav, ljubav u najširem smislu riječi."

Pjesnički portret Ljerke Toth Naumove, u nazočnosti odabrane publike

vorna urednica glasila Zajednice Hrvata u Makedoniji *Hrvatska riječ*. Treba istaknuti, Toth Naumova je godinama most između Hrvatske i Makedonije, njegujući kulturne veze Hrvatske i Makedonije prijevodima djela makedonskih pisaca na hrvatski jezik i djela hrvatskih književnika na makedonski jezik. Ono što je dominantno u poeziji Ljerke Toth Naumove i što je čini specifičnom je ljubav, ljubav u najširem smislu riječi. Strukturalni plan njezine poezije karakterizira čudesno nizanje stihova i slojevitost koja se ne sagledava samo po motivima, nego i u stvaranju stiha."

U svome izlaganju prof. Drvošanov citirao je neke književne kritičare koji su pisali o autoričnim stihovima. Među njima je i mali ulomak kritičkog osvrtu hrvatskoga književnog kritičara i književnika Ludwiga Bauera: "Ljerka Toth Naumova je zrela pjesnikinja koja slobodno raspolaže svojim talentom, pretpajući zaokruženu filozofiju života u poetski izričaj. Svojim nostalgичnim i melankoličnim preispitivanjem ljudskog života kao cjeline, pjesnikinja unatoč prevladavajućem tamnom tonalitету svojih vizura ne optira pesimizam."

Najnoviju zbirku pjesama *Pozivanje začetka* nadahnuto je predstavila mr. sc. Marina Mijakovska koja je ujedno i recenzent te knjige zajedno s istaknutim makedonskim književnikom Mihailom Rendžovim.

Stihove slavljenice vješto je interpretirala Aleksandra Velinova uz glazbenu pratnju na gitari pjesnika Mila Jovanovskog-Porečanca.

Pjesnički ugođaj oplemenjen je likovnim djelima Dubravka Naumova, akademskog slikara koji živi u Torontu. Inspiracija tih umjetničkih djela je predstava doživljenih autoričinih pjesama na kojima se osim jarkih boja uočavaju i krasopisom ispisani stihovi.

Na kraju je Ljerka Toth Naumova u svome obraćanju izrazila zahvalnost svim sudionicima ovoga prekrasnog multikulturalnoga ugođaja i recitirala glasom punim ljubavi svoje stihove. ■

ENG On the occasion of the fortieth anniversary of the publication of her first collection *Šapat ljubavi* (*Whisper of Love*) a symposium was staged before a packed Writer's Society of Macedonia hall in Skopje on the poetry of Ljerka Toth Naumova.

Glazbeni dar američkim Hrvatima

Ovaj prvi hrvatski božićni spektakl izvođen je u najboljim dvoranama u Mississaugi (*Living Art Center*), Detroitu, Chicagu (*Harris Theatre*), Clevelandu i Pittsburghu, a završni koncert održan je u povijesnome Town Hallu, u samome središtu Manhattana

Tamburaški orkestar HRT-a s hrvatskim pjevačima

Piše: Irena Ozimec

Tamburaški orkestar Hrvatske radio-televizije (HRT) pod ravnanjem maestra Siniše Leopolda, Klapa "Sveti Juraj" Hrvatske ratne mornarice te ugledni hrvatski glazbenici, legenda zabavne i tamburaške glazbe Krunoslav Kićo Slabinac, operna diva Sandra Bagarić, vrsni tenor Đani Stipaničev te Tatjana Cameron Tajči, koja je ujedno i vodila ovaj bogati glazbeni program, gostovali su od 26. studenoga do 7. prosinca na sjevernoameričkoj turneji simboličnog naziva *Mir na Zemlji* – *Christmas is here*. Bogat i izvrsno koncipiran repertoar bio je svojevrstan božićni dar našim iseljenicima u Kanadi i Sjedinjenim Američkim Državama. Ovaj prvi hrvatski božićni spektakl izvođen je u najboljim dvoranama u Mississau-

Sandra Bagarić, Đani Stipaničev i Tatjana Cameron Tajči

gi (*Living Art Center*), Detroitu, Chicagu (*Harris Theatre*), Clevelandu i Pittsburgu, a završni koncert održan je u povijesnome *Town Hallu*, u samome središtu Manhattana, koji pamtimo po nastupima mnogobrojnih glazbenih zvijezda poput Marian Anderson, Charlesa Mingusa, Whitney Houston, Franka Sinatre, Elvisa i mnogih drugih.

TURNEJOM OTVORILI NOVO POGLAVLJE

Organizatori turneje i vlasnici producerske kuće *Crown Entertainment & PEER97 Music Group*, Gordana i Dragan Čačinović Čač, već su prije otvorili vrata Amerike hrvatskim glazbenicima, no ovom su turnejom otvorili novo poglavlje koje bi svakako moglo postati svojevrсна tradicija te su još jednom dokazali da je glazba jedan od najboljih oblika kulturne diplomacije i dobar na-

čin predstavljanja hrvatskoga kulturnog naslijeđa. Prvi put su u velikim dvorana sjevernoameričkoga kontinenta odjekivali zvuci hrvatskih božićnih pjesama poput "U se vrime godišta", "Narodi nam se" te mnoge druge. Uz tradicionalne hrvatske skladbe izvodile su se i poznate američke božićne skladbe u aranžmanima priređenim posebno za ovu priliku, za glazbene znatiželjnike koji ne potječu iz naših krajeva, kao i za poznavatelje međunarodnoga folklora. Osim autohtone tamburice i a cappella izvedbi, raznolikost i bogatstvo hrvatske glazbene kulture publici je približena u nekoliko glazbenih pravaca, od slavonskih narodnih pjesama, povijesno značajnih domoljubnih arija pa sve do operetnih arija jedne od najpoznatijih opereta "Male Floramye" skladatelja Ive Tijardovića. Gost izvođač i ugodno iznenađenje za završnicu turneje bila je izvrsna mlada country pjevačica hrvatskih korijena, Annie Bosko (Boskovich).

Izvođače je razveselila činjenica da su svojim nastupom omogućili našim iseljenim Hrvatima da osjete dašak rodnog zavičaja dok su široj američkoj publici predstavili raznoliko bogatstvo naše glazbene kulture. "Za našu predivnu tradiciju se čulo i što je najvažnije, mnogim je strancima predstavljen jedinstveni program u kojem su uz pratnju tamburice, kao hrvatskog autohtonog instrumenta, izvedene pjesme američkih bo-

Kićo Slabinac
i Edward Pazo
predsjednik HBZ-a

Annie Bosko -
mlada country
pjevačica
hrvatskih korijena

Veseli me što sam nakon dugo vremena ponovno vidio neke stare prijatelje, lijepo je kad te publika dočeka i isprati s ushićenjem i ovacijama. Mislim da ću na proljeće održati 'Goodbye' turneju u vlastitom aranžmanu – najavio je Kićo.

žićnih uspješnica. To je neprocjenjivo!", izjavila je Tajči.

'JEZIK I GLAZBA DUŠA SU JEDNOG NARODA'

Uoči njujorškoga koncerta, na blagdan svetoga Nikole, nebeskoga zaštitnika mornara, Klapa "Sveti Juraj" Hrvatske ratne mornarice posjetila je "Intrepid" – poznati nosač zrakoplova iz II. svjetskog rata, nakon čega je uslijedio koncert u župnoj crkvi sv. Ćirila i Metoda na Manhattanu. "Susret s Hrvatima po-

sebno nas veseli", izjavio je Marko Bračić, čelnik Klapa "Sveti Juraj". Njegovo uzbuđenje dijelio je i maestro Siniša Leopold, koji već dugi niz godina posjećuje SAD i Kanadu u ulozi mentora mnogim tamburaškim ansaamlima na ovim prostorima. "Jezik i glazba duša su jednog naroda, a tamburica, kao priznati autohtoni hrvatski instrument, na ovom kontinentu uživa posebnu zaslugu u očuvanju našeg identiteta. Mnogi mladi druge, treće pa i četvrte generacije, koji jedva govore naš jezik, vole zvuk tamburice koja ih veže uz korijene koji dosežu do Hrvatske", rekao je maestro Leopold.

"Veseli me što sam nakon dugo vremena ponovno vidio neke stare prijatelje, lijepo je kad te publika dočeka i isprati s ushićenjem i ovacijama. Mislim da ću na proljeće (2016.) održati 'Goodbye' turneju u vlastitom aranžmanu", najavio je Kićo.

Koncertu u New Yorku uz mnogo brojne uzvanike nazočili su i visoki predstavnici diplomatskih i konzularnih misija iz New Yorka i Washingtona. Među uzvanicima je bila i Ljiljana Vinković, urednica i voditeljica HRT-a, koja je u New Yorku boravila u privatnome posjetu. ■

ENG The Croatian Radio and Television Tamburitza Orchestra, the Klapa Sveti Juraj a cappella ensemble and popular Croatian singers Kićo Slabinac, Sandra Bagarić, Đani Stipaničev and Tatjana Cameron Tajči staged a Christmas tour of the USA and Canada.

Čelnici HBZ-a s klapom HRM-a Sv. Juraj

Za našu predivnu tradiciju se čulo i što je najvažnije, mnogim je strancima predstavljen jedinstveni program u kojem su uz pratnju tamburice, kao hrvatskog autohtonog instrumenta, izvedene pjesme američkih božićnih uspješnica. To je neprocjenjivo! – izjavila je Tajči.

DRUGO IZDANJE KNJIGE ZVONKA ČIČIĆA "DIE KROATEN IN DER SCHWEIZ"

ŠVICARSKA - Krajem 2015. godine iz tiska je izašlo preuređeno, drugo izdanje knjige "Die Kroaten in der Schweiz" (Hrvati u Švicarskoj) ing. Zvonka Čičića (1931.) koji živi u Švicarskoj od 1967. On se s pravom može, po svome javnom djelovanju, pribrojiti društvu poznatijih hrvatskih migranta i kulturnih djelatnika u Švicarskoj. Trudio se s kolegama već od 1971. okupiti Hrvate u Društvu prijatelja Matice hrvatske. Zvonko Čičić nije bio samo supokretač Hrvatske kulturne zajednice (HKZ) i suradnik njezina glasila *Društvene obavijesti*.

Zvonko Čičić dosta je pisao o hrvatskim temama na hrvatskome jeziku. Povremeno je objavljivao članke i na njemačkome jeziku, primjerice o Eugenu Kvaterniku (*Eugen Kvaternik's Zürcher Vorschläge aus 1860 zur Nationalitäten-Frage in Österreich-Ungarn*, u časopisu *Der Donauraum*, Beč, 1980.). Nakon osamostaljenja RH objavljuje mnogobrojne članke u različitim časopisima i listovima. Rijetko se tko danas sjeća da je Zvonko Čičić 1976. godine objavio knjižicu *Mala hrvatska pjesmarica*, sa 118 kajkavskih, čakavskih i štokavskih pjesama iz različitih pokrajina Hrvatske i BiH. Godine 1982. objavio je knjigu pod naslovom *Die Kroaten in der Schweiz*. Knjiga je pozitivno ocijenjena i dobro prihvaćena u dijelu švicarske javnosti, o čemu svjedoče osvrti u novinama *Vaterland* i *Zürichsee-Zeitung*. (www.croatia.ch)

IN MEMORIAM

U Zagrebu umro Vladimir Novak - istaknuti fotograf, kolekcionar i aktivist iz SAD-a

U Zagrebu je sredinom siječnja nakon duge i teške bolesti umro Vladimir Novak (Varaždin 1928. – Zagreb 2016.), istaknuti hrvatski politički emigrant, aktivist, lobist, fotograf, filmaš, dizajner, grafički umjetnik iz SAD-a, koji je ostao posebno zapažen kao holivudski fotograf i kolekcionar arhivskih fotografija vezanih uz hrvatsko iseljništvo u Americi.

Godine 1959. kao osvjedočeni antikomunist uspijeva pobjeći iz Jugoslavije. Prvo odlazi u Belgiju, a 1961. useljava se u SAD. U Los Angelesu je osnovao Hrvatski radio, pisao je za mnogobrojne hrvatske časopise, organizirao skupove i izložbe, vodio niz hrvatskih emigrantskih organizacija... Ondje se počinje intenzivno baviti fotografijom, koja mu je otvorila svijet američkog soubiznisa.

Vladimir Novak godinama je bio neslužbeni savjetnik Ronalda Reagana dok je bio kalifornijski guverner, a zatim i kad je postao američki predsjednik, i to za pitanja vezana uz bivšu Jugoslaviju. Preko Reagana Novak je upoznao tadašnjega gradonačelnika Los Angelesa Samuela Yortija i uspio ga 1976. nagovoriti da na zgradu gradske vijećnice u povodu Dana Hrvata izvjesi hrvatsku zastavu, trobojnicu sa šahovnicom. Novak je tri puta sudjelovao u izbornim kampanjama losangeleskoga gradonačelnika.

Novak je bio posebno zainteresiran za povijest hrvatskog iseljništva u SAD-u. Istražujući svaku hrvatsku naseobinu, slušajući životne anegdote i sudbine hrvatskih iseljenika, proputovao je cijelu Ameriku, u kojoj je živio gotovo četiri desetljeća, a 1994. vratio se u Hrvatsku, donijevši sa sobom više od četiri tisuće crno-bijelih fotografija i fotografija u boji te dijapozitiva, cijelu jednu opsežnu priču o biografijama znanih i manje znanih Hrvata koji su se odselili iz domovine u obećanu zemlju Ameriku. Novakova zbirka obuhvaća povijesne fotografije iz najranijih godina dolaska Hrvata u SAD do fotografija koje je osobno snimio dokumentirajući život Hrvata u SAD-u: crkvena, kulturna, politička, sportska okupljanja... portrete istaknutih Hrvata i običnih radnika. Jednu od povijesnih fotografija snimio je prigodom posjeta dr. Franje Tuđmana i supruge Ankice, kada je Tuđman u Los Angelesu 1988. održao predavanje. Početkom 2000-ih u nekoliko hrvatskih gradova priređena je njegova izložba *Hrvati u Americi*. (HS)

Njihovo kršćanstvo i domoljublje - hoće li se pokazati zdravim i produktivnim ili...?

Sad imamo praktične katolike i istaknute domoljube na vrhu države pa je na njima kao vjernicima i domoljubima velika odgovornost da budu dostojni tih oznaka koje nose. Golema je to i šansa da pokažu kako im njihova dosljedna vjera i zdravo domoljublje značajno pomažu da učine ono najbolje što mogu za svoj narod i opće dobro u svijetu

Piše: **dr. fra Šimun Šito Ćorić**, Švicarska
(sito.coric@gmx.net)

Danas se ni u jednoj znanosti ne postavlja dvojba: vjera – da ili ne, nego samo – kakva vjera? Slažu se stručnjaci raznih profila da nam je ići prema zdravoj i zreloj religioznosti koju opisuju nizom raznolikih načina: ona koja potiče ljudski rast i razvija specifične ljudske snage ili ona koja ih sputava, ona koja je "autoritarna" religija koja kontrolira ili "humanistička" koja promovira najveću slobodu i snagu prave odgovornosti, ona koja po svome duhovnom potencijalu napreduje prema većim vrijednostima ili se užabokrećini, ona koja izgrađuje zdrav odnos prema sebi, svijetu oko sebe i Bogu ili ga hladi, ona koja privlači dobru ili od njega odbija, ona koja prakticira altruizam nasuprot sebičnosti, radost zbog tuđeg dobra nasuprot zavisti, ona koja značajno pomaže psihičkom zdravlju i zrelosti ili im šteti itd., itd. Kad pogledamo kršćane na odgovornim mjestima, čak svećenike i druge profesionalne crkvene službenice i službenike oko sebe, onda ćemo vidjeti da se tu nađe više nego što je očekivano ljudi nezdrave i nezrele religioznosti, a onda znači i ponašanja.

Istina, od te kršćanske populacije javna očekivanja su posebna jer se tu traži i

spособnost i karakter u isto vrijeme, što u nekim drugima zvanjima to ne mora biti odlučujuće. Tu bi sposobnost i izgrađen karakter trebali ići zajedno, a ako jedno nedostaje, štete su velike, posebice one od karakternih nedostataka koje su, na žalost, u toj populaciji sve vidljivije. Imalo bi se tu što reći i o nedostacima i bahatosti crkvene hijerarhije, podsjećajući samo na njihov češći autoritarni odnos prema podčinjenima, ne samo prema najčešće isticanim slučajevima fra Joz Zovke ili don Zlatka Sudca.

Sposobnost je skup individualnih osobina koje čovjeku omogućuju uspjeh u izvjesnoj aktivnosti, a nastaju i razvijaju se i po biološkim zakonima, ali i pod djelovanjem društveno-povijesnih uvjeta. Kako čovjekove nasljedne dispozicije prerastu u sposobnosti pod uvjetom vježbe i relevantne aktivnosti potpomognutih određenom društvenom potporom, ne možemo nikoga ni od crkvenih službenika i službenika lako "propitivati" za manjak sposobnosti. Ali za karakterne osobine – da. Biti vjerski profesionalac opravdano zahtijeva da barem u ljudskosti i čestitosti postupanja budemo na primjernoj razini. Savršenih među ljudima nema i svi negdje malo prokišnjavamo, ali problem nastaje kad ono temeljno i odlučujuće počne nedostajati!

Hrvatska je, evo, prvi put nakon obnovljene svoje državnosti, priznate i od svijeta 15. siječnja 1992., dobila političko vodstvo praktičnih kršćana i javno deklariranih domoljuba. Počelo je dolaškom Kolinde Grabar-Kitarović i svećeničkim blagoslovom njezina ureda! Novi premijer Tihomir Orešković sa svojom suprugom poznat je kao aktivni vjernik. Tomislav Karamarko je od svoje mladosti i u onim rizičnim vremenima bio javni sudionik katoličkih pokreta, a trajno se oslanja na kršćanske vrijednosti prema svojim prilikama. Božo Petrov je

praktični katolik s dubokim i uglednim kršćanskim korijenima u svojoj obitelji. A onda i vodeći ljudi oko njih! Svi oni snažno i javno ispovijedaju svoju vjeru i snažno hrvatsko domoljublje.

Te dvije karakteristike vodstva političke Hrvatske nisu bile tako snažne kao sada, a nisu mogle biti ni u vrijeme dr. Franje Tuđmana! Sad imamo praktične katolike i istaknute domoljube na vrhu države pa je na njima kao vjernicima i domoljubima velika odgovornost da budu dostojni tih oznaka koje nose. Golema je to i šansa da pokažu kako im njihova dosljedna vjera i zdravo domoljublje značajno pomažu da učine ono najbolje što mogu za svoj narod i opće dobro u svijetu. Uopće neće biti važno što su se na oba brijega, Banske dvore i Pantovčak, popeli praktični katolici i uvjereni domoljubi ako njihovo katoličanstvo i domoljublje ne pomognu da naš narod zakorači čestitijim i uspješnim

Od vjere i domoljublja nema ništa ako ne rađaju dobrim djelima!

jim stazama. Vrijeme je da u državi s većinskim katoličkim pučanstvom, a koja trenutačno ima 428 općina, 127 gradova, 20 županija i Grad Zagreb, učinkovito proradi zdravi kršćanski i zreli domoljubni duh barem u većeg dijela njih. Sad je samo pitanje hoće li se ti praktični katolici i osvjedočeni domoljubi pokazati produktivnima da iz ta dva bogata sadržaja izvuku ono najplodonosnije kako bi se hrvatski narod izvukao iz apatije i višestruke krize te nam svima budu za primjer! Ili će osramotiti i svoju vjeru i svoje domoljublje i sve nas koje povezuju isti ideali?! Molimo da u svemu dobrom uspiju i da nam svima bude "sreća sve veća i veća"! ■

Kravata kao vječita inspiracija umjetnika

Kravata, kao svojevrsni "joint venture" europskog obilježja, postala je i inspiracija jednome uspješnom Austrijancu hrvatskog podrijetla da napravi sjajan pisani spomenik kravati te njoj i njezinim prethodnicama posveti i vlastitu zbirku umjetnina

Tekst: **Božo Skoko**

Kravata je postala jedan od najprepoznatljivijih simbola po kojima suvremeni svijet prepoznaje Hrvatsku i Hrvate. Iako je još početkom devedesetih to bila gotovo nepoznata činjenica, milijuni ljudi diljem globaliziranoga svijeta danas su svjesni kako su inovativni Hrvati još u 17. stoljeću Europi i svijetu podarili taj modni detalj, koji svakog dana oko vrata stavlja više od 700 milijuna ljudi, nastojeći priskrbiti percepciju elegancije, poslovnosti i uljudenosti. Za priznavanje te povijesne istine možda su najzaslužniji - stroga britanska enciklopedija *Britannica*, koja je cijelome svijetu dala do znanja kako su Hrvati autori kravate te zagrebački poduzetnik i kreativac Marijan Bušić, utemeljitelj brenda *Croata*, koji je godinama svijet educirao o podrijetlu kravate i ulozu Hrvata u Tridesetogodišnjem ratu (1618. – 1648.).

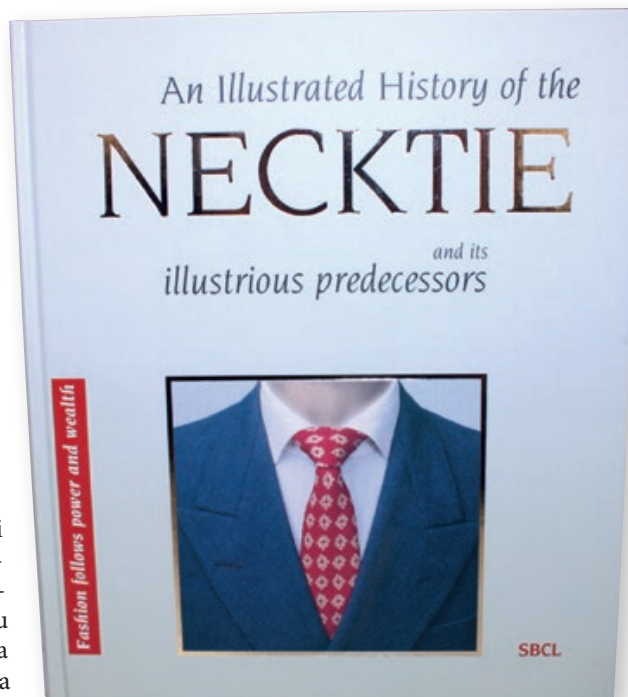
OKO VRATA HRVATSKIH VOJNIKA

Naime, tada je francuskome kralju Luju XIV. za oko zapela marama oko vrata tih hrabrih vojnika. Fasciniran tim hrvatskim stilom, vrlo brzo ju je uveo na dvor kao novi modni izričaj. "Nakon što

su Hrvati svijetu darovali ovaj proizvod, Francuzi su se pobrinuli za marketing i promociju, pri čemu su Španjolci i Nizozemci odradili bitan pionirski dio posla. Englezima je uspjelo podići kravatu na razinu kulta. Amerikanci su unaprijedili kravatu u tehničkom smislu, a Talijani su kravati pridali obilježje umjetničkoga objekta i time joj podarili novu kvalitetu... Potkraj 20. stoljeća i Njemačka je na zanimljiv način pridonijela kulturi kravate: u europskome financijskom središtu u Frankfurtu u čast kravati po-

dignuli su brončanu skulpturu visoku nekoliko metara... – piše gradišćanski Hrvat Stefan Bencak u sjajnoj knjizi *Ilustrirana povijest kravate i njezinih prethodnica*, također jedan od velikih promotora kravate, njezina hrvatskog podrijetla i uloge u modnome i poslovnome životu.

Bencak je istaknuti austrijski gospodarstvenik, utemeljitelj uspješne informatičke tvrtke "S. B. Computer Leasing GmbH", poznatiji po izrazitoj društvenoj odgovornosti, i veliki kolekcionar umjetnina. A ta sjajna knjiga koja je, uz njemački jezik, već prevedena na engleski, francuski, hrvatski, talijanski i španjolski, rezultat je dugogodišnjih istraživanja povijesti kravate te prikupljanja umjetničkih djela posvećenih

Stefan Bencak je gradišćanski Hrvat, istaknuti austrijski gospodarstvenik i veliki kolekcionar umjetnina, utemeljitelj uspješne informatičke tvrtke "S. B. Computer Leasing".

tome modnome i kulturnome simbolu. U knjizi se kravata predstavlja kao vječita inspiracija umjetnika, ali i važan proizvod suvremene mode budući da se – prema procjeni autora – godišnji promet od prodaje kravata diljem svijeta kreće oko 20 milijardi eura.

LUJ XIV. POČEO NOSITI KRAVATU

Knjiga nas podsjeća kako su se godine 2000. navršile 333 godine otkako je francuski kralj Luj XIV., poznat kao Kralj-Sunce, počeo nositi kravatu. Budući da je Francuska u to doba bila vodeća politička sila u Europi, nije dugo trebalo čekati da taj trend prihvati najprije ostatak Europe, a zatim i ostatak civiliziranoga svijeta. Monografija slijedi razvojni put kravate od njezinih prapočetaka, koje autor pronalazi još na figurama od terakote prvoga kineskog cara iz 3. stoljeća prije Krista (međutim, pune dvije tisuće godina ta kineska kravata ostala je zakonita, bez kontinuiteta nošenja, da bi se ponovno vratila u kinesku kulturu tek iz Europe 1911.) te na Trajanovu stupu u Rimu, koji prikazuje scenu iz Dačkoga rata (101. - 106. godine). Naime, ondje su prikazani vojnici s kravatama, ali ta vrsta vratnog poveska nikada nije ušla u rimsku službenu mušku modu pa se

pretpostavlja da su prikazani vojnici bili stranci. Prema tome, svijet iskustvo današnje kravate vuče od Hrvata koji su je pronijeli Europom u 17. stoljeću. Važno je napomenuti kako je *Akademija Cravatica* otkrila kako je kravata prvi put naslikana oko vrata nekog velikana na jednome službenom portretu nepoznatijega dubrovačkog pjesnika Ivana Gundulića (1589. – 1638.) pa se može pretpostaviti kako je kravata na području Hrvatske bila u uporabi daleko prije Tridesetogodišnjega rata.

MNOŠTVO NEPOZNATIH ČINJENICA

Knjiga ispisuje neke od najzanimljivijih stranica povijesti kravate, s mnoštvom nepoznatih činjenica i povijesnih konteksta u kojima se razvijala na europskome kontinentu. Tako doznajemo kako su izgledale kravate tijekom stoljeća, od čega su izrađivane, tko ih je nosio i u kojim prigodama. Osobito je važan naglasak na povezanosti tadašnjih moćnika i modnog izričaja budući da je i geslo knjige "Moda slijedi put moći i bogatstva". Monografija donosi jedan od najcjelovitijih i najatraktivnijih vizualnih prikaza nastanka i razvoja kravate tijekom povijesti, oslanjajući se na neka od najljepših djela europske likovne umjetnosti. Zapravo taj prikaz poznatih i manje poznatih europskih velikana posebno je bogatstvo knjige, kao i niz ilustracija umjetničkih djela inspiriranih kravatom. A još je atraktivnija informacija da se najveći dio prikazanih

Monografija donosi jedan od najcjelovitijih i najatraktivnijih vizualnih prikaza nastanka i razvoja kravate tijekom povijesti, oslanjajući se na neka od najljepših djela europske likovne umjetnosti.

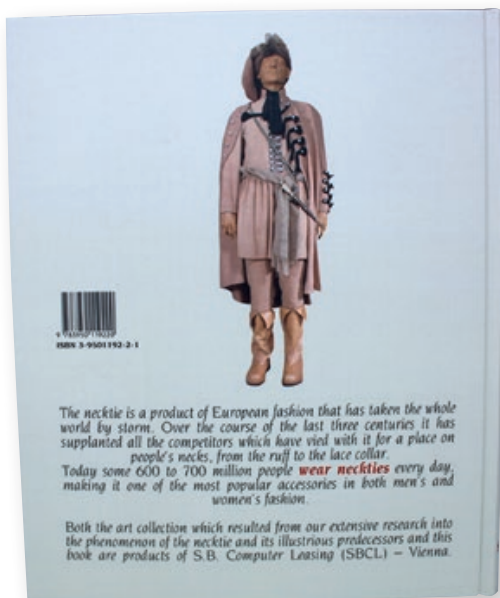
djela nalazi u kolekciji gospodina Bencaka, što je pak priča za sebe.

U toj iznimnoj kolekciji, koju bi rado imali mnogi svjetski muzeji, baš kao i u monografiji, posebno mjesto pripada kolekciji kravata vojvode od Windsora, kupljenih na javnoj dražbi u New Yorku 1998., kad je Bencak nadlicitirao i jedan poznati londonski muzej. Općepoznata je priča kako se kralj Velike Britanije Eduard VIII. (1894. – 1972.) odrekao engleskog prijestolja iz ljubavi prema gospođi Wallis Simpson i uzeo titulu vojvode od Windsora. Međutim, danas je manje poznato kako je za života bio jedna od modnih ikona i predvodnik trendova u odijevanju, posebice u pogledu nošenja kravate. Zato je po njemu prozvan i tzv. "windsorski čvor" (iako ga je zapravo počeo vezivati još njegov otac kralj George V.), kojim se i danas veže većina kravata, uči nas monografija.

TOLIKO MOĆNA U ODIJEVANJU

Zašto je kravata postala toliko moćna u odijevanju da je zasjenila i odijelo, i košulju, i cipele? – pita se autor te navo-

di i neke od mogućih odgovora. Jedan od prihvatljivijih je onaj umjetnika iz Barcelone koji je napisao: "Svi muškarci nose slične uniforme, pa čak i kad rade u uredima. Jedini slobodan prostor za razum i dušu im je kravata koja im pomaže kako bi sačuvali svoju individualnost." Oscar Wilde davno je rekao kako je dobro zavezana kravata prvi ozbiljan korak u životu muškarca. A možda je još bolje objašnjenje dao slavni de Balzac – "La Cravate, c'est l'homme!"

Kravata, kao svojevrsni "joint venture" europskog obilježja, odnosno modni detalj koji je inspirirao i stoljećima intrigirao cijeli svijet, postavši puno više od simbola, postao je i inspiracija jednome uspješnom Austrijancu hrvatskog podrijetla da napravi sjajan pisani spomenik kravati te njoj i njezinim prethodnicama posveti i vlastitu zbirku umjetnika. Golem je to uspjeh i baština za budućnost. A knjiga "Ilustrirana povijest kravate i njezinih prethodnica" zrcalo je toga velebnog projekta, trajni podsjetnik na našu bogatu baštinu te savršen poklon za Hrvate diljem svijeta i njihove prijatelje, kako bi nas još bolje upoznali u pravom svjetlu i kako bismo mi sami više cijenili vlastite doprinose svijetu. ■

ENG Burgenland Croat Stefan Bencak's monograph offers one of the most complete and attractive visual presentations of the emergence and development of the cravat, featuring some of the greatest works of European visual art.

Razgovarao: **Slavko Šimunović**

Foto: **Hrvoje Salopek**

Tajnica Programsko-organizacijskog odbora 2. hrvatskoga iseljeničkog kongresa je Tanja Trošelj Miočević, koja već marljivo radi na organizacijskim pripremama za taj značajni iseljenički skup.

Gospođu Trošelj Miočević, možete li u kratkim crtama našim čitateljima prenijeti kako teku pripreme za predstojeći Kongres.

- Ideja je bila nastaviti tamo gdje je 1. hrvatski iseljenički kongres završio. Krenuli smo bez novca, s velikom voljom, i do danas smo uspjeli puno toga odraditi, mogu to reći sa zadovoljstvom. Jako me veseli i daje mi posebnu snagu kad vidim koliko strasti, volje, elana, nesebičnosti i odlučnosti u radu ima u većine članova organizacijskog odbora i sve s ciljem kako bi Kongres uspio. Za mene osobno cijeli ovaj projekt je novo životno iskustvo. Upoznala sam puno novih ljudi. Velik broj njih su hrvatski iseljenici, zaljubljeni u Hrvatsku, zatim znanstvenici kojima je tema iseljeničtva vrlo bliska, pa ljudi koji su radili u diplomaciji i razvili jake veze s hrvatskim iseljeni-

cima po cijelome svijetu. Ove godine pokrovitelj 2. hrvatskoga iseljeničkog kongresa je grad Šibenik. Do sada se prijavilo 58 sudionika iz čitavoga svijeta. Istaknula bih da će na gospodarskome forumu, koji će se održati prvi dan, sudjelovati najmanje pet stranih veleposlanika. Uglavnom, čeka nas još puno posla.

Što možete reći o popratnome neslužbenom programu Kongresa?

- Uza zahtjevnju organizaciju u službenome dijelu programa, nastojimo učiniti zanimljivim i onaj dio vremena kad će naši gosti i sudionici Kongresa biti slobodni pa smo za prvu večer organizirali koncert Nenada Bacha iz New Yorka i njegovih gostiju, drugu večer na tvrđavi svetoga Mihovila održat će se opera *Ero s onoga svijeta* u izvedbi splitskoga HNK. Treći dan organiziramo izlete pa tako nakon mise u katedrali sv. Jakova idemo na cjelodnevni izlet, a krećemo od NP Krka, Skradinskoga buka, Virovca, Roškoga slapa, gdje ćemo i ručati, obići pršutanu i vinski podrum (domaćinstvo Skelin u Miljevcima), a završit ćemo u Pakovu Selu (*Etnoland Dalmati*). Planiram pozvati nekoliko klupa iz inozemstva koje bi na različ-

Organizacijske pripreme Kongresa su u punom jeku

"Čeka nas još puno posla"

"Do sada se prijavilo 58 sudionika iz čitavog svijeta. Istaknula bih da će na gospodarskome forumu, koji će se održati prvi dan, sudjelovati najmanje pet stranih veleposlanika"

tim lokacijama u gradu održale nastupe i time dale svoj doprinos Kongresu i kulturnom ljetu u Šibeniku.

Imajući u vidu da osobno nikada niste bili iseljenica, zašto ste prihvatili funkciju tajnice 2. hrvatskoga iseljeničkog kongresa?

- Kao članica humanitarne udruge *Susjed susjedu pomaže* upoznala sam dr. Marina Soptu, predsjednika Programsko-organizacijskog odbora Kongresa, koji je tada radio u Centru za kulturu i informacije Maksimir, gdje udruga ima sjedište. Zajedno s gospođom Anom Poklepović Škrmeta, koja je bila član Organizacijskog odbora na I. hrvatskome iseljeničkom kongresu, organizirali smo uspješno humanitarni koncert za Udrugu invalida *Expeditus*. Ana mi je sada velika potpora i savjetnik u organizaciji 2. hrvatskoga iseljeničkog kongresa. Zatim sam s dr. Soptom uspješno organizirala međunarodni okrugli stol na temu migracije i integracije povratnika u Hrvatsku i na Kosovo. Službeni organizatori bili su Hrvatska matica iseljenika i Svjetska banka iz Washingtona. Za mene je rad na organizaciji međunarodnoga okruglog stola veliko iskustvo. Danas ga primjenjujem u radu u organizaciji našeg Kongresa. Ono što mi je posebno bilo zanimljivo, slušajući izlaganja znanstvenika na temu povratka naših ljudi u Hrvatsku, je to što sam počela bolje upoznavati svijet hrvatskih

Nastojimo učiniti zanimljivim i onaj dio vremena kad će naši gosti i sudionici Kongresa biti slobodni pa smo za prvu večer organizirali koncert Nenada Bacha iz New Yorka i njegovih gostiju.

Tanja Trošelj Miočević

iseljenika i njihovu borbu, posebno onu za očuvanjem hrvatskoga nacionalnog identiteta u svijetu. Na ovome međunarodnome okruglom stolu upoznala sam dr. Čizmića, dr. Natashu Levak, dr. Katicu Ivandu Jurčević, Caroline Hornstein Tomić i druge. Iako u obitelji imam iseljenike i znam za njihovu vječnu želju za povratkom, možda je najveći razlog zašto sam prihvatila ovaj posao u organizaciji 2. hrvatskoga iseljeničkog kongresa moj sin, koji već drugu godinu studira na Kalifornijskom sveučilištu i zapravo

me to najviše navelo da na drukčiji način gledam na život iseljenika.

Imate li poruku za naše čitatelje vezano uz predstojeći Kongres?

- Voljela bih da za početak posjete našu WEB stanicu i tako dobiju uvid u ono što radimo. Oni koji mogu i žele sudjelovati na Kongresu, trebaju se što prije prijaviti i uvjeravamo ih da će imati nezaboravan doživljaj i susret s domovinom i kraljevskim gradom Šibenikom. ■

ENG We spoke with Tanja Trošelj Miočević, secretary of the programme organisational committee of the 2nd Croatian Emigrant Congress, already working diligently on the organisational preparations for this significant gathering of representatives from Croatian emigrant communities.

Lijepi gradić bogate tradicije

Vitalnost privatnog poduzetništva pokazana je i posljednjih četvrt stoljeća u samostalnoj Hrvatskoj kada se Samobor vrlo lako adaptirao u novim tržišnim uvjetima privređivanja širokog spektra

Gradna protječe kroz staru gradsku jezgru

Piše: **Zvonko Ranogajec**
Foto: **Z. Ranogajec; arhiva HMI-ja**

Samobor je grad u Zagrebačkoj županiji smješten na istočnim obroncima Samoborskoga gorja na rječici Gradni gdje ona iz planinskog zaleđa s dvama pritocima, Rudarskom i Lipovačkom Gradnom, prelazi u savsku nizinu. Područje lokalne samouprave grada Samobora sastoji se od čak 78 naselja, a ima površinu od 250 četvornih kilometara sa značajnim reljefnim denivelacijama. Središnje naselje Samobor leži na 158 metara nadmorske visine, najniže je naselje Medsave na 127 m.n.v., a najviše je naselje Dragonoš na 742 metra n.v. Samobor je udaljen od Zagreba 20 km u smjeru zapada, dok je slovenska granica od Samobora udaljena samo 4 km u smjeru sjevera. Samobor graniči s devet lokalnih samouprava, četiri grada i pet općina. Na JZ su općine Žumberak i Krašić, na jugu Klinča Sela, na istoku Stupnik i

sjeveru Brdovec. Od gradova na jugu je Jastrebarsko, na istoku Zagreb i Sv. Nedelja i na SI Zaprešić.

ŽUMBERAČKO I SAMOBORSKO GORJE

Najveći dio područja lokalne samouprave grada Samobora u središnjem i zapadnom dijelu čini planinski prostor Žumberačkoga i Samoborskoga gorja koje u najvećoj mjeri čini Park prirode Žumberak - Samoborsko gorje. Riječ je o najvišemu reljefnom prostoru nizin-ske Hrvatske, sastavljenom pretežno od vapnenačkih i dolomitnih stijena te prekrivenom šumskom i livadnom vegetacijom. Prostor obiluje mnogobrojnim spiljama, ponornicama i drugim krškim oblicima, dok u vegetacijskome pokrovu dominiraju mnogobrojni endemi. Granicu višega Žumberačkog i nižega Samoborskoga gorja čini dolina rječice Bregane, a najviši vrh Samobora je brdo Ravnice kraj naselja Novo Selo Žumberačko, visok 860 metara nadmorske visine. Klima je u zapadnome dijelu oš-

trija s planinskim obilježjima, dok je u nižim naseljima, pa tako i u samome Samoboru, umjereno kontinentalna. Srednja temperatura srpnja je 21 stupanj, a siječnja 9 stupnjeva, dok je količina padalina nešto viša od 1.000 mm. Upravo malo svježija klima u odnosu na obližnji Zagreb, kao i obronci Samoborskoga gorja sa skijaškim stazama bili su presudni da se Samobor rano razvio kao značajna turistička destinacija i izletišta za zagrebačku aglomeraciju.

Prometni položaj u blizini križanja cestovnih smjerova zapad-istok i jug-sjever na kontaktu subalpske, panonske i dinarske regije u znatnoj su mjeri pomogli afirmaciji Samobora u posljednjem stoljeću kao značajnoga obrtničkog, industrijskog i turističkog središta.

Pisana povijest ovoga grada počinje 1242. godine kada dobiva od kralja Bele IV. status slobodnoga kraljevskog trgovišta, dok češki kralj Otokar Pšemislavić gradi utvrdu izvan grada 1270. godine. Od 15. stoljeća samoborska utvrda mijenja stalno vlasnike, od grofova Celjskih,

Crkve sv. Anastazije i franjevački samostan

preko Ungnadija, Erdodyja pa do Auer-spergija, dok konačno utvrdu 1902. godine kupuje općina Samobor.

TRGOVAČKO I OBRTNIČKO SREDIŠTE

Grad se rano razvio u trgovačko i obrtničko središte čijem napretku je pomoglo i rudarstvo u susjednom naselju Rude gdje se od 16. stoljeća vadila željezna i bakrena rudača. Uz to, od 1839. godine razvila se i manufaktura stakla. Snažnijem razvoju turizma pomogla je gradnja hotela već 1810. godine, Šmidhenovih sumpornih toplica 1864. godine, hidro-

Trg kralja Tomislava

Samoborski stari grad

Šetnica uz Gradnu

patskog kupališta 1889. godine, tako da se Samobor relativno rano prometnuo u jedno od glavnih turističkih središta središnje Hrvatske krajem 19. stoljeća.

Ipak, temeljna gospodarska djelatnost grada u novijoj povijesti je obrtništvo, po čemu je Samobor bio poznat u svim prethodnim političkim sustavima kao središte obrtništva cijele šire regije. Vitalnost privatnog poduzetništva pokazana je i posljednjih četvrt stoljeća u samostalnoj Hrvatskoj kada se Samobor vrlo lako adaptirao u novim tržišnim uvjetima privređivanja širokoga spektra. Obrtništvo i industrijska proizvodnja pronašla je optimalne tehnološke oblike privređivanja za opstanak na domaćem i inozemnom tržištu, a prema rezultatima poslovanja Samobor je u samom vrhu po broju obrta i industrijskih postrojenja prema broju stanovnika, po čemu spada među pet najuspješnijih centara u Hrvatskoj. U Samoboru, naime, djeluje više od tisuću malih i srednjih obrta. Dijapazon gospodarske proizvodnje

vrlo je širok, a posebnu pozornost zauzimaju stari tradicijski obrti kao što su umjetnička obrada kristala, medicarstvo i litarstvo, umjetnička bravarija, slaganje keramičkih peći, remenarstvo i tapetarstvo, proizvodnja tradicionalnih mesnih prerađevina, suvenira i tradicijskoga nakita, proizvoda od lana te posebno proizvodnja poznatih samoborskih kremšnita.

SAMOBORSKI FAŠNIK

Turizam je još od 19. stoljeća gospodarska grana na kojoj Samobor bilježi svoj razvoj. U Samoboru odnosno Radama pa po Samoborskom gorju 1875. godine organiziran je prvi planinarski izlet u Hrvatskoj. U vremenu poklada Samoborski fašnik jedan je od najuglednijih u kontinentalnome dijelu Hrvatske i jedini koji konkurira karnevalskim središti-

ma na Kvarneru, pa sve do salamijada, kestenijada, Martinja te do Dana rudarske greblje. Od kulturno-povijesne baštine u gradu se ističe gradska vijećnica iz 1826. godine, više kuća, crkve sv. Anastazije i sv. Miholja iz 17. stoljeća te crkva Uznesenja BDM i franjevački samostan iz 18. stoljeća.

Samobor je tijekom svoje povijesti dao niz poznatih i zaslužnih pojedinaца kao što su skladatelj Ferdo Livadić, svećenik fra Zvezdan Linić, slikar Nikola Reiser, TV-voditelji Oliver Mlakar i Mislav Togonal, skijašica Nika Fleiss, fizičar Vladimir Paar.

Područje grada Samobora imalo je po posljednjem popisu 2011. godine 37.633 stanovnika, a središnje naselje Samobor 15.956 stanovnika. Veća naselja još su Bregana s 2.440 stanovnika, Rakov Potok s 1.134 i Rude s 1.131 stanovnikom. ■

ENG Samobor is nestled on the eastern slopes of the Samobor highlands, part of the broader Žumberak highlands, where the Gradna River flows into the Sava River plain. Samobor has a population of 37,500, of which 16 thousand live in the town core.

Cjeloživotni pjesnički opus hrvatskoga dušobrižnika

Fra Jakov Rafael Romić rođen je 1939. godine u Rakitnu (Hercegovina). Niže i srednje školovanje završio je u Dubrovniku, Zadru i Pazinu, a filozofsko-teološki studij u Pazinu, Zadru i Zagrebu

Tekst: Uredništvo

Hrvatska matica iseljenika – Podružnica Dubrovnik priredila je predstavljanje nove knjige fra Jakova Rafaela Romića, franjevačkoga redovnika i svećenika koji je veliki dio svojega radnog vijeka proveo s Hrvatima u SAD-u i Njemačkoj, a od povratka u domovinu 2009. godine živi u samostanu Male braće u Dubrovniku.

Fra Jakov Rafael Romić autor je desetak zbirki pjesama i kratkih priča, a ova posljednja, nazvana "Post scriptum", svojevrsni je nastavak prošlogodišnje opsežne knjige "Otđenje banovina slobode" koja je trebala sabrati cjeloživotni pjesnički opus. Tu je knjigu također predstavila dubrovačka podružnica Hrvatske matice iseljenika. Sreća je htjela da je sestra fra Rafaela čuvala njegove pjesme iz djetinjstva koje nisu nigdje objavljene pa je želja autora bila, radi ljubavi prema sestri, objediniti ih u novu knjigu. Njoj je pridodao i nekoliko najnovijih poetskih zapisa, među kojima se duhovitošću, slojevitostu i simbolikom ističe ona koju je napisao u povodu pedesete obljetnice misništva, naslovljena "Fra Pio i ja umorni od časti oltara".

Uz samog autora, knjigu su predstavili gvardijan samostana Male braće fra Veselko Grubišić, dr. sc. Ante Šoljić i povjesničar umjetnosti Marin Ivanović. Program predstavljanja vodila je Maja Mozara, a za glazbeni dio večeri pobrinuo se gitarist Tomislav Žerovnik.

Fra Jakov Rafael Romić rođen je 1939. godine u Rakitnu (Hercegovina). Niže i srednje školovanje završio je u Dubrovniku, Zadru i Pazinu, a filozofsko-teološki studij u Pazinu, Zadru i Zagrebu, gdje je apsolvirao licencijatom 1966. godine. Kao član Franjevačke provincije sv. Jeronima u Zadru, za svećenika je zaređen 1964. godine. Studij filozofije na sveučilištu

Predstavljajući knjige "Post scriptum" fra Jakova Rafaela Romića

Antonianum u Rimu završio je 1970. godine, postigavši akademski stupanj doktora filozofije.

Nakon završenog studija, do 1975. godine fra Rafael predavao je na Franjevačkoj filozofiji u Dubrovniku, na Institutu za teološku kulturu laika u Zagrebu i na Filozofskome fakultetu sveučilišta Antonianum u Rimu. Od 1975. godine, pola godine vodio je hrvatski televizijski program u New Yorku, a hrvatski vjerski radio do 1980. godine. Od 1980. do 2009. bio je župnik župe Sankt Kilian u Wiesbadenu (Njemačka).

Fra Rafael sudjelovao je u dijalogu kršćana i marksista suradnjom u časopisima: *Svesci*, *Jukić*, *Crkva u svijetu*, *Journal of Ecumenical Studies* i dr. Objavio je više knjiga: "De dialogo inter marxistas et christianos", Vicenza 1972.; "Personalistička etika", Zagreb 1973.; "U vremenu s Kristom", Zagreb 1991.; "Gedanken zur Freiheit" ("Misli o slobodi"), Wiesbaden 1985. Ove tri knjige izašle su u svesku "Koraci prema slobodi", Zagreb 1994. Napisao je i dvije zbirke propovijedi na njemačkome jeziku pod naslovom "In der nun folgenden Minuten" ("U sljedećim minutama").

Do sada je objavio devet zbirki pjesama na hrvatskome jeziku pod istim naslovom "Otđenje banovina slobode", Split - Duvno 1980.; Zagreb 1997., 2003., 2008., 2010., 2011., 2012. i 2013. te zbirku pjesama pod naslovom "S Franjom Asiškim već osam stoljeća", Zagreb 2012. Na njemačkome jeziku objavio je dvije zbirke: "Libertas", Wiesbaden 1990. i 1992. i "Entfremdung das Reich der Freiheit" (Otđenje banovina slobode), Zagreb 2004. i 2009. ■

Publika u samostanu Male braće u Dubrovniku

ENG The Dubrovnik branch office of the Croatian Heritage Foundation hosted the presentation of a new book by Friar Jakov Rafael Romić, a Franciscan monk and priest that has spent much of his career with the Croats of the USA and Germany.

Od 1951. izlazi mjesečnik Hrvatske matice iseljenika

MATIČIN VREMEPLOV

Pronašli smo u Matici za mjesec **siječanj** i **veljaču** godine...

Priprema: **Hrvoje Salopek**

1951—1961

Na samu 10-godišnjicu svoga rada, 12. veljače o. g., Matica iseljenika Hrvatske u Zagrebu održava glavnu godišnju skupštinu. Njome će naše društvo ne samo obilježiti tu godišnjicu (1951—1961), nego i razmotriti rezultate svoga dosadašnjeg rada, posebno u dvogodišnjem razdoblju od posljednje

1961.

Matica iseljenika Hrvatske obilježila je početkom godine svoju prvu veliku obljetnicu – desetogodišnji jubilej. Tim povodom u Zagrebu je održana glavna godišnja skupština. "Zahvalni smo tisućama naših suradnika, pretplatnika i čitalaca, svim našim prijateljima iz iseljeničtva, bez čijeg bi razumijevanja i podrške i naša nastojanja bila uzaludna", piše Matica.

S PUTA PO NJEMAČKOJ **1970.**

"Naši građani zaposleni u evropskim zemljama vole slušati naše pjevače na radiju, ali neposredno prisustvovati jednoj priredbi za njih je izvanredan doživljaj. Zbog toga nismo bili iznenađeni kad nas je navečer dočekalo preko 1500 naših građana u velikoj dvorani Bürger Braukeller u samom centru Münchena", piše Matica u povodu gostovanja pjevača i glazbenika predvođenih Vicom Vukovim u glavnome gradu Bavarske.

Umro kardinal dr Franjo Šeper

1982.

"U Rimu je nakon kraće bolesti umro bivši zagrebački nadbiskup, kardinal dr. Franjo Šeper (76), treći po rangu čovjek Rimske kurije i nesumnjivo najugledniji prelat hrvatskog katolicizma", naglašava u uvodu nekrologa Matica i napominje kako je kardinal Šeper bio i prefekt Kongregacije za nauk vjere – najvažnije kongregacije u Rimskoj kuriji.

Dagnje na buzaru

Naša mediteranska kuhinja po tradiciji je vrlo jednostavna i baš zato cijenjena od domaćih i stranaca. Dagnje na buzaru odličan su primjer takvoga nezahtjevnog i brzog, a vrlo ukusnog jela koje za pripremu treba samo nekoliko osnovnih sastojaka. Popis sastojaka ovisit će o obliku buzare koju pripremate – bijelu ili crvenu. Prije nego što se upustite u pripremu dagnji na buzaru, važno je odabrati svježije školjke. Prepoznat ćete ih po tome što su čvrsto zatvorene ili se na kuckanje prstom zatvaraju. Nemojte koristiti ni one školjke s napuknutim ljušturama, a preostale dobro očistite.

Sastojci za 4 osobe:

1,5 kg dagnji
1,5 dcl maslinova ulja
4 režnja češnjaka

2 žlice krušnih mrvica
4 žlice nasjeckanog peršina
2 dcl bijelog vina
crni mljeveni papar.

Vrijeme pripreme:

30 min

Za buzaru od 1,5 kg dagnji (za 4 osobe) bit će vam još potrebno: 1,5 dcl maslinova ulja, 4 režnja češnjaka, 4 žlice nasjeckanih listića peršina i 2 dcl bijelog vina te, po želji, 2 žlice krušnih mrvica i malo papra.

Za početak, dno duboke tave ili lonca prekrijte maslinovim uljem i zagrijte ga na malo jačoj vatri. Dodajte sjeckani češnjak i kratko ga pirjajte. Kada osjetite da je češnjak počeo otpuštati miris, dodajte usitnjene listiće peršina pa dagnje. Dagnje će brzo početi otpuštati vlastite sokove u kojima će se kuhati. Sljedećih 5-10 minuta pirjajte ih poklopljene, miješajući samo povremeno.

Školjke bi nakon toga većinom trebale biti otvorene i tada je vrijeme da ih oplemenite bijelim vinom. Povremeno miješajući, pirjajte ih daljnjih pet minuta kako bi se do kraja skuhalo, a alkohol iz vina ispario. Po želji, nakon dodatka vina možete im dodati i malo papra, ali i krušne mrvice ako želite gušći umak. Sol nećete trebati dodavati budući da su dagnje i tekućina koju otpuste dovoljno slani sami po sebi.

Za crvenu buzaru potrebna je rajčica. U ovom slučaju prvo propirjajte 1 luk, a tek kasnije dodajte češnjak i peršin. Nakon toga dodajte kockice svježih rajčica ili iz konzerve, a zatim dagnje.

Dagnje koje se nakon 15 minuta kuhanja nisu otvorile, najčešće nisu pogodne za konzumaciju. Ostale poslužite tople, a prije serviranja možete ih pokapati limunovim sokom.

Dagnje na buzaru najčešće se poslužuju s kruhom. Kruh je tradicionalan dodatak ovome jelu jer je njime lako "pokupiti" sav umak koji u buzari prati školjke. No, osim kruha, možete ih poslužiti i uz palentu ili tjesteninu.

Razgovarala: **Naida Šehović**

Na bečkome Festivalu hrvatske glazbe, održanom potkraj prošle godine, nastupila je i rumunjska Hrvatica Christiana Uikiza, svjetski poznata jazz i soul glazbenica, kantautorica s bečkom adresom koja je ujedno i austrijska 'Veleposlanica integracije'. Christiana je u sklopu nastupa na Festivalu pripremila specijalni "program za integraciju" - ona je hrvatskim tradicionalnim pjesmama triju država (iz Hrvatske, austrijskoga Gradišća i Rumunjske, gdje je kao pripadnica tamošnje hrvatske manjine odrasla) udahnila soul. Dovoljan je to razlog da Christianu zamolimo za razgovor.

Rođeni ste u rumunjskome gradu Rešici (rum. Reșița). Možete li reći nešto više o Vašoj obitelji, Vašem podrijetlu?

- Pitam se biramo li išta u svom životu (pa čak i svoje roditelje, kako neki tvrde) ili nam se stvari događaju jer su unaprijed zacrtane... to je veliko pitanje. Ako konzekventno pratimo spomenutu teoriju, mogu samo sama sebi čestitati. Izabrala sam točno roditelje kakve sam trebala za svoj razvoj. To su roditelji koji su potekli iz konzervativne sre-

Christiana Uikiza

"Bila je to odlična godina"

"Počelo je kad je teta u vrtiću čula da stalno smišljam nove pjesmice i primijetila da iritirano gledam drugu djecu kada pjevaju falš. Ona je roditeljima sugerirala da me obvezno upišu u glazbenu školu"

Hrvatska manjina u Rumunjskoj

Hrvati su se doseljavali u Rumunjsku u više valova, počevši od XIV. stoljeća. Dijelimo ih u tri skupine od kojih je najveća koja živi južno od Temišvara, u Karaš-severinskoj županiji (glavni grad Rešica), u dvjema općinama - Lupak i Karaševo. Nazivamo ih karaševski Hrvati, Krašovani ili Karaševci. Oni predstavljaju najstariju hrvatsku manjinu te jezično i etnografski najbolje očuvanu. Narječje karaševskih Hrvata ubraja se u red vrlo rijetkih štokavskih narječja. Do danas su sačuvali svoj izvorni identitet zahvaljujući visokom stupnju svijesti o podrijetlu s jedne strane te infrastrukturnoj izoliranosti tih sela s druge strane. Najviše pripadnika hrvatske etničke manjine u Rumunjskoj živi u seoskim zajednicama kao ratari i stočari. Materinski jezik (karaševsko narječje) prisutan je na ulici i funkcionira kao jezik svakidašnje komunikacije. U Rumunjskoj živi 6.000 do 7.000 pripadnika hrvatske nacionalne manjine.

dine hrvatske manjine u Rumunjskoj, koji su se preselili iz Karaševa (jedno od sedam tamošnjih hrvatskih sela) u Rešicu, grad od 120.000 stanovnika u kojem sam rođena i odrasla i potpuno sami, sa svojim snagama i međusobnom potporom, uspjeli završiti fakultete, a to je bila velika iznimka u toj sredini. Govorimo o sredini u kojoj je moja mama već u sedmome razredu osnovne škole bila jedina cura u razredu, svi ostali su bili dečki. A od svih sedam tisuća Hrvata, koliko ih živi u Rumunjskoj, bilo je možda dvadesetero s visokom spremom. Životni standard i prioriteti jednostav-

no nisu bili pogodni za takvo što u toj generaciji. To se znatno promijenilo sad, a jedna od ključnih uloga u tome je bio rad moje mame u školi i formiranje novih, kvalitetnih i intelektualno ambicioznih generacija. Učenje je tijekom našeg djetinjstva bio apsolutni prioritet, a iste vrijednosti naobrazbe i integriteta prenosila je i u formiranju druge djece. Moj brat i ja imali smo privilegiju odrasti uz roditelje koji se beskrajno poštuju i nikad nisu dizali ton jedan na drugog. Danas su jako ponosni na nas, na mene i na mog brata, koji je studirao i specijalizirao medicinu u Zagrebu i koji

im je darovao jako slatkog unuka, kojeg svi obožavamo.

Koji su Vaši glazbeni počeci, kako je zapravo sve počelo?

- Počelo je kad je teta u vrtiću čula da stalno smišljam nove pjesmice i primijetila da iritirano gledam drugu djecu kako pjevaju falš. Ona je roditeljima sugerirala da me obvezno upišu u glazbenu školu, što se uskoro i dogodilo. Počela sam s klasičnom glazbom, svirala sam osam godina violinu, kasnije klavir, a s 14 sam prestala pohađati glazbenu školu i krenula na Pedagošku gimnaziju u Temišvaru, gdje sam počela autodidaktički svirati i pratiti se s gitarom. Počela sam dosta rano i s pisanjem vlastitih pjesama, ali tek u srednjoj sam ih počela izvoditi javno. U osnovnoj školi pjevala sam u najpoznatijem dječjem zboru kao solistica, išli smo na turneje i na međunarodna natjecanja u Italiju i Au-

Na glazbenome planu radim još od vremena vrtića, a na osobnome razvitku, svjesno, još od vremena srednje škole. Jedna od najvažnijih prekretnica u osobnome razvitku bilo je pohađanje tečaja autogenog treninga kod dr. Škarice u Zagrebu.

Za vrijeme srednje škole počela sam sve češće nastupati kao kantautorica, na raznim natjecanjima i priredbama, a jedan od najvažnijih nastupa bio je u temišvarskoj Operi, to je prenijela i nacionalna televizija, a bio je to veliki događaj tada za mene jer tako je sve počelo.

striju. Za vrijeme srednje škole počela sam sve češće nastupati kao kantautorica, na raznim natjecanjima i priredbama, a jedan od najvažnijih nastupa bio je u temišvarskoj Operi, to je prenijela i nacionalna televizija, a bio je to veliki događaj tada za mene jer tako je sve počelo.

U čemu je poveznica između Hrvatske, Gradišća i Rumunjske? Dolazite li često u Hrvatsku?

- U Hrvatskoj žive od kraja devedesetih moji roditelji i moj brat s obitelji, koji je došao prvi, još početkom devedesetih, na faks. Prilično često ovamo dolazim. Ja sam živjela i studirala nekoliko godina u Zagrebu, stvarala divna prijateljstva i stekla važna životna i glazbena iskustva. Austrijsko Gradišće je mjesto koje sam upoznala čak prije Hrvatske jer je moja mama bila prva Hrvatica iz Rumunjske koja je 1990. povezala Hrvate iz Rumunjske s onima u Gradišću, a ja sam tako stekla puno dragih prijatelja iz Gradišća već devedesetih, kao klinka. Pjevam već nekoliko godina u gradišćan-

skom bendu Pax pa sam često i u Gradišću. A Rumunjska će mi uvijek ostati u srcu jer je mjesto mog djetinjstva, vežu me za nju uspomene, kao što smo svi vezani za mjesto rođenja i odrastanja. Ljudi su jako srdačni, inteligentni i duhoviti i imam još uvijek jako puno dragih prijatelja tamo s kojima sam u kontaktu. Svaka točka u tom trokutu jednako je važna za mene.

Ostvarujete sjajnu glazbenu karijeru. Kako je došlo do toga velikog uspjeha?

- Do toga je došlo nakon puno godina rada na dva plana: na svome vokalu i svojoj glazbi i na svome osobnom razvitku. Na glazbenome planu radim još od vremena vrtića, a na osobnome razvitku, svjesno, još od vremena srednje škole. Jedna od najvažnijih prekretnica u osobnome razvitku bilo je pohađanje tečaja autogenog treninga kod dr. Škarice u Zagrebu. Sam trening, ali i način na koji je osmišljen njezin tečaj, način na koji ona to vodi, kao i preporučena

literatura promijenili su ključne stvari u mojoj percepciji, u načinu razmišljanja i u načinu mog odlučivanja i djelovanja. To je bila jedna od najboljih investicija u moj mozak. Mogla bih satima pričati o tome, a možda jednog dana i odlučim obrazovati se u tom smislu i početi pomagati i drugima s tom metodom. Važno je imati konkretne ciljeve i vjerovati u sebe i u svoju energiju. Kad to imate, sve što si zacrtate, događa se. Ali se događa tad kad se treba dogoditi, kad ste zreli za to. Važno je ne odustati. Vizualizacija, afirmacije i vjera su ključni. Akcija dolazi kao prirodan slijed spomenutih koraka.

Prepoznali su Vas i poznati glazbenici - Sting, Kevin Mahogany, Tom Jones, Herbie Hancock, David Sanborn, Vinnie Colaiuta, Dominic Miller i mnogobrojni drugi. Tko Vas je prvi prepoznao i s kojim ste se glazbenikom najviše povezali?

- Da, Tomu Jonesu bila sam predgrupa, s Kevinom Mahoganyjem snimila sam duet, Vinnie i David Sanborn svirali su na mome posljednjem albumu, a s Dominicom Millerom sam nastupala kao gošća. Imala sam čast upoznati i Herbie Hancocka i Stinga, ali najstariji prijatelj je Kevin Mahogany, s njim se znam već skoro deset godina i relativno često se čujemo, on je ujedno i prvi koji

Christiana s roditeljima

me prepoznao od spomenutih. Jako sam dobra i s Vinnijem i s Dominicom i veselimo se susretima kad god se vidimo. Upoznala sam i mnoge druge iz najviše lige umjetnika, a od takvih ljudi se može jako puno naučiti i sretna sam što sam ih imala prilike upoznati.

Suradivali ste i s hrvatskim glazbenicima - Gibonnijem, Dragojevićem, kako je to počelo?

- Obje suradnje dogodile su se spontano i razvila se odlična kemija. Gibonni je pjevao u Beču na Hrvatskome balu prije nekoliko godina, a pola sata prije toga došao je organizator i pitao me bih li htjela nastupati s njim. Naravno da sam to htjela, jako volim Gibonnijevu glazbu, a nakon što sam ga upoznala cijenim ga još više i kao čovjeka. A s Oliverom se slično dogodilo, obožavam njegovu muzikalnost i predivnu boju glasa. Volim i njegovu duhovitost, s njim je uvijek pola glazbe, pola smijeha. Bila mi je velika čast pjevati s takvom legendom.

Na poziv Davora Merkaša, umjetničkog ravnatelja Festivala hrvatske glazbe u Beču, zatvorili ste 11. po redu Festival. Nije Vam prvi put da gostujete, kako je ta suradnja krenula?

- Davor Merkaš je pravi anđeo tog festivala i daje posljednji atom svoje snage da bi Festival hrvatske glazbe u Beču bio uspješan i to svake godine. Čestitam mu od srca na uspjehu i odličnom odazivu međunarodne publike jer je glazba najefikasniji 'veleposlanik' svake države. Jako sam ponosna što mi je 2015. godine pripala čast da prvi put održim samostalni koncert (prije sam samo gostovala) i da zatvaram seriju odličnih koncerata, koji obuhvaćaju vrlo široki spektar žanrova, od baroka preko jazza do rocka i popa.

Veleposlanica ste integracije stranaca u Austriji, što to točno znači i koja je Vaša uloga?

- Ta titula se dodjeljuje kao priznanje za uspješan rad u određenome segmen-

tu, a meni su ga dodijelili 2015. godine za kulturu. Hrvatsko veleposlanstvo predlaže ljude, zatim priredi ceremoniju dodjele te počasne titule od austrijskoga Ministarstva vanjskih poslova. Nisam nikad mislila da ću postati veleposlanica, ali nosim s ponosom tu titulu i nekako čak ide uz moj studij političkih znanosti.

Imate li nove projekte u planu?

- Jedan poznati stih kaže 'God laughs about plans', a ja mu uvijek dam puno razloga za smijeh. Imam gomilu profesionalnih planova i ciljeva, a dva od mojih starih ciljeva već su se ostvarili u prvome mjesecu nove godine: ove subote počinjem suradnju s najboljim hrvatskim big bendom Hrvatskim jazz orkestrom, kojim dirigira maestro Sigi Feigl, a svirat će moju stvar 'Mr. Right', koja se vrti već dvije godine i postala je hit na Radio Beču. A drugi jest činjenica da sam potpisala ugovor za nastupe za Staru i Novu godinu 2016./2017. s najboljim rumunjskim big bendom u Sibiu, rumunjskome gradu koji je 2007. bio europska prijestolnica kulture. Te dvije stvari želim već dulje i sad su se ostvarile. U prvoj polovici godine imam u planu završiti sve svoje skladbe za novi album, zatim ponovno naći producenta koji će biti na mojoj glazbenoj valnoj duljini kao što sam takvog našla za prva dva albuma te početi snimati. Planiram ići i u New York ovog proljeća, a u drugoj polovici godine želim snimati još jedan album, a to će biti božićni album. Ove godine želim naći i agenta jer ga do sada nisam imala kako bih se mogla više posvetiti umjetnosti, a manje logistici. Imam još planova za koje je rano da ih iznosim javnosti...sve u svoje vrijeme.

Po čemu ćete pamtit 2015. godinu?

- Pamtit ću je po Euroviziji, koja je bila u Beču, gdje sam održala pet koncerata za akreditirane novinare iz cijeloga svijeta, pamtit ću je i po divnom ljetu, po super nastupima na jazz festivalima u Njemačkoj i Austriji, po novoj tituli veleposlanice i po putovanjima i susretima s dragim ljudima. Bila je to odlična godina. ■

ENG An interview with Romanian Croatian Christiana Uikiza, an international performing artist, jazz and soul singer-songwriter now living in Vienna and serving as an Austrian foreigner integration ambassador.

Prošlu godinu pamtit ću po Euroviziji, koja je bila u Beču, gdje sam održala pet koncerata za akreditirane novinare iz cijeloga svijeta, pamtit ću je i po divnom ljetu, po super nastupima na jazz festivalima u Njemačkoj i Austriji, po novoj tituli veleposlanice i po putovanjima i susretima s dragim ljudima. Bila je to odlična godina.

Život obilježen brigom za sunarodnjake u Bačkoj

Dugogodišnji organizator mnogobrojnih tribina o kulturnom i društvenom položaju vojvođanskih Hrvata, istaknuti skupljač hrvatske narodne baštine iz Bačke, upravo je ušao u 86. godinu života i očito još nije stavio točku na svoj rad

Naco Zelić s priznanjem za životno djelo

Tekst/foto: Naida Šehović

UNacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 26. siječnja iz ciklusa Zbirke inozemne Croatice gost tribine bio je kulturni djelatnik, pravnik i diplomat, bački Hrvat Naco Zelić. Govorio je o svome životu, o društvenome životu Hrvata u Subotici i njihovu kulturnom stvaralaštvu te o povezanosti Grada Subotice i Grada Zagreba. Voditeljica tribine dr. sc. Željka Lovrenčić otvorila je niz pitanja o njegovoj političkoj i diplomatskoj karijeri, književnome

opusu, Hrvatima u Bačkoj, djelovanju u Društvu vojvođanskih i podunavskih Hrvata u Zagrebu, KUD-u Šokadija, Hrvatsko-mađarskom društvu, Udruzi za potporu bačkim Hrvatima, o životu i radu u Tavankutu, i na kraju o vrijednoj suradnji sa zagrebačkim institucijama.

Naco Zelić rođen je u Subotici 1930.

godine. Nakon završene osnovne škole i Trgovačke akademije, diplomirao je na Višoj pedagoškoj akademiji u Novome Sadu 1951., a zatim je 1959. diplomirao i na Pravnome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Iz njegova bogatog životopisa treba izdvojiti rad u svojstvu ravnatelja OŠ "M. Gubec" u Tavankutu, tada škole s hrvatskim nastavnim jezikom, gdje je bio i suosnivač Likovne kolonije. Nakon kratkog rada u privredi, postaje sudski pripravnik, a zatim i sudac Kotarskoga suda i Okružnoga suda u Subotici (1961./1973.).

IZ SUBOTICE U ZAGREB

Zbog 'djelovanja s pozicija hrvatskog nacionalizma', kako je to u ono vrijeme okarakterizirala aktualna vlast, i članstva u Matici hrvatskoj iz Zagreba, razriješen je dužnosti suca Okružnoga suda u Subotici (1973.). Seli se s obitelji u Zagreb i zapošljava u Ministarstvu zdravstva i socijalne zaštite, zatim u Ministarstvu rada i socijalne skrbi te u Zavodu za organizaciju i ekonomiku zdravstva (1973./1992.). Kao istaknuti pravnik bio je biran za člana Zakonodavno-pravne komisije Sabora Republike Hrvatske (1991./1992.). Od 1992. radi u Ministarstvu vanjskih poslova RH kao savjetnik za konzularne poslove u Veleposlanstvu u Budimpešti, gdje ostaje do umirovljenja 1996.

Osobito je poznat kao organizator društvenoga života Hrvata-Bunjevaca u Subotici. Bio je predsjednik, tajnik i

Zbog 'djelovanja s pozicija hrvatskoga nacionalizma', kako je to u ono vrijeme okarakterizirala aktualna vlast, i članstva u Matici hrvatskoj, razriješen je dužnosti suca Okružnoga suda u Subotici (1973.).

umjetnički voditelj HKPD 'Matija Gubec' u Tavankutu (1965./1972.). Osnivač je i prvi tajnik HKUD-a 'Bunjevačko kolo' u Subotici (1970./1972.). Inicirao je obnovu javne proslave bunjevačkoga žetvenog običaja Dužijance i godinama aktivno sudjelovao u njezinoj organizaciji, zbog čega mu je 2011. godine dodijeljena 1. nagrada Ivan Antunović koja se dodjeljuje osobama 'koje na različite načine šire kulturu i ljepotu hrvatskoga naroda – bunjevačkoga roda'. Zaslužan je i za uspješnu obnovu tradicijske proslave bunjevačkoga Velikog prela (1970./1971). Organizirao je izložbu 'Bunjevačko ruho' u Etnografskome muzeju u Zagrebu (1983.) i sudjelovao u organiziranju izložbe 'Iz baštine

bačkih Hrvata Bunjevača' u tome muzeju (1998.). Sudjelovao je u više radijskih i televizijskih emisija i u dokumentarnim filmovima s prilogima iz bunjevačkoga narodnog stvaralaštva i kulture i o osobitostima političkoga života Hrvata u Vojvodini. Protagonist je dokumentarnoga filma Branka Ištvančića 'Od zrna do slike'.

PROTIV ZABORAVA

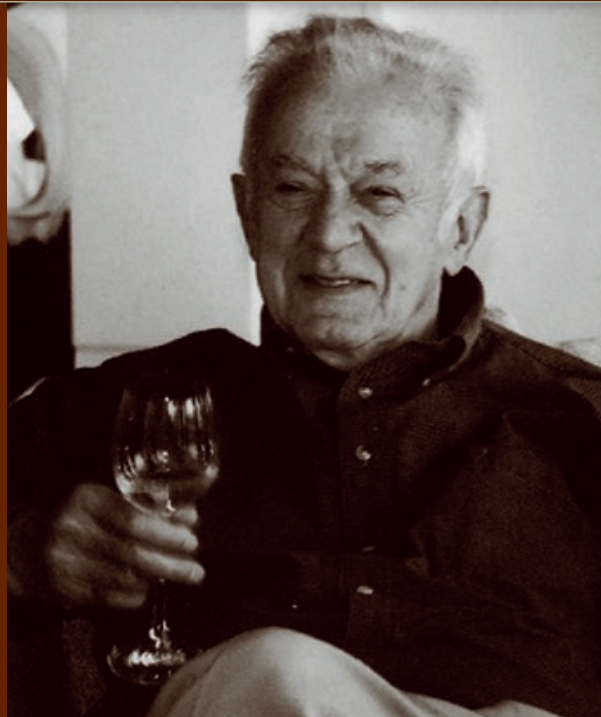
U časopisima, zbornicima i katalozima objavio je skupljene poslovice i izreke iz govora bunjevačkih Hrvata i članke o jeziku bunjevačkih narodnih pripovijedaka, o slikama od slame i dr. Članke je objavio u Hrvatskome iseljeničkom zborniku, Hrvatskoj reviji, Hrvatskoj misli iz Sarajeva i dr. Knjigom 'Protiv zaborava (HKPD 'Matija Gubec' Tavankut 1946. - 1996.)', Zagreb 2000., obilježio je pedesetu obljetnicu osnivanja i rada tog društva. Sa stručnim radovima sudjelovao je na međunarodnim znanstvenim skupovima održanim u Budimpešti te na stručno-znanstvenim skupovima u Subotici. Za svoj rad dobio je više nagrada i odličja.

Dugogodišnji je organizator mnogobrojnih tribina o kulturnome i društvenome položaju vojvođanskih Hrvata, sudjeluje u promidžbi knjižničarske djelatnosti vojvođanskih Hrvata kao što je projekt *Hrvatske knjige izvan Hrvatske* na zagrebačkome međunarodnom sajmu knjiga Interliberu. Cilj toga projekta je sustavno prezentiranje novih knjiga i časopisa koje objavljuju Hrvati izvan Republike Hrvatske.

Istaknuti skupljač hrvatske narodne baštine iz Bačke, upravo je ušao u 86. godinu života i očito još nije stavio točku na svoj rad. ■

ENG Jurist, diplomat and Bačka region Croat Naco Zelić was the guest of a round table discussion at Zagreb's National and University Library. Zelić is an eminent social and cultural activist that has dedicated his life to serving his fellow Croats in the Bačka region in Serbia.

ISELJENIČKA VIJEST

PREMINUO ISTAKNUTI NOVOZELANDSKI HRVAT STEVE JELICICH

NOVI ZELAND - U Aucklandu je 18. prosinca, u 92. godini umro istaknuti novozelandski Hrvat, arhitekt i publicist Steve Jelich. Na Novi Zeland otišao je iz Sućurja na Hvaru 1927., a svojom se knjigom, koja donosi pregled povijesti hrvatskog iseljavanja iz Dalmacije na Novi Zeland od 1858. do 1958., pridružio proslavi 150. godišnjice doseljavanja Hrvata na Novi Zeland 2008. Ovaj cijeni arhitekt, rođen 1923., dobitnik je mnogobrojnih novozelandskih državnih i strukovnih priznanja, a građu za knjigu - fotografije, pisma, dokumente i razgovore s iseljenicima - predano je skupljao šest desetljeća. Knjiga je ilustrirana mnogobrojnim starim fotografijama i opremljena korisnim indeksom imena.

Stoljeće novozelandsko-hrvatskih kulturnih dodira na više od 300 stranica Jelich opisuje prikazavši povijest naraštaja Dalmatinaca koji ondje žive i stvaraju. Knjiga "From Distant Villages", koju je objavio *Pharos Publications Limited* u Aucklandu 2008., podijeljena je u 118 poglavlja. Jelicheva knjiga predstavljena je u Hrvatskoj matici iseljenika 5. studenoga ove godine.

Jelich je napravio golemi i važan posao, istražujući podatke o mnogobrojnim hrvatskim iseljenicima na Novome Zelandu, osobito onima Sjevernoga otoka. Ovako značajno djelo, svi se slažu, zacijelo zaslužuje hrvatski prijevod kako bi o povijesnoj priči o Hrvatima na Novome Zelandu mogli saznati i ponositi se njome i oni u domovini. (dšš)

U ŠIROKOME BRIJEGU ODRŽANO SNIMANJE EMISIJE 'LIJEPOM NAŠOM'

ŠIROKI BRIJEG - U prepunoj Gradskoj sportskoj dvorani 'Pecara' u Širokome Brijegu održano je snimanje poznatoga HTV-ova glazbeno-scenskog spektakla 'Lijepom našom – Mostovi kultura'.

"Projekt 'Lijepom našom – Mostovi kultura' najbolji je način da se široj javnosti predstave običaji, tradicijska kultura i glazbena baština nekog kraja. Široki Brijeg i Hercegovina mogu se podičiti svojom glazbenom baštinom i uvjeren sam kako će mnogobrojni izvođači to na najljepši način i pokazati", rekao je na samom početku snimanja emisije Miro Kraljević, gradonačelnik Širokoga Brijega, uz HRT organizator javnog snimanja glazbeno-scenskoga spektakla. Zdenko Čosić, predsjednik Vlade Zapadnohercegovačke županije, rekao je kako zahvaljujući i projektu "Lijepom našom" Hrvati Hercegovine ugrađuju svoj kamen u mozaik hrvatskoga identiteta.

Branko Uvodić i HRT treći put su prepoznali Široki Brijeg kao lijepo mjesto za projekt "Lijepom našom – Mostovi kultura". Nakon nastupa na platou pokraj širokobriješke crkve 1997. i na stadionu na Pecari 1999. godine, projekt je stigao treći put u Široki Brijeg u Gradsku sportsku dvoranu 'Pecara'. Uz Jolu, Hanku Paldum, Alena Nižetića i Zoran Begića nastupili su mnogobrojni KUD-ovi, klape, tamburaši i solisti. Branko Uvodić i HRT-ova televizijska ekipa bili su oduševljeni, a zašto je to tako, na najljepši način imali su priliku vidjeti i čuti milijuni gledatelja popularne HRT-ove emisije "Lijepom našom" 12. i 19. prosinca na prvome programu HTV-a. (Drago Martinović)

DUBROVAČKA IZLOŽBA 12 UMJETNIKA I SV. VLAHO

DUBROVNIK - U sklopu manifestacije *Festa 2016*. Dubrovnik, u Kazalištu Marina Držića otvorena je 25. siječnja izložba '12 umjetnika i sveti Vlaho', realizirana u suradnji dubrovačke podružnice HMI-ja i Kazališta Marina Držića, koja će ostati dostupna posjetiteljima do 21. veljače. izložba, čime je i službeno započela ovogodišnja Festa 2016., prva je od 10 izložbi Matice i Kazališta na temu svetoga Vlaho i 1700 godina njegove mučeničke smrti.

U predvorju KMD-a svoje radove izložili su Mišo Baričević, Josip Ivanović, Ivana Jovanović Trostmann, Maro Kriste, Jagoda Lasić, Loren Ligorio, Iris Lobaš Kukavičić, Miho Skvrce, Tonko Smokvina, Viktor Šerbu, Josip Škerlj i Nada Zec Ivanović. – Ovim izložbama stvaramo arhiv koji će netko sutra proučavati i tematski ujediniti – rekao je, uz ostalo, povjesničar umjetnosti Marin Ivanović te naglasio i to kako slavimo primarno našeg sveca, ali stvaramo i određenu baštinu za dalje. – Onome tko nije vjernik jednako je važan Parac, kao i onome tko je vjernik jer utjelovljuje čovjeka koji je građanin ovoga grada – rekao je Ivanović koji je izložbu '12 umjetnika i sveti Vlaho' posvetio prerano preminulome vlasniku galerije Sebastian, Mariju Dujicu.

Voditeljica podružnice Hrvatske matice iseljenika Dubrovnik Maja Mozara rekla je kako je izložba plod suradnje udruge *Festa*, Kazališta Marina Držića i Matice te je dodala kako se veseli svim događajima tijekom godine koji su posvećeni Parcu, baš kao i don Toma Lučić, koji je najavio prvu misu nakon obnove Parčeve crkve, rekavši kako se od ljepote crkve neće moći gledati pa će svi morati nositi sunčane naočale. (dulist.hr)

CMC TV

TOP 30

1. **Leteći odred & Atomic Dance Factory**
Jedina od svih
2. **Antonela Doko**
Onaj dan
3. **Ante Cash & Saša Antić**
Vakula
4. **Jurica Pađen & Aerodrom**
Od sutra ne pušim
5. **Pavel**
Poslije nas
6. **Emir & Frozen Camels**
Flaster
7. **Lana Jurčević**
Neke se noći ne spavaju
8. **Mejaši**
Idem ja
9. **Lidija Bačić**
Prokleta dobro ljubiš
10. **Josipa Lisac**
Tu
11. **Sanja, Zec i Marinko**
Snovi zaljubljene žene
12. **Nives Celzijus & Tarapana Band**
Tebi u inat
13. **Tonči & Madre Badessa**
Čemu nervoza
14. **Sergej Četković**
Korov
15. **Maja Škufca**
Ne volim te više
16. **Buđenje ft. Tomo in der Muhlen**
Nećemo se lagati
17. **Marijan Ban**
Ne voliš me više
18. **Fran**
Kraljica problema
19. **Ivan Zak**
Ne pitaš za mene
20. **Parni valjak**
Samo ti (Norma Belle)
21. **Vatra**
Jantar
22. **Vranac**
Neću ti lagat, mala
23. **Berny**
Pozdravi mi prijatelje
24. **Massimo**
Zemlja zove oblake
25. **Gatuzo**
Ja plešem drugačije od tebe
26. **Tina Vukov**
Ok, zbogom
27. **Magazin**
Maskara
28. **Jelena Rozga**
Otrov
29. **Posegana**
Da uz tebe dišem
30. **Klapa Bunari**
Fališ

Festa sv. Vlaha

Dubrovačko-neretvanska županija

Festa svetog Vlaha svake zime štuje dubrovačkog zaštitnika već više od tisuću godina. Jedno je to od četrnaest zaštićenih dobara nematerijalne baštine Hrvatske na UNESCO-ovu popisu. Nematerijalna kulturna baština podrazumijeva sve ono što zajednice i pojedinci prepoznaju kao dio svoje kulturne baštine. Hrvatska je prema količini zaštićene nematerijalne baštine na UNESCO-ovu popisu prva u Europi te četvrta u svijetu, nakon Kine, Japana i Južne Koreje.

Naručite hit-fotomonografiju sa svih
200 unikatnih fotografija

Hrvatske iz zraka, velikog formata
(48x32 cm, tvrdi uvez).

Cijena **200,00 kn** + poštarina.

Više informacija na:

www.hrvatskaizzraka.com/shop.

Za veće narudžbe nudimo dodatne popuste.

Kontakt: asistent@rostuhar.com

siječanj-veljača/january february 2016.

JEZIK JE UVIJEK VAŽAN

Piše: Sanja Vulić

U knjigama, koje nemaju službenoga lektora, naići ćete na vrlo neobična jezična rješenja. Tako ćete se primjerice nemalo iznenaditi kada čitajući roman *Mačka među golubovima* naiđete na izraz *s naše tačke gledišta*

Posljednjih je godina postalo uobičajeno otpuštati lektore hrvatskoga jezika. U različitim poduzećima i ustanovama prevladao je stav o njihovoj nepotrebnosti, a rezultat takovoga odnosa je srozavanje normiranoga hrvatskoga književnoga jezika na zabrinjavajuće nisku razinu. Osobito se to odnosi na medije, tisak i literaturu koju čita znatan broj ljudi. Za samo desetak kuna može se kupiti različito zabavno štivo koje će vam kratiti vrijeme dok putujete ili negdje čekate u redu.

Volite li npr. čitati Agathu Christie, a još uvijek je vole čitati različiti naraštaji, lako i jeftino možete kupiti njezine romane prevedene na hrvatski jezik u nakladi Marjan tiska d. o. o. iz Splita. Međutim, u tim knjigama, koje nemaju službenoga lektora, naići ćete na vrlo neobična jezična rješenja. Tako ćete se primjerice nemalo iznenaditi kada čitajući roman *Mačka među golubovima* (tiskan 2002.) naiđete na izraz *s naše tačke gledišta*. Riječ *tačka* se nametala hrvatskomu jeziku tzv. Novosadskim pravopisom iz 1960., ali hrvatski su se jezikoslovci i tada zalagali za hrvatsku riječ *točka*. Doduše, u spomenutom se prijevodu romana susreće i *točka* (npr. *do određene točke*), ali takova je uporaba nedvojbeno trebala biti dosljedna u svim primjerima.

U hrvatskom jeziku brojevni prilozi, izvedeni od broja četiri pa nadalje, redovito završavaju na *-ero*, npr. *četvero*, *petero*, *devetero*, *dvanaestero*, *tridesetero* itd. To je bitna značajka normiranoga hrvatskoga književnoga jezika i znatne većine hrvatskih mjesnih govora. Međutim, u spomenutom prijevodu čitat ćete o *devetero djece* umjesto *devetero*. Također ćete naći izraz *sramota me je*, npr. *sramota me je priznati* umjesto pravilnoga *sram me je: sram me je priznati* ili *sramim se priznati*. Izraz *sramota me je* u hrvatskom se jeziku susreće vrlo rijetko, i to samo u pojedinim mjesnim govorima. U normiranom je književnom jeziku neprihvatljiv jer imenice *sram* i *sramota* imaju različita značenja. Isto tako različita značenja imaju glagoli *sramiti se* i *sramotiti se*. Zato se npr. može reći *sram me je što se to dogodilo*, *sramim se što se to dogodilo*, *sramota je što se to dogodilo*, *nemoj se sramotiti*, *sramotiš se*, ali ne *sramota me je*.

U hrvatskoj se jezičnoj tradiciji pridjev *prost*, *-a*, *-o* često susreće u značenju *slobodan*, *slobodna*, *-o*. Sukladno tomu i prilog *prosto* susreće se u značenju *slobodno*. Još uvijek se u tom značenju rabi u različitim hrvatskim govorima, npr. na otoku Drveniku kraj Trogira. U suvremenom se hrvatskom jeziku taj pridjev, odnosno prilog rabi u značenju *nepristojan*, *nepristojno*, što je zapravo jedno od prenesenih značenja riječi *slobodan*, *slobodno*. U normiranom se književnom jeziku ne preporučuje uporaba ri-

ječi *prost*, *prosto* u značenju jednostavan, jednostavno, osim kao izrazito stilskih obilježnih. U razmatranom se prijevodu nepotrebno rabi prilog *naprosto* umjesto priloga *jednostavno*.

Pridjevi *prijatan*, *neprijatan* (u svim gramatičkim rodovima) te sukladno tomu prilozi *prijatno*, *neprijatno* u hrvatskom su jeziku rusizmi. Uobičajeni su u nekim drugim slavenskim jezicima, npr. u bugarskom. U hrvatskom su se jeziku u tom značenju od starine rabili i još uvijek se rabe pridjevi *ugodan*, *neugodan* (u svim gramatičkim rodovima) i prilozi *ugodno*, *neugodno*. Međutim, u razmatranom prijevodu te riječi izostaju, a umjesto njih se vrlo često rabi *prijatan*, *prijatno* i *neprijatan*, *neprijatno*, npr. *ima vrlo prijatnih mjesta*; *ne trebate očekivati da se ovdje dogodi još nešto neprijatno*; *nemoj se miješati u nešto neprijatno*; *bila je spremna ublažiti svaki neprijatan utisak*. U potonjoj se sintagmi susreće i imenica *utisak* umjesto u hrvatskom jeziku prihvatljivije riječi *dojam*. Isto se može reći za imenicu *spisak*, npr. u spomenutom prijevodu *ostavila mi je spisak* umjesto hrvatske riječi *popis*.

Računica je jednostavna. Ako se takova jezična rješenja budu stalno i sustavno promicala, čitatelji i slušatelji prihvatit će ih i smatrati dijelom normiranoga književnoga jezika. Budući da je riječ o temi koja na žalost ne zastarijeva, potrebno je stalno o njoj govoriti i pisati te uporno upozoravati na načine razaranja hrvatskoga jezika. ■

Prodaje se unikatna drvena kuća (ručne izrade) cca 50 m², koja se sastoji od dnevne sobe, kuhinje, kupaone u prizemlju i galerije sa spavaonom. Kuća ima jednu natkrivenu i tri ne natkrivene terase na površini od 5602 m². U ograđenom djelu površine nalazi se veliki kamenjar s ukrasnim raslinjem i veliki voćnjak. Parcela se nalazi u zelenom pojasu, Štefanovec 40f, Markuševac, nedaleko glavne crkve a nekretnina je legalizirana. Pruža veliku mogućnost razvoja u budućnosti kao što je eventualna prenamjena u građevinsko zemljište.

Cijena: 205 000 eura **Kontakt:** 098404042, 014668221, 0995941891

Sestre služavke Maloga Isusa u Geretsriedu

Časne sestre koje pripadaju Sarajevskoj provinciji ostaviše Bosnu ponosnu, njezine rijeke i planine, i uputiše se u gradić Geretsried koji se nalazi 35 kilometara južno od bavarskoga glavnoga grada Münchena

Piše: **fra Jozo Župić**

Nedokučivi su Božji planovi. Kad mlada djevojka dođe u samostan i želi biti časna sestra, ni slutiti ne može što je sve čeka na njezinu životnom putu i kamo će njezin život sve stići. Hoće li ostati u svojoj domovini ili će Božjom providnošću poći u strani svijet, kao što čitamo o Abrahamu da je morao poći u nepoznato. Eto, tako se dogodilo i sestrama, služavkama Maloga Isusa, koje pripadaju Sarajevskoj provinciji. Ostaviše Bosnu ponosnu, njezine rijeke i planine, i uputiše se u gradić Geretsried koji se nalazi 35 kilometara

južno od bavarskoga glavnoga grada Münchena i 10 kilometara istočno od jezera – Starnberger See. Gradsko područje leži između rijeka Loisach i Isar i graniči sjeverno sa susjednim gradom Wolfratshausenom. Godine 1840. ovo je mjesto imalo 243 stanovnika, a danas ih ima više od 24.000.

U tom gradiću nalazi se i crkva Marije Pomoćnice ili kako Nijemci kažu *Maria Hilf*. Ta njemačka župa proslavila je 14. rujna 2014. godine svoj 50. jubilej posvete crkve. Tom prigodom tiskana je i posebna brošurica u kojoj su donesena i imena osmorice župnika koji su vodili ovu župu. Među župnicima nalazimo i hrvatske svećenike, članove provincije Presvetoga Otkupitelja iz Splita, a to su: fra Frano Čugura, fra Ivan Križanović, fra Mato Puđa i fra Frano Milanović-Litre.

SUBOTNJA HRVATSKA MISA

U toj crkvi svake subote u 16.30 sati slavi se sveta misa na hrvatskome jeziku, a slavlje predvode svećenici franjevci iz hrvatske katoličke župe u Münchenu. I oni su članovi provincije Presvetoga Otkupitelja u Splitu. Misa se u toj crkvi slavi od 1996. godine, a prije se slavila u kapeli staračkoga doma, u kojem djeluju spomenute sestre služavke Maloga Isusa. One subotom dođu na misu, čitaju biblijska čitanja, molitvu vjernika, a po potrebi, kad nema sestre iz hrvatske župe, onda s. Ivka zasniva na električnom instrumentu. Tako sam upoznao sestre i u razgovoru dobio obećanje da će nešto reći o svome djelovanju u sta-

račkome domu St. Hedwig, na adresi Adalbert-Stifter-Str. 56 u Geretsriedu. Sestre se složiše da o njihovu djelovanju progovori s. Suzana Malešić. Na samom početku mi reče: "Zahvalna sam uredništvu časopisa Matice što su mi pružili mogućnost da predstavim dolazak i prisutnost naše zajednice." Sestre služavke Maloga Isusa sarajevske Provincije Bezgrješnog Začeca BD Marije dolaze u Geretsried 16. kolovoza 1977. godine. Nakon svog dolaska u Njemačku smještaju se u gradić Geretsried, koji je nastao na logorima njemačkih poslijeratnih prebjega. Po primjeru svoga utemeljitelja, slu-

"U sitnome radu dnevnih okupacija ulijevaju smirenost i najviše moguće zadovoljstvo u srcu ostarjelih i bolesnika, kojima je kruta zbilja života oduzela svaku moguću utjehu."

ge Božjega nadbiskupa Josipa Stadlera, sestre izabiru doći i djelovati u nekadašnjemu rubnom dijelu Njemačke. Nisu se smjestile u velike centre poput Münchena, već u Geretsried gdje su u Caritasovu domu bili smješteni siromašni izgnanici. Sestre prvo dolaze poslužiti siromašne izgnanike. Vodstvo Caritasa za taj rad tražilo je redovnice. Znali su da će sestre najbolje razumjeti i služiti siromahe.

MEĐU SIROMAŠNIM IZGNANICIMA

U Caritasov starački dom u Geretsriedu dolaze najprije četiri sestre: s. M. Bertila Kovačević, s. M. Rudolfa Paradžik, s. M. Admirata Lučić i s. M. Andrea Bulut. Sestra Bertila odmah preuzima vodstvo doma, s. Rudolfa i s. Admirata njeguju stare, a s. Andrea radi u kuhinji. Kasnije dolaze još tri sestre tako da je zajednica imala sedam sestara. Tijekom godina broj sestara se povećavao i smanjivao, ali je žar i služenje ostalo isto. U domu trenutno djeluju tri sestre: s. M. Suzana Malešić – zamjenica glavne sestre, s. M. Ivka Paurević – njegovateljica, s. M. Edita Perić – kuharica. Kao što je to bilo nekada, tako je i sada. Poput svoga utemeljitelja, sluge Božjega nadbiskupa Stadlera, sestre majčinski prilaze svakom čovjeku. Osoblje doma se mijenjalo, ali je Dom uvijek odisao ljepotom prisutnosti i djelovanja sestara služavki siromaha – kako je ovu zajednicu nazivao utemeljitelj Stadler.

Kakav je život i rad sestara možemo iščitati iz jednog zapisa koji stoji u jednoj od spomen-knjiga ove redovničke zajednice: "One su doista velike jer su malene: strpljivom ljubavi, neiscrpivom plemenitosti, vedrinom svoga po Kristu oplemenjenoga srca, kršćanskom toplinom pregaranja. U sitnom radu dnevnih

okupacija ulijevaju smirenost i najviše moguće zadovoljstvo u srcu ostarjelih i bolesnika, kojima je kruta zbilja života oduzela svaku moguću utjehu." Ovako je zajednicu doživio dr. Ante Kusić, a vjerujem da je ovakvo iskustvo svih kojima služe naše sestre Služavke Maloga Isusa.

LJUBAV PREMA SIROMASIMA I OSTAVLJENIMA

Družba je ove godine proslavila 125. obljetnicu svoga postojanja. Ljubav prema siromasima i ostavljenima Bog je najprije usadio u srce sluge Božjega nadbiskupa Stadlera. Odmah nakon svoga dolaska u Sarajevo Stadler postaje prepoznatljiv po djelotvornoj ljubavi za siromahe. Za to je djelo tražio suradnike i našao ih u djevojkama koje su kasnije položile redovničke zavjete i posvetile se

službi siromaha. Bile su to prve služavke siromaha ili služavke Maloga Isusa. Početak ove jedine redovničke zajednice utemeljene na prostorima Bosne i Hercegovine dogodio se u Sarajevu, u Mjeđenici ulici 24. listopada 1890. Družba je prepoznatljiva po svom imenu i identitetu služenja Bogu i ljudima, posebice siromašnima, gladnima, napuštenima i ožalošćenima. Uzor sestrama je dijete Isus kojeg prepoznaju i kojemu služe u svakom čovjeku, posebno ostavljenima, nevoljnima i napuštenima. Model života sestara jest mali Isus, koji je najomiljenija tema razmatranja svake sestre služavke

Maloga Isusa. Družba postoji zato da se inkarnacija dogodi za svakog čovjeka. Gdje god živi i djeluje i jedna članica Družbe služavki Maloga Isusa, tu ima mjesta i srca za sve rubne i ostavljene. U

Taj posao često je naporan, zahtjevan i samozatajan jer se rijetko primijeti. Međutim, njihov rad je vrlo dragocjen jer ukusna hrana čini čovjeka radosnim i zadovoljnim.

svakoj mjesnoj Crkvi želimo biti njezino "SRCE", trudeći se otkriti i razumjeti potrebe našeg "ovdje i sada".

SUSRETI SA SUNARODNJACIMA

Ova zajednica svojim radom, osim što pomažemo starima i bolesnima, daje svoj doprinos funkcioniranju cijele Provincije i naše Družbe. U isto vrijeme nastojimo svjedočiti svoju karizmu tamo gdje nas Božja providnost, po odlukama naših poglavara, šalje uvjereni da Krista treba svjedočiti na svakome mjestu, osobito u služenju bolesnima i siromašnima. Nastojimo kao mala redovnička zajednica živjeti duhovnost u duhu naše karizme u zajedničkoj molitvi, a osobitu važnost u našem životu ima euharistijsko slavlje. Svakoj od nas osobito teško padne ako, zbog posla ili sve manjeg broja svećenika, osobito u njemačkoj Crkvi, nekad ostanemo bez svete mise. Veseli nas kada, zajedno sa svojim sunarodnjacima iz Hrvatske, BiH ili drugih krajeva, možemo sudjelovati na svetoj misi na hrvatskoj jeziku. Posebno smo zahvalne svećenicima Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja sa sjedištem u Splitu koji nastoje iz Hrvatske katoličke župe u Münchenu brinuti se i za ovdašnje Hrvate katolike, pa tako i za nas.

Nas dvije sestre brinemo se za stare i bolesne osobe. Treća sestra radi u kuhinji. Taj posao često je naporan, zahtjevan i samozatajan jer se rijetko primijeti. Međutim, njihov rad je vrlo dragocjen jer ukusna hrana čini čovjeka radosnim i zadovoljnim. To posebno treba imati na

"Posebno nas veseli kada možemo poći u domovinu i posjetiti svoje sestre, rodbinu i prijatelje. Ja se uvijek veselim svome rodnom Sarajevu i svojoj dragoj Bosni i Hercegovini."

umu u ovoj Godini božanskog milosrđa jer je prvo od sedam tjelesnih djela milosrđa: gladnoga nahraniti. I nas veseli kada među sobom imamo kuharicu koja s ljubavlju radi svoj posao jer nerijetko nam navrate i gosti pa sve rado ugostimo.

OLAKŠATI I ULJEPŠATI DUBOKU STAROST

Mi sestre u radu sa starima, unatoč težini posla, doživimo i puno lijepih trenutaka jer su stare osobe često poput djece pa ih je lako rastužiti, ali i razveseliti i učiniti sretnima. Njihovi osmjesi su poput osmijeha djeteta koje čeka da se rodi za Boga, za nebo, za vječnost. Živimo s njima njihove radosti i njihove tuge i nastojimo im olakšati i uljepšati dane duboke starosti, a nerijetko i ostavljene od onih koje su rodili i odgojili. Užurbanost života često nosi zaborav onih starih i nemoćnih. Zato nerijetko nas doživljavaju na razne načine, pa čak i kao majku koja se za njih brine. Često nas nasmiju svojim odgovorima koji su u jednom trenutku djetinjasti, a već u drugom vrlo mudri i odmjereni. Među njima se nađe i poneki Nijemac koji se rodio i neko vrijeme živio na prostorima

gdje se govori hrvatski ili srpski jezik pa su oni posebno radosni što mogu govoriti jezikom kojim su govorili kao djeca. Takve male stvari uklone iz nas stres koji je često prisutan jer treba sve stići - od kuhanja, pranja posuđa, uređivanja, kupanja, dijeljenja lijekova, injekcija, vođenja dokumentacije...

Veseli nas kada na večer imamo vremena pogledati nešto na Hrvatskoj televiziji i opustiti se u međusobnom razgovoru. Dobrom Bogu hvala, danas su mogućnosti komuniciranja jako velike i povoljnije u odnosu na prije, što nam uvelike uljepšava i olakšava život. Posebno nas veseli kada možemo poći u domovinu i posjetiti svoje sestre, rodbinu i prijatelje. Ja se uvijek veselim svome rodnom Sarajevu i svojoj dragoj Bosni i Hercegovini, a tako i moje susestre vole Hrvatsku i BiH, ali na poseban način i mjesto gdje su rođene: s. Edita veseli se svojoj rodnoj Letnici, a s. Ivka Komušini i molimo za svoj hrvatski narod i sve narode - molimo za sve ljude.

Neka po Družbi sestara služavki Maloga Isusa Gospodin blagoslovi sve siromahe i neka razari srca mladih za službu Bogu u siromasima! ■

Spektakularnim light showom otvorena tvrđava Barone

Pred oko 500 Šibenčana i gostiju u Šibeniku je svečano otvorena novouređena tvrđava Barone, čije je uređenje stajalo oko 10 milijuna kuna iz EU fondova. Otvarajući objekt, šibenski gradonačelnik Željko Burić izjavio je kako i on spada u generaciju Šibenčana koja se šetala šibenskim tvrđavama i pitala se kad će se to blago valorizirati. Na 950. godišnjicu spomena grada i na 29. siječnja na Dan muzeja taj san je ostvaren, rekao je Burić. Istaknuo je i da je "ekipa mladih" predala 1.600 stranica projektna dokumentacije za aplikaciju projekta revitalizacije treće šibenske tvrđave sv. Ivana, izrazivši nadu da će grad Šibenik dobiti novac i za uređenje te treće tvrđave.

U dječjoj povorci Riječkoga karnevala više od 5.000 maškarica

Dječja karnevalska povorka, u kojoj u subotu središtem Rijeke prolazi više od 5.000 malih maškarica u 69 maskiranih grupa, krenula je oko 13 sati s riječke rive, a u povorci sudjeluju djeca iz vrtića i osnovnih škola koja šarenim kostimima oživljavaju likove, stvari i pojave iz mašte, bajki, crtanih filmova, prirode i svoga zavičaja.

Obilježena 23. godišnjica VRO Maslenica

U Zadru je 21. siječnja svečano obilježena 23. obljetnica vojno-redarstvene operacije "Maslenica". Tom prigodom na zadarskome gradskom groblju ispod središnjega križa položeni su vijenci i odana je počast svim poginulim hrvatskim braniteljima u operaciji "Maslenica". Obilježavanje je nastavljeno mimohodom sudionika operacije "Maslenica", pripadnika ratnih postrojbi s ratnim zastavama, a u crkvi sv. Šime održana je misa za sve poginule hrvatske branitelje.

Dubrovnik: Otvorenje obnovljene Parčeve crkve

Crkva svetoga Vlaha otvorena je javnosti nakon 15 mjeseci obnove za obred 'grličanja' pjevača sudionika tradicionalne Feste Dubrovnik. Obnovu je najvećim dijelom financiralo Društvo prijatelja dubrovačke starine. Uoči 1044. feste svetoga Vlaha crkvu je blagoslovio dubrovački biskup mons. Mate Uzinić. Radovi u unutrašnjosti crkve trajali su od studenoga 2014. Otvorenju obnovljene crkve posebno se veseli rektor crkve don Toma Lučić.

Otvorena izložba Milana Trenca "Politika"

Izložba *Politika* u Muzeju za umjetnost i obrt međunarodno renomiranog stripaša, ilustratora, scenarista i redatelja Milana Trenca, autora slikovnice "Noć u muzeju" po kojoj je snimljen istoimeni filmski serijal, predstavlja u novom svjetlu. Koncipirana je kao multimedijalni događaj koji će predstaviti recentne autorove ilustracije iz tjednika *Globus*, subotnjeg priloga Večernjega lista *Obzor* i *The New York Timesa*, kao i izbor animiranih filmova, TV-emisija i kazališnih režija.

Prvi javno- privatni vrtić po Zakonu o dadiljama

U Kamanju nedaleko od Karlovca počeo je raditi prvi vrtić po modelu javno-privatnog partnerstva u skladu sa Zakonom o dadiljama, a načelnik Općine Damir Mateljan rekao je kako je to prvi primjer u Hrvatskoj da jedinica lokalne samouprave i Obrt za dadiljanje zajedno rješavaju čuvanje djece tako da u interesu obitelji podijele obveze.

HRVATSKI KOŠARKAŠI UŠLI U OLIMPIJSKE KVALIFIKACIJE

Hrvatska muška košarkaška reprezentacija imat će priliku izboriti nastup na Olimpijskim igrama u Rio de Janeiru nakon što su članovi FIBA-ina Središnjeg odbora Srbiji, Italiji i Filipinima dodijelili domaćinstvo kvalifikacijskih turnira koji će biti održani od 4. do 10. srpnja ove godine. Naime, Italija i Srbija su plasmanom na ovogodišnjem Eurobasketu izborili mjesto u olimpijskim kvalifikacijama pa su predviđene pozivnice za domaćine kvalifikacijskih turnira dodijeljene europskim reprezentacijama koje su na Europskom prvenstvu osvojile osmo i deveto mjesto, a to su Latvija i Hrvatska.

Naši košarkaši plasman na Olimpijske igre u Rio de Janeiru pokušat će izboriti u Torinu, a suparnici će im biti domaćin Italija, Tunis, Grčka, Meksiko i Iran. Samo pobjednik kvalifikacijskoga turnira plasirat će se na Ol.

MODRIĆ: VRLO POSEBNO PRIZNANJE ZA MENE

Hrvatski reprezentativac i vezni nogometaš Real Madrida, Luka Modrić, poručio je da je počašćen uvrštenjem među jedanaest najboljih nogometaša u 2015. godini prema izboru Međunarodnoga nogometnog saveza (FIFA) i Udruge nogometnih profesionalaca (FIFPro). "Vrlo posebna večer za mene i vrlo posebno priznanje. Hvala svim nogometašima koji su mi iskazali veliko priznanje uvrštavanjem u najbolju momčad godine. Počašćen sam i ponosan što sam u društvu velikana", istaknuo je Modrić. Na tome mu je čestitao i suigrač iz reprezentacije Ivan Rakitić, jedini hrvatski nogometaš koji je dobio bodove u natjecanju za "Zlatnu loptu", nagradu za najboljega igrača koja je peti put pripala Argentincu Lionelu Messiju.

EP VATERPOLO: HRVATSKA TEK SEDMA

Hrvatski vaterpolisti osvojili su 7. mjesto na Europskom prvenstvu u Beogradu nakon što su pobijedili Rusiju s 13 - 5. Naravno da plasmanom na sedmo mjesto na europskom prvenstvu nitko ne može biti zadovoljan i unatoč svim teškoćama s odustajanjem igrača, to ipak nije plasman koji odgovara snazi naše reprezentacije. Nakon poraza od Mađarske (5 - 8) u četvrtfinalu, kada je bilo jasno da se ne mogu boriti za medalju, demotivirana hrvatska vaterpolska vrsta poražena je i od Italije sa 6 - 8 i s Rusijom se morala boriti za sedmo mjesto. Pred našim reprezentativcima sada ostaje najvažnija zadaća ove godine, nastup na olimpijskim igrama u Rio de Janeiru gdje će se ovoj momčadi priključiti ozlijeđeni Muslim, Joković, Buljubašić i možda još neki igrač.

EP RUKOMET: HRVATSKA OSVOJILA BRONCU

Pobjedom nad Norveškom 31 - 24 (15 - 11) hrvatski rukometaši osvojili su brončano odličje na Europskom prvenstvu u Poljskoj te istodobno izborili izravan plasman na Svjetsko prvenstvo 2017. u Francuskoj, za što najveće zasluge pripadaju vrataru Ivanu Stevanoviću. Hrvatski rukometaši na odmor su otišli s četiri pogotka viška (15 - 11), a pogotkom Zlatka Horvata nakon 17 sekundi igre u drugom poluvremenu ponovno su došli do +5 (16 - 11). No, uslijedilo je krizno razdoblje u kojem su Norvežani sa šest pogodaka u devet minuta stigli do izjednačenja (17 - 17). Bilo je to prvo izjednačenje nakon 6 - 6 iz 13. minute, ali i posljednje.

Neizvjesnost oko pobjednika trajala je do 49. minute, kad je Hykkerud pogodio za 21 - 22, a onda je uslijedila furi-

ozna završnica hrvatske reprezentacije, iako je momčad Željka Babića ostala bez stožernoga obrambenog igrača Jakova Gojuna, koji je zbog trećeg isključenja dobio crveni karton. No, Ivan Stevanović ponovno je 'zaključao' svoja vrata, tri pogotka Zlatka Horvata, dva Ivana Sliškovića i jedan Igora Karačića donijeli su Hrvatskoj nedostižnih 28 - 21 u 56. minuti.

Hrvatska je tako na najbolji mogući način uzvratila Norveškoj za poraz 31 - 34 u prvome krugu EP-a u utakmici odigranoj u Katowicama, gdje je Mirko Alilović imao devet obrana, a Ivan Stevanović nijednu. Sve je nadoknadio u nedjelju u Krakovu, gdje je bio glavni pokretač naše reprezentacije koju su napadački predvodili Zlatko Horvat, s osam pogodaka najefikasniji igrač na

utakmici, te Domagoj Duvnjak koji je sa šest pogodaka i sedam asistencija službeno proglašen igračem dvoboja. Po četiri pogotka postigli su Marino Marić i Manuel Štrlek, tri Ivan Slišković, a po dva Igor Karačić i Krešimir Kozina. Ivan Stevanović obranio je oba sedmerca Norvežanima i ukupno zaustavio njihovih 14 udaraca. Norvešku je s pet pogodaka predvodio Sagosen, a i norveški vratar Erevik obranio je 14 udaraca. Za hrvatsku reprezentaciju ovo je treća brončana medalja na europskim prvenstvima i ukupno peto odličje. Prvu broncu osvojili su na premijernom EP-u u Portugalu 1994. godine, a drugu prije četiri godine u Srbiji. Srebrnu medalju hrvatski rukometaši osvajali su 2008. u Norveškoj i 2010. u Austriji. Naslov europskoga prvaka jedini je koji nedostaje hrvatskoj reprezentaciji s velikih natjecanja.

OTKRIJTE SVOJU PRIČU NA hrvatska.hr

Puna života

Ne ispunjavajte život danima, ispunite dane životom.

HRVATSKA

